

Na Taroha Goro 'Onaai Usua Ana St. Jon

Gere Mamaani 'Iniai Bukani

Ra'i taha nara awa na'i 'adoma'imu na'ogu taarai hinihinia 'inia Jisas? 'A 'ome he'ua i hagu na'o haua beia. 'Ia Jon 'a usuai Taroha Goro ana 'anai 'unu'i hura'a i taha na ororiu na'i hinihinia Jisas. 'Ia Jon naasi ta'i 'iniraau'i ta'i tangahuru mana rua rongoiusuri ma'e ta'i 'ini'i geresae goro ana'i na'i 'oha na 'ia Jisas 'a tahi mau na'i marewanani. 'Ia Jon 'a hinihinia do 'iraaui nei narai 'oha'iniai bukani ra bwane aidangisi'i taha nara ha'a-momori 'inia Jisas. 'Ia Jon 'a ai'a raba 'unu'i hako hura'ai mwane mareho na haa'ia Jisas, ma'ata 'a maania hura'a atei naasia Jisas. Na tarana naasi, 'ia Jon 'a 'adoma'i hihi'a 'anai usu'i dio i taha na 'ia Jisas 'a 'unu'i 'inia haaria ma'e taha na boi 'ana na'i marewanani.

'Ia Jisas 'a haa'i mwane ata he'ete'i 'inia haaria 'anai 'a'auhiraau'i noni 'anai aidangisia ma 'anai hinihinia. 'Ia Jon 'a usu'i dio hako i mwane ata 'isi, 'onaai Jisas naasi na breidi ni tahi, 'iia na bewaa 'anai marewana, 'iia na sae 'omesuri siip goro mana maanai bara 'ada'i siip, 'iia naasi na tara, me 'iia naasi ha'a-momori, mana tahi, me 'iia naasi 'i abe odonai hasi'ei.

Tana'o haari'o, 'o 'adoma'inia do'ia tei naasi a Jisas? Na'i 'oha na 'oi 'oha'iniai bukani 'oi 'ome'ome 'ini'i mareho narai ha'ababauai hinihinimu.

'Ia Kraest Naasi Ha'atee

¹ Na'i taraawa'ana maragu pwa'ara i mwani mareho, ni Ha'atee 'a bwani awa'a. 'Iia 'a awa beia God, me 'iia naasi God. ² Na'i na'o maragu pwa'ara i mwani mareho, 'iia 'a bwani awa beia God. ³ 'Ia God 'a hauai Ha'atee 'anai ha'apwa'ara'i mwane mareho hako. Ha'amomori, 'ia God 'a ha'apwa'ara'i mwane mareho hako 'iniaia Ha'atee naasi. ⁴ Na huunai tahi 'a hura'a mai na'i Ha'atee naasi, mana tahi naasi 'e bewaa tanaraaui mwani noni. ⁵ Na bewaasi 'a marewa na'i kuhi, mana kuhi 'a bwa'i matai ha'a-ai'aa mwada'u.

⁶ 'Ia God 'a ha'ataaria maia Jon Bwareomaea 'onaai noni heheitaroha'i ana, ⁷ 'anai taroha'iniaia bewaasi tanaraaui sae do neina rai rongo marai hinihini. ⁸ Ai'a do 'iia Jon naasi bewaa, ma'ata 'iia 'a boi 'anai ha'arangasia hura'ai bewaa naasi. ⁹ Na bewaasi, naasi huunai bewaa na boi na'i marewana anai bewaasiraau hakoi noni nai marewanani.

¹⁰ Ni Ha'ateesi 'a awa na'i marewana, ma rei'uaa na 'ia God na ha'apwa'araai marewana 'iniaia Ha'ateesi, ma'ata 'iraau noni nai marewana rau ai'a 'ome 'iraraa do 'iia naasi Ha'atahi.

¹¹ 'A boi beiraau noni ana'i, 'iraau ai Jiu, miraau inoni ana'i rau ai'a ha'amaotoa. ¹² Mei tanaraaui nei narau ha'amaotoa marau hinihinia, 'iraau rau ha'i arai gare ana'ia God. ¹³ Ai'a dorau huta 'onaai hutahuta adai noni, ma'ua suriaia 'adoma'inai noni. Ma'ata rau huta haoru 'onaai gare ana'ia God suriaia 'adoma'ina.

¹⁴ Na Ha'ateesi 'a ha'i noni, ma awa na'i 'uruhagaau na'i marewanani. 'Iia 'a honu 'iniaia heita'ahi mana mwane mareho na 'unu'i ra ha'amomori hako. Meu 'omesiaia mena ana mana

gorohana, 'inia 'iia naasi ta'i gare otohoo ana God. ¹⁵ 'Ia Jon 'a ha'arangasia hura'a tanaraaui noni na'i 'oha na totoro o'ani, "Naani'a a mo'o nau bwane 'unua tana'amou ga'u na'i 'oha nau o'ani ani, "Iia 'ai boi na'i murigu, ma'ata 'iia 'a ororiu di'uau, 'inia 'iia 'a bwani awa maugu huta.' "

¹⁶ Ni Ha'ateesi 'a ha'agorohigia ma bane waiori tanagia, 'inia 'iia 'a honu 'iniai heita'ahi. ¹⁷ 'Ia Moses 'a waa'i mai ringe ana'ia God tanaraaui noni, ma'ata ni heita'ahi mana ha'a-momori 'a boi baania Jisas Kraest. ¹⁸ Ai'a tanei nai 'omesia God. Ma'ata na garena otohoo na awa beia ma 'iia haaria 'e God, na ha'ata'inia tanagia 'a he'uai barongana God.

Jon Bwareomaea 'A Taroha'inia

Hura'a Jisas Tanaraaui Noni

(Matuu 3:1-12; Mak 1:1-8; Luk 3:1-18)

¹⁹ 'E ta'i 'oha 'iraau saemaua adaa'i Jiu na'i Jerusalem rau ha'a-taariraau Piriisi ma tara'i sae ro'u nara 'a'auhiraau Piriisi 'anai songa'inia Jon 'onaa 'iia naasi Ha'atahi. ²⁰ Mia Jon 'a tohe ma o'ani, "Inau ai'a Ha'atahi."

²¹ Miraaugu o'ani 'inia, "Me i'oe atei, 'ia Elaija?"

Mia aramiraau o'ani, "Inau ai'a."

Miraaugu o'ani ro'u 'inia, "Mi'oea teita? I'oe naasi Rarabea nameu mamasia?"

Mia o'ani 'iniraau, "Inau ai'a."

²² Miraaugu ha'atee o'ani 'inia, "'Oi 'unua tana'ameu, i'oe 'iatei? Mamei 'unua tanaraaui mwane narau ha'ataari'ameu maini. 'E taha na'oi 'unu'o 'ini'o haari'o?"

²³ Mia Jon 'a aramiraau 'ini'i ha'atee ana'ia rarabea Aisaea. 'A o'ani, "Inau nei na totoro na'i dora mangasara o'ani. Moi ha'aagau! 'Ia Araha 'a gaarangi boi'a. Moi ha'a-odoodoi tara tanaa!"

²⁴⁻²⁵ Miraau nei na 'iraau Farisei rau ha'a-taariraau mai raugu songa'inia ro'u a Jon o'ani, "Onaa i'oe ai'a naasi Ha'atahi, ma'ua ai'a Elaija, ma'ua ni Rarabea nameu mamasia, ma 'iatei na 'unua tana'o 'anai bwareomaearaau noni?"

²⁶ Mia Jon 'a aramiraau o'ani, "Inau 'au bware-omaearaau noni 'inia wai. Ma'ata 'e nei namou ai'a 'iraraa na awa beigaau 'ini na'i 'ohani. ²⁷ 'Ia 'a boi na'i murigu, ma'ata 'inau 'au ai'a arari ro'u do 'anai mwaoro auru 'anai wagasi'i sandol ana'i."

²⁸ Na marehosi 'a to'o na'i dora nara 'unua 'inia Betani, na'i nata batarau 'inia wai raha Jodan, dora na 'ia Jon 'a bwa-bwareomaearaauiei sae.

Jisas 'A 'Onaai Garei Siip Ana God

²⁹ Na'i dangi ahora 'ia Jon 'a 'omesiai boi ana Jisas ma ha'atee o'ani, "Ome, naasi garei siip ana God na wai'i beira'i 'inodai noni nai marewana.

³⁰ Naasia mo'o nau 'unua na'i 'oha nau ha'atee o'ani, "E nei nai boi mau na'i muri, 'a ororiu di'uuu, 'inia 'iia 'a bwani awa, maugu huta mai."

³¹ Na'i na'o, nau ai'a 'iraraa 'iatei, ma'ata 'inau 'au bwareomaearaau saenai Israel 'inia wai 'anai ha'ata'inia hura'a mo'osi tanaraau."

³² Mia Jon 'a taroha'i ha'arangasia hura'a o'ani, "Inau 'au 'omesiai Hi'ona Maea na dio mai baaniai aro 'onaai waibora, ma awa na'i hungana Jisas. ³³ Na'i na'o magu to'o i marehosi, 'inau 'au ai'a aidangisia mau do 'iia naasi Ha'atahi. Ma na'i 'oha na 'ia God na ha'ataariau mai 'anai

bwareomaea 'iniaai wai, nagu 'unua tanaau o'ani, 'Na'i 'oha na 'oi re'iai Hi'ona Maea 'ai dio mai nai awa na'i hungana tanei, 'iia naasia mo'o na boi 'anai bwareomaea'amou 'iniaai Hi'ona Maea.'
³⁴ 'Inau 'au 'omesia, ma wai 'unua tana'amou, 'iia naasi Garena God."

Rongoiusuri Tahamora Ana'ia Jisas

³⁵ Mana'i nata dangi ro'u murinai dangisi, 'ia Jon 'a ura beiai waira rua 'ini'i rongoiusuri ana'i.

³⁶ 'Oha na 'omesiai taha horo ana Jisas, 'a o'ani, "Ome, naasi garei siip ana God."

³⁷ Na'i 'oha na 'iraruai rua rongoiusuri anasia Jon rarugu rongo o'asi moi, mararu suria'a Jisas.

³⁸ 'Ia Jisas 'a rihota'i ma 'omesiraru, raru suria, ma o'ani 'iniraru, "E taha muru rabasia?"

Miraru aramia o'ani, "Rabae, na'i hei na'o awaiei?" (Ni 'ado'ado 'anai Rabae naasi Ha'ausuri.)

³⁹ Mia o'ani 'iniraru, "Murui boi ma murui 'omesia." Na'i 'ohasi 'a ga'i 'onaai angi hai na'i dangisi. Naasi raru hano beia 'anai 'omesiai dora na awaiei, mararu awa beia na'i dangisi.

⁴⁰ Ma'e ta'i 'iniraru naasia Andru, do'orana Saemon Pita. ⁴¹ Mana mareho tahamora na 'ia Andru 'a haua, 'a sibaniai do'orana, 'ia Saemon ma o'ani 'inia, "I'ameu meu 'omesiai Ha'atahi." (Ni 'ado'ado 'anai Ha'atahi naasi Kraest.) ⁴² Magu waia 'aria Saemon tanaa Jisas.

'Ia Jisas 'a wanasia Saemon ma o'ani, "Atamu 'ia Saemon, garena Jon. Mana'i 'ohani rai 'unu'o 'inia Keifas." ('Ado'ado 'ana, naasi hau. Ai'a he'ete'i baania Pita.)

Jisas 'A Soia Pilip Mea Nataniel

⁴³ Mana'i ro'u i nata dangi, 'ia Jisas 'a 'adoma'inia do'a raba 'ari Provens i Galili. Ma to'oana Pilip ma o'ani 'inia, "Pilip, 'oi suriau."

⁴⁴ 'Ia Pilip 'e saeni Betsaeda, 'onaaia Andru mea Pita. ⁴⁵ Na'i 'ohasi 'ia Pilip 'a sibania Nataniel ma o'ani 'inia, "Na nei na 'ia Moses miraau Rarabea rau usu-usu 'abaia na'i 'ohabwani, meu to'oana'a. 'Ia Jisas naasi atana, 'ia 'e garena Josep ni Nasaret."

⁴⁶ Mia Nataniel 'agu ha'atee o'ani, "Na'i Nasaret! 'A bwa'i mareho goro nai hura'a mai baaniai 'omaasi!"

Mia Pilip 'a aramia o'ani, "Oi boi ma'oi 'omesia."

⁴⁷ Na'i 'oha na 'ia Nataniel 'a boboi gaarangia Jisas, 'ia Jisas 'a o'ani, "Ia mo'osi 'e huunai saeni Israel, me 'ia 'e sae na ha'a-momori tarau."

⁴⁸ Mia Nataniel 'a o'ani 'inia Jisas, "A he'uai 'iraraa amua i barongagu?"

Mia Jisas 'a aramia o'ani, "Inau 'au bwane 'omesi'o na'i marunai fig, 'oha na 'ia Pilip 'a ai'a soi'o mau."

⁴⁹ 'Ia Nataniel 'agu o'ani 'inia, "Ha'ausuri, i'oe naasi garena God! Mi'oe naasi mwaeraha 'anai Israel!"

⁵⁰ Mia Jisas 'a o'ani 'inia, "A 'ua? 'O hinihini 'inia 'unua agua do'au 'omesi'o na'i marunai fig ani? 'Ai ragoi mareho ha'abu'oahu na'oi 'omesi'i narai di'u ro'u mau wou." ⁵¹ Magu ha'atee o'ani ro'u 'inirau noni, "I'amou moi 'omesiai aro 'ai heihoa ro'u, mana enjel ana'ia God rai tataa'eha marai didio mai na'i ahoranai Gare'i Inoni."*

* **1:51** 1:51 Jenesis 28:12

2

Ha'aha'iwai Na To'o Na'i Kena

¹ Murinai rua dangi, 'ia inana Jisas 'a 'ari 'anai ngau goni 'iniaia ha'iwai na to'o na'i Provens i Galili na'i 'omaa ra 'unua 'iniaia Kena. ² 'Ia Jisas miraau rongoiusuri ana'i ra ari'ahuraa ro'u wou 'anai ngaugonisi. ³ 'A 'ariwou mana waen 'a hakota'iniraaui 'oha na ai'a hako mau i ngaugonisi. Mia inana Jisas 'a ha'atee o'ani 'inia, “‘Ei, na waen 'a hako'a.”

⁴ Mia Jisas 'agu ha'atee o'ani 'inia, “Ina, ai'a aba amua, 'iaagua. 'A ai'a tari mau i madoraa agua.”

⁵ Mana inana Jisas 'a ha'atee o'ani 'iniraaui nei nara tau'aro na'i ngaugonisi, “Moi ha'isuriai taha nai 'unua tana'amou.”

⁶ Suri'i ringe adaa'i Jiu rau to'ora'i herehere 'anai dorima. Tarana naasi nara nugaa 'iniaia ono kae bei tataruwai na'i 'isi, ma na'i ta'i bei 'a matai awaiei rua tangahuru ma'ua oru tangahurui galon. Na bei 'isi ra tagoradi 'ini'i hau. ⁷ Naasi 'ia Jisas 'a o'ani 'iniraaui nei narau tau'aro na'i ngaugonisi, “Moi ha'ahonu'i bei 'isi 'ini'i wai.” Na'i 'oha narau ha'ahonu ha'agorohi'i hako, ⁸ 'ia Jisas 'agu o'ani 'iniraaui, “Moi waa 'ari ta gere dora 'iniaia waisi tanaa mo'o na bwauodo 'iniaia ha'aha'iwaiasi.” Naasi maraugu haua 'onaai 'unua ana tanaraau.

⁹ Na'i 'oha na bwauodo 'anai ha'aha'iwai 'a gono maaniai wai ani, ma bwani aho'ita'i waeni'a. 'Iia 'a ai'a aidangisia na'i hei na boi waenisi, ma'ata 'iraaui nei narau waa mai waisi rau aidangisia moi. Miagu soia maia mo'o nara ha'aha'iwaiasi magu o'ani 'inia, ¹⁰ “‘Ado 'oha, ni waen na goro nara ha'agonohiraaui ga'u

'inia noni. Na'i 'oha nara gono ha'ahakoa wou, maragu haua tanaraau i waen na ai'a taraa goro na'i muri. Mi'oe, na waen na goro di'u na'ogu nugaa 'anai muri!”

¹¹ Hoita, na'i 'omaai Kena na'i Provens i Galili'a na 'ia Jisas 'agu hauai 'etanai ha'abu'oahu ana, ma ha'ata'inia mena ana na hauasa, miraau rongoiusuri ana'i raugu hinihinia.

¹² Na'i murinai ha'aha'iwaisi, 'ia Jisas mea inana miraau do'orana'i mana rongoiusuri ana'i rau 'ari 'omaai Kapaniam marau awa 'isi suriai taringai dangi.

Ta Jisas 'A Taariraa Hura'ai Sae

Baaniai Ruma Maea Ana God (Matiu 21:12-13; Mak 11:15-17; Luk 19:45-46)

¹³ Ma gaarangi mai madoraa 'anai ha'ato'oai rongo 'ini 'adoma'i aho'isiai Roho Aharau, mia Jisas 'a ta'ehai Jerusalem. ¹⁴ Mana'i 'oha na siriwou na'i dora a'ora na'i maanai Ruma Maea ana God, 'a re'iraau noni narau raoraonga'i kau mana siip mana waibora, miraau sae 'anai orisi ha'a rau heinagu suri'i dora ni ori-orisi ha'a adaa'i. ¹⁵ Naasi mia Jisas 'a hau'i hasiwaro ma tagorahiai roroho ma taariraa hako hura'ai mwamwaa baanai dorasi. 'A rihota'ini'i tebol 'anai ori-orisi ha'a mana ha'a ra asira'i 'ari suriai dorasi. ¹⁶ Ma ha'atee wetewete o'ani 'iniraau nei narau raoraonga'i waibora, “Moi waa'i hura'a baanai dorani. Moi abui ha'i dora ni rao-raonga'i 'inia ruma ana Amagu!” ¹⁷ Na'i 'oha na 'iraau rongoiusuri ana'i rau 'omesia o'asi, raugu 'adoma'i aho'isiai dorai Usu-usu Maea na o'ani,

“Ni ta'ahia nau haua i ruma amua God, 'a 'onaai 'eu na noro na'i tahingagu.”*

¹⁸ Miraauī saemaui adaa'i Jiu rau songa'inia Jisas o'ani, “E ha'abu'oahu he'ua na'oi haua namei 'omesia, mameigui 'iraraa do'ia God na 'unua tana'o 'anaī hauai heresi?”

¹⁹ Mia Jisas 'agu o'ani 'iniraaui, “Onaa namoi kaiāi Ruma Maeāni, 'e oru dangi moi mau ha'aurasia'a aho'i.”

²⁰ Na'i 'oha narau rongoa o'asi, rau o'ani 'inia, “O ga'i ha'a-urasia moi na'i raronai oru dangi? 'E hai tangahuru mana ono harisi ha'atai nara tagoraa suriai rumanisi!”

²¹ Mana taha na 'ia Jisas na hadahada 'abaiasi, 'a hadanga'inia haariai abena. ²² Hoita, na'i murinai 'oha na 'ia Jisas 'agu suruta'e aho'i baaniai mae na 'iraaui rongoiusuri ana'i raugu 'adoma'ini'i aho'i taha na 'unu'i. Na'i 'ohasi raugu hinihini'i ha'atee ana'ia Jisas mana taha na Ususu Maea ra 'unu'i 'abaia Jisas.

Jisas 'A Aidangisiai 'Ado'adonai Noni

²³ Na'i 'oha na 'ia Jisas 'a awa mau na'i Jerusalem na'i 'oha nara ha'ato'oai Roho Aharau, 'a ragoi nei nara hinihinia 'inia 'omesi'i adaa'i ha'abu'oahu na haa'i. ²⁴ Ma'ata 'ia Jisas 'a ai'a tarāa 'u'uriraaui goro suria 'iia 'a aidangisi'i goroi 'adoma'idāa'i. ²⁵ 'A ai'a ta'isada do tanei nai ha'a-aidangisia Jisas 'ini'i barongadi noni, 'inia 'a bwane 'iraraa ha'agorohi'i.

* **2:17** 2:17 Psalm 69:9

3

Jisas Mea Nikodimas

¹ Ma'e ta'i na'otara adaau Jiu na atana 'ia Nikodimas, 'iia 'e ta'i 'iniraau ruruha nara 'un-urau 'inia Farisei. ² 'E ta'i rodo 'a boi beia Jisas ma o'ani, "Ha'ausuri, meu 'iraraa do'ia God na ha'ataari'o do 'anai ha'ausuri'ameu. Na mwani ha'abu'oahu na'o haa'i 'a ha'ata'inia do'ia God 'a awa bei'o."

³ Mia Jisas 'a ha'atee o'ani 'inia, "Inau wai 'unua tana'o ha'a-momori, na inoni 'a bwa'i siri na'i heimarungi ana God 'onaa 'a bwa'i huta haoru."

⁴ Mia Nikodimas 'agu o'ani 'inia Jisas, "A bwara do 'oha na mwanemau i noni do'aigu siri aho'i ro'u na'i ahuna inana ma do'aigu huta haoru aho'i ro'u."

⁵ Mia Jisas 'a o'ani ro'u 'inia, "Inau wai 'unua tana'o ha'a-momori, na inoni 'a bwa'i siri na'i heimarungi ana God 'onaa na bwa'i huta 'inia wai mana mena ana Hi'ona Maea. ⁶ I nei na huta beiai urao 'a huta 'onaa noni, ma'ata i nei na huta haoru 'inia mena anai Hi'ona Maea, 'iia 'a huta 'onaa garena God. ⁷ Abui heimwaota'i 'inia 'unua agua tana'o do'oi huta haoru. ⁸ Na'i 'oha na ro'a 'a uhi 'ari na'i dora na 'adoma'inia uhi 'ariei, 'o matai rongoai aohana. Ma'ata 'o bwa'i matai 'iraraai dora na boi iei mana dora na hano 'ana. Naasi 'a o'asi ro'u beirau nei nara huta haoru 'inia mena anai Hi'ona Maea."

⁹ Mia Nikodimas 'a o'ani, "A he'ua naasi?"

¹⁰ Mia Jisas 'a aramia o'ani, "Toe 'e kae ha'ausuri bwara'bwara na'i Israel. Ma 'ua na 'o ai'a aidangisi'i 'ini'i mareho 'isi? ¹¹ Inau

wai 'unua tana'o ha'a-momori, 'iameu meu hadanga'ini'i taha nameu aidangisi'i mameu 'omesi'i, magu ai'a tanei 'ini'amou nai mwa'emwa'e 'anai hinihini'i. ¹² Ma 'onaa mou ai'a hinihinau 'oha nau maani'i mareho nara to'oto'o na'i marewanani, 'aigui he'uai hinihini'i amoo'i mareho ni aro nawai maani'i? ¹³ 'Inau Gare'i Inoni, nau aidangisi'i mareho ni aro, 'inia 'inau nau dio mai baaniai aro. Ai'a tanei'a ro'u naigui dio mai baaniai aro.

¹⁴ “Na'i 'oha na 'ia Moses miraaui Jiu rau awa na'i dora mangasara, 'ia Moses 'a ha'a-urasia ara'ai hasi'ei na awa iei mwaa nara tagorahia 'iniai bras.* 'A o'asi ro'u, 'inau na Gare'i Inoni rai ha'a-urasiau ro'u ara'a, ¹⁵ neina 'irai nei narai hinihinau rai daua nadaaui tahi tarau. ¹⁶ Suria 'ia God 'a ta'ahiraau hakoi noni nai marewana, 'a hisu 'iniai ta'i garena otohoo, neina 'iraaui nei narai hinihinia rau bwa'i siri na'i mae tarau, ma'ata rai daua nadaaui tahi tarau. ¹⁷ 'Ia God 'a ai'a ha'ataaria mai garena 'anai hiiri ha'a-mama'airaau inoni nai marewana, ma'ata 'anai ha'atahiraau baaniai ha'a-mama'ai.

¹⁸ “'Iatei nai hinihiniai garena God, 'ia God 'a bwa'i hiiri ha'a-mama'aia. Ma 'onaa 'iatei na bwa'i hinihinia, 'ia God 'a bwane hiiria, suria 'ia 'a ai'a hinihiniai ta'i gare otohoo ana. ¹⁹ Mana taranai maho na 'ia God 'ai hiiriraau noni 'inia 'a o'ani. Na marewa 'a boi na'i marewana, maagu 'iraaui noni nai marewanani ra ta'ahia di'u i kuhi baaniai marewa, suria na barongadaa'i ra ta'a'i. ²⁰ Na sae hehere ta'aa 'a 'itaai marewa ma bwa'i gaarangia wou, suria 'a ai'a 'irisia doni ta'aa ana'i rai ha'ata'i. ²¹ Me 'ia mo'o na hau'i

* **3:14** 3:14 Nambas 21:4-9

mareho nara odo-odo 'a wa'ewa'e 'anai gaarangia woui marewa, do neina 'ai ha'ata'inia hura'a do na mwane mareho na haa'i ra suriai taha na 'ia God na 'irisia.”

Jisas Mea Jon Bwareomaea

²² Ma na'i moi muri, 'ia Jisas miraau rongoiusuri ana'i rau 'ari Provens i Jiudea. Rau awa 'isi ga'u marau bwareomaea'i tara'i sae. ²³ Mia Jon 'a bwa-bwareomaeerau sae ro'u na'i omaai Aenon, gaarangiai Salim, suria na'i 'isi 'a ragoi hurahurai wai ma ragoi noni nara boboi 'anai bwareomaea. ²⁴ Ma na'i 'ohasi 'ia Herod 'a ai'a nugaa maua Jon na'i rumanih'o.

²⁵ Hoita, 'ohasi 'e ai Jiu na heita'ia beiraau rongoiusuri ana'ia Jon. Rau heita'ia suriai ringe adaau Jiu 'iniai mwa'anau narau haua 'anai ha'ararirau na'i maana God. ²⁶ Naasi miraau rongoiusuri ana'ia Jon rau 'ariwou beia marau o'ani 'inia, “Ha'ausuri, 'o 'iraraa mo'o namuru heisadoi ani na'i nata batarau 'iniai wai rahai Jodan na'o hadanga'inia ani? Na'i 'ohanisi 'a bwa-bwareomaea'a ro'u, mana mwane inoni ra 'ari hako beia!”

²⁷ Mia Jon 'agu aramirau o'ani, “A bwa'i nei nai matai haua o'asi 'onaa na 'ia God 'a bwa'i 'ome sigihia. ²⁸ 'Tamou mou rongoa hako 'unua agua tana'amou do 'inau ai'a i Ha'atahi, ma'ata 'inau ra ha'ataariau mai 'anai ha'aagaurau noni tanaa. ²⁹ Na'i ha'aha'iwai, ni urao na ha'aagau 'anai ha'iwai, 'iia anai mwane na ha'aagau 'anai waina. Ma rei'uaa na o'asi, na geresae anai mwane na ha'aagau 'anai ha'iwaisi, 'a wa'ewa'e moi 'anai 'a'auhia ma 'anai baurongo'i ha'atee ana'i. Minau 'au

wa'ewa'e o'asi ro'u 'anai bahurongo'i ha'atee ana'i Ha'atahi. ³⁰ 'Au 'irisia do 'iia rai ha'a-ororiua, minau wai ano-ano moi.”

Na Nei Na Dio Mai Ara'ai Aro

³¹ “Na nei na boi baaniai marewana, 'iia anai marewana me 'iia 'a hadanga'ini'i taha nara to'oto'o na'i marewana. Ma'ata 'ia mo'o na dio mai baaniai aro naasi na ororiu di'u. ³² 'Iia 'a maani'i taha na rongo'i ma 'omesi'i, magu ai'a rago i nei narai mwa'emwa'e 'anai hinihini'i taha na maani'i. ³³ Miraaui nei narau hinihini, rau ha'ata'inia doni mareho na 'ia God na 'unu'i ra ha'a-momori. ³⁴ Na nei na 'ia God 'a ha'ataaria 'a ha'arangasi'i ha'atee ana'ia God, suria 'iia 'a honu 'inia Hi'ona Maea ana God. ³⁵ 'Ia Ama 'a ta'ahiai garena, ma hauai mena tanaa 'anai marungi'i mwane mareho hako. ³⁶ 'Iraaui nei narau hinihiniai garena God rau daua'a i tahi tarau. Mei tanaraaui nei nara bwa'i hinihinia, ra bwa'i dauai tahi tarau mia God 'ai hiiri ha'a-mama'airaau.”

4

Jisas Mana Urao Ni Samaria

¹⁻³ 'Ia Jisas 'a 'iraraa do 'iraaui Farisei rau rongoa do 'iia 'a bwareomaearaui sae, ma waiwai rongoiusuri di'ua ro'ua Jon. Na'i 'oha na 'ia Jisas 'a rongoai mareho narau 'unua 'inia, 'a hano baaniai Jiudea ma aho'i 'ari Galili. Ma'ata 'ia Jisas 'a ai'a bwareomaeaa tanei, 'iraau moi rongoiusuri ana'i narau bwa-bwareomaearaui sae.

⁴ 'Oha na aho'i 'anai Galili, 'a taha horo na'i Provensi Samaria. ⁵ Mana'i Samaria 'a taha na'i

'omaa nara 'unua 'inia Saeka, gaarangiai dorai ano na 'ia Jekop na haua nanai gare ana 'ia Josep. ⁶ Mana giruiwai ana Jekop 'a awa mau 'isi. Mia Jisas 'a 'ariwou heinagu na'i bobonai giruiwaisi 'inia rahe ana 'inia hahano, mana madoraa i dangi 'a 'onaai atoa.

⁷⁻⁸ 'Ariwou ma'e uraoni Samaria na boi do'ai taru wai na'i giruiwaisi. Na'i 'ohasi 'iraui rongoiusuri ana'ia Jisas rau 'ari 'omaa 'anai hori nadaau mahoingau. Mia Jisas 'a o'ani 'inia uraosi, “A 'ua? 'O ga'i taru gugua wai mawai gono?”

⁹ Na'i 'ohasi, na uraosi 'a kaeni heimwaota'i di'u, suria 'iraui Jiu rau ai'a matai hagu goro beiraui Samaria. Mana uraosi 'agu o'ani 'inia Jisas, “'Oe 'e ai Jiu me 'inau 'e ai Samaria. Ni 'uaana na'ogu 'unua 'iniasi dowai taru mumua waini gono?”

¹⁰ Mia Jisas 'agu o'ani 'inia, “'Oe 'o ai'a 'ome 'iraraai bane ana God tana'o, ma'o ai'a aidangisia tei na ha'atora'o 'anai taru 'ana wai. 'Onaa na'oi aidangisia, 'o ga'i ha'angoniau mawai haua tana'o i wai nai hauai tahi tana'o.”

¹¹ Mana uraosi 'a o'ani 'inia Jisas, “Saemaua, na wai 'a awa ha'atau dio magu i'oe 'o ai'a to'oraa ta mareho 'anai taru wai hunia. Na'i hei na'oi taruhiai waini tahi naasi? ¹² Ma ro'u, i'oe 'o 'adoma'inia do i'oe 'o ororiu di'uai wauwa agaaua Jekop na haua tanagaau girui wainisi? Naani'a 'i wai na 'ia Jekop mana gare ana'i, mana mwamwaa adaa'i narau gogonohiasi.”

¹³ Mia Jisas 'a o'ani 'inia, “'Iatei nai gono na'i waisi 'ai matai maesiai gono ro'u mau aho'i. ¹⁴ Ma'ata 'iatei nai gonohiai wai na 'inau

wai haua tanaa, 'agu bwa'i maesiai gono'a ro'u ta'oha. 'Inia na wai nawai haua tanaa 'ai 'onaai hurahura nai haua tarau tanaa i waini tahi, mana waisi 'ai haua tanaa tahi tarau.”

¹⁵ Mana uraosi 'a o'ani 'inia Jisas, “Ha'ausuri, 'oi haua tanaaui waisi nei nawai abui maesi gono'a ro'u ta'oha, ma'ua boi'a ro'u na'i 'ini 'ana'i taru wai.”

¹⁶ Mia Jisas 'agu o'ani 'inia, “O'i 'ari ma'oi waa mai mwane amua.”

¹⁷ Mana uraosi 'a ha'atee o'ani, “Inau ai'a ha'iwai.”

'Ia Jisas 'agu o'ani 'inia, “Ha'amomori, i'oe 'o ai'a ha'iwai 'ohani, ¹⁸ ma'ata 'e rima mwane na'o bwane waina'a ga'u, mana mwane na'o awa beia 'ohanisi ai'a mwane amua.”

¹⁹ Mana uraosi 'a ha'atee o'ani, “Ha'ausuri, nau 'iraraa'a do i'oe 'e rarabea. ²⁰ Hoita, 'i'ameui Samaria meu ha'arahesi na'i hungahungai Gerisim 'onaairaau wauwa amee'i, mi'amoui Jiu mou 'unua do na'i Jerusalem, naasi huunai dora 'ana'i ha'arahesi. 'O'i 'unua tanaau, nei he'ua na ha'a-momori?”

²¹⁻²⁴ Mia Jisas 'agu o'ani 'inia, “O'i hinihiniai mareho nawai 'unuani! Na madoraa 'ai boi ma naani'a i madoraa'i na 'iraau noni ra bwa'i ha'arahesia God na'i hungahungani ma'ua na'i Jerusalem. 'Inia 'ia God 'e hi'ona. Tarana naasi 'iraau huudi noni ana'i rai ha'arahesia beiai hei'a'auhi ana'i Hi'ona Maea ma beiai ha'a-momori. Neiraausi nei na 'ia Amagu 'a 'irisia dorai ha'arahesia. 'T'amou sae ni Samaria mou haha'arahesi, mamou ai'a aidangisia goro atei

namou ha'arahesia. Me 'i'ameui Jiu meu aidangisia goro, suria na'i bei'ameui Jiu na hura'a mai nei 'anai ruhasiraau noni.”

²⁵ Mana uraosi 'a o'ani, “Inau 'iraraa doni Ha'atahi 'ai boi, ni nei nara 'unua 'inia Kraest. Mana'i 'oha nai boi 'ai mamaani ruharuhasi'i hako hura'ai mwane mareho tana'ameu.”

²⁶ Mia Jisas 'a o'ani 'inia, “Ia mo'o na hadahada bei'o 'ohanisi naasi Ha'atahi!”

²⁷ Na'i moi 'ohasi miraau rongoiusuri rau ataha aho'i mai. Rau kaeni heimwaota'i di'u na'i 'oha narau 'omesia do'ia Jisas 'a mamaani beiai urao ni Samariasi. Ma ai'a do tanei 'inirau na do'ai songa'inia 'iniai taranai taha, ma'ua taha nararu maani'i.

²⁸ Mana uraosi 'a hanota'iniai bei tataruwai ana ma 'ari 'omaa 'anai soiraau noni. 'A o'ani, ²⁹ “Moi boi mamoi 'omesiai sae na 'unu'i hako hura'ai mwane mareho na 'inau 'au haa'i. 'Iia gasi naasi Ha'atahi?” ³⁰ Na'i 'ohasi 'iraau noni rau hura'a baaniai 'omaa, marau 'ari 'anai heisadoi beia Jisas.

³¹ Na'i 'oha na uraosi 'a hano 'anai 'ari 'unua tanaraau noni nai 'omaasi, 'iraau rongoiusuri ana'ia Jisas rau o'ani 'inia, “Araha, 'oi ngau'a!”

³² Mia Jisas 'a o'ani 'inirau, “Ai'a tanei 'ini'amou nai 'iraraa gugua mahoingau.”

³³ Miraau rongoiusuri ana'i raugu heisosonga'i hairiu o'ani, “Nii? 'Iatei na ha'i nana mahoingau?”

³⁴ Mia Jisas 'a o'ani 'inirau, “Gugua mahoingau, naasi 'anai hauai hei'irisina God, ma 'anai ha'ahakoai tau'aro na ha'ataariau mai 'ana. ³⁵ 'T'amou 'iraraai ha'atee nara hahaa na o'ani, “E hai hura namau maraigui mauai wiit 'anai

ha'igoni'i.' 'Inau wai 'unua tana'amou, moi 'ome'ome goro na'i mou, 'inia na mou 'a bwane maua 'anai ha'igoni'i hua. ³⁶ 'Iraau nei nara tagora 'anai ha'igoni'i hua na'i mousi rai dauai heitahari, mana hua narau ha'igoni'i 'isi, naasi 'iraaui noni nara wai'i mai 'anai dauai tahi tarau. Naasi 'ia mo'o na hasiai mou, mea mo'o na ha'igoni'i hua na'i mousi rarui wa'ewa'e gonil! ³⁷ Mana ha'atee na o'ani, 'a ha'a-momori 'ohani, "E nei na hasi mana nata nei nagu ha'igoni'i hua." ³⁸ 'Inau 'au 'onaai nei na ha'ataari'amou 'ari 'anai ha'igoni'i hua na'i mou na 'i'amou mou ai'a hasia. Ra'i sae he'ete'i nara hasiai mou, mi'amou namoigui dau maenai tau'aro raha adaau."

³⁹ Ma ragoi noni Samaria na'i 'omaasi nara hinihini 'iniai 'unua anai uraosi do'ia Jisas 'a 'unu'i hako hura'a mwane mareho na haa'i. ⁴⁰ Na'i 'oha narau hura'a 'anai 'omesia Jisas, rau ha'angonia wetewete do'ai awa beiraaui na'i 'omaa adaau. Mia Jisas 'a awa beiraaui suriai rua dangi. ⁴¹ Ma rago ro'u i nei nara hinihini na'i 'oha ra rongo'i mamaani ana'i.

⁴² Miraaugu o'ani 'iniai uraosi, "Naasi meugu hinihini, suria meu rongorongoa haarimeeu, ai'a do 'ini'i moi mareho na'o 'unu'i tana'ameu. Ha'amomori, 'iia'a naasi nei na boi 'anai ha'atahiraau noni nai marewana."

Jisas 'A Ha'agorohia Aho'i Baaniai Daoha

i Gare Anai Sae Mwanemaui

⁴³ Na'i muri, na'i 'oha na 'ia Jisas 'a ha'ahakoai rua dangi na'i 'omaasi, 'iia 'a hano ma 'ari Galili. ⁴⁴ 'Ia Jisas 'a bwane 'unua mau do na rarabea ra ai'a ha'ahoua na'i huunai kantri ana.

⁴⁵ Na'i 'oha na ataha wou na'i Provensi Galili, 'iraaui noni rau ha'amaotoa, suria rau bwane 'omesi'i ha'abu'oahu na haa'i na'i Jerusalem na'i 'oha narau 'ari 'isi 'inia ngaugoni 'anai 'adoma'i aho'isiai Roho Aharau.

⁴⁶ Mana 'ariwou na haa na'i Provensi Galili, 'ia Jisas 'a taha na'i 'omaa Kena, i 'omaa na ha'a-aho'ita'inia wai ani 'inia waen. Hoita, na'i 'omaa raha na'i Kapaniam, 'e sae mwanemaua na'i gaumani na awa iei. Mana gare anai saemauasi 'a daoha. ⁴⁷ Na'i 'oha na saemauasi 'a rongoa do'ia Jisas 'a hano baaniai Jiudea ma bwane ada aho'i na'i Galili, 'iia 'a 'ari na'i Kena. Na'i 'oha na ada beia Jisas, 'a bonga'inia dorai ta'i 'ari Kapaniam mai ha'agorohia aho'i gare ana na gaarangi mae.

⁴⁸ Mia Jisas 'a o'ani 'inia, “A 'ua? Domo'i 'omesia moe'a ta ha'abu'oahu mamoigui hinihini?”

⁴⁹ Mana saemauasi 'a ha'a-osaosaa di'u, 'a o'ani, “Oi boi, na gare agua 'ai mae'a!”

⁵⁰ Mia Jisas 'agu o'ani 'inia, “Oi aho'i 'ari 'omaa, na gare amua 'ai tahi moi!” Mana saesi 'a hinihinia Jisas ma aho'i 'ari 'omaa.

⁵¹ Na'i 'oha na 'a'ariwou mau suriai tara, ra'i sae tatau'aro ana'i rau boi 'anai heisadoi beia, marau 'unua tanaa doni gare ana 'a bwane 'awaa, ma awa goro'a aho'i.

⁵² Mia songa'iniraaui 'inia madoraa he'ua na taraawa'a 'awaa, miraaui o'ani 'inia, “A taraawa'a 'awaa mau na'i angi ta'i na'i atoa nanora.”

⁵³ Mana amanai garesi 'agu 'iraraa do naasi madoraa na 'ia Jisas 'a o'ani 'inia, “Na gare amua 'ai tahi moi.” Na'i 'ohasi, ni sae mwanemauasi mana ruruha ana hako rau hinihinia'a Jisas.

54 Naasi ruantai ha'abu'oahu na 'ia Jisas 'agu haa na'i Galili. Mana rua ha'abu'oahusi 'a haa na'i 'oha na hano baaniai Jiudea magu taha aho'i na'i Galili.

5

Jisas 'A Ha'agorohiai Nei Na Pwaki

¹ Na'i muri 'ia Jisas 'a 'ari Jerusalem 'anai ta'i dangi ororiu adaau Jiu. ² Hoita, mana'i raronai 'omaa rahasi 'e oboi wai na awa iei nara 'unua 'inia Betsata na'i ha'ateeni Jiu. Mana obosi 'a awa na'i dora ra 'unua 'inia “Maanai barai Siip.” Na'i bobonai obosi, 'e rima ruma ni bwebwero na awa na'iei. ³ 'A ragoi sae nara to'iraau i mwani daoha he'ete'i hairiu narau dadao suri'i ruma 'isi. Tara'i nei ra kuru, tara'i nei ra pwaki, ma tara'i nei abedaa'i hako ra nugu. Ra mamasiai 'oha na 'iha'iha i wai. ⁴ 'Inia tara'i 'oha 'e enjel ana Araha 'ai boi 'anai ha'a-'iha'ihaa. Mana 'etanai sae 'anai buu dio na'i raronai wai 'ai goro aho'i baaniai daoha na to'ia.* ⁵ Ma'e ta'i 'iniraaui sae nara dadao 'isi, 'a daoha suriai oru tangahuru mana waru harisi. ⁶ 'Oha na 'ia Jisas 'a re'ia, 'a bwane aidangisia do'a bwane daoha orea'a mai. Mia Jisas 'a songa'inia o'ani, “O 'irisia do 'ai goro aho'i i abemu?”

⁷ Mia aramia Jisas o'ani, “Saemaua, 'a bwara di'u, 'inia ai'a sae 'anai waiu dio na'i obo na'i madoraa na 'iha'iha i wai. Na'i 'oha nawaigui bonasia dio, ma'e sae nai bwane dio'a na'i na'o baaniau.”

* 5:4 5:4 Tara'i kopi bwani 'inia Baebol ra ai'a to'oraai tatarani.

⁸ Mia Jisas 'a o'ani 'inia, “Oi ura ara'a ma'oi suru'iai be'amu ma'oi hahano!” ⁹ Na saesi 'a goro mau na'i 'ohasi! 'A suru'iai be'ana ma hahano'a!

Mana dangi na to'o i ha'abu'oahusi, 'e dangi ni mamaro adaui Jiu. ¹⁰ Miraau saemaua adaa'i Jiu rau haungaridaau, marau o'ani 'inia mo'o na goro baaniai daohasi, “Ra ha'aabua 'anai waiwai hi'o na'i dangini, 'inia dangini 'e dangi ni mamaro!”

¹¹ Mia mo'osi 'a o'ani, “Ia mo'o na ha'agorohiau baaniai daoha na 'unua tanausi dowai rahiai hi'o agua mawai hahano.”

¹² Miraau ha'atee haungaridaau o'ani, “Iatei na 'unua tana'o 'i marehosi?”

¹³ Mia mo'osi 'a ai'a 'iraraai atana mo'o na ha'agorohia baaniai daoha, suria 'a ragoi sae, mia Jisas 'a bwane hano'a.

¹⁴ Na'i muri, na 'ia Jisas 'agu to'oana ro'u na'i Ruma Maea ana God ma o'ani 'inia, “Ome, i'oe 'o goro'a. Naasi 'oigui abui haua'a ro'u ta ora-ora'a. 'A gasigu to'i'o ta mareho nai ta'aa di'u ro'u wou.”

¹⁵ Mia mo'osi 'a 'ari ma maania tanaraau saemaua adaa'i Jiu do'ia Jisas na ha'agorohia aho'i baaniai daoha. ¹⁶ Na'i 'ohasi, 'iraaui saemaua adaa'i Jiu raugu taraawa'a here ha'ata'aia Jisas, 'iniai hahaa'i ana'i mareho o'asi na'i dangi ni mamaro.

¹⁷ Mia Jisas 'a o'ani 'iniraaui, “I Amagu ai'a dangi do'ai agoheta'i tagora. Tarana naasi 'inau 'au o'asi ro'u.” ¹⁸ Na'i 'oha naraugu rongoa o'asi, raugu 'adoma'i wetewete ro'u wou 'anai ha'amaesia, ai'a do 'inia moi horosia ana i ringe anai dangi ni mamaro, me 'inia ro'u i 'unua anasi

do'ia God naasi amana, mana'i 'oha na 'unua o'asi, 'a here 'onaa do 'iia 'a ta'isada beia God.

Ni Mena Anai Garena God

¹⁹ Mia Jisas 'a ha'atee o'ani, “Inau wai 'unua tana'amou ha'a-momori, na Gare 'abwa'i haua mwada'u ta mareho suria moi 'adoma'ina haaria, ma'ata 'a ha'isuriai taha na Amana 'a haua. Ni taha na Ama 'ai haa, ni Gare 'ai haua ro'u.

²⁰ 'Ia Ama 'a ta'ahiai Gare, ma ha'ata'ini'i hako tanaa i mwane mareho na 'iia 'a haa'i. Mana Ama 'ai ha'ata'inia tanaai Gare tara'i kae mareho raha 'anai haua narai di'u wou baaniai ha'agorohia na haa i saeni baaniai daoha. Mana mareho nai haa'i, moi heimwaota'i hako 'ini'i.

²¹ 'Ia Ama 'a matai ha'a-suruta'eraau aho'i nei nara mae maai haua tanaraau tahi. I Gare 'ai o'asi ro'u. 'Iia 'ai hauai tahi tanaraau nei na 'ome sigihiraau. ²² Mana Ama 'a ai'a hiiria tanei, suria 'iia 'a bwane haua'a tanaai Gare 'i mena 'anai hiiriraau inoni. ²³ 'A haua o'asi do neina 'iraau noni rai ha'ahouai Gare, 'onaa ha'ahoua adaau Ama. 'Iatei na ai'a ha'ahouai Gare, 'a ai'a ha'ahouai Ama na ha'ataaria mai.

²⁴ “Wai 'unua tana'amou ha'a-momori, 'iatei nai hinihini'i ha'atee agu'i mai hinihinia ro'ua God na ha'ataariau mai, 'ai dauai tahi tarau. 'Iia 'au bwa'i hiiria 'ini'i ora-ora'a ana'i, suria 'iia 'a 'onaa nei na hano baaniai mae na 'ari na'i tahi. ²⁵ Ha'amomori. 'Inau wai 'unua tana'amou, ni madoraa 'ai boi ma naani'a i madoraasi na 'iraau nei ra hano 'anai mae tarau rai rongoai ringenai garena God. 'Iraau nei narai bahurongoa rai dauai tahi tarau. ²⁶ 'Inia i Ama naasi na to'o mena 'anai hauai tahi tanaraau noni. Me 'iia 'a watea ro'u i menasi tanaai garena neina

garena 'ai haua ro'u i tahi tanaraau noni. ²⁷ Ma haua ro'u tanaai garena 'i mena 'anai hiirirai noni, 'inia 'iia naasi Gare'i Inoni. ²⁸ Moi abui heimwaota'i. 'E madoraa nai boi mau, 'iraau nei nara mae nara awa na'i hera rai rongoai ringenai garena God. ²⁹ Na'i 'ohasi raigu suruta'e baani'i hera. 'Iraau nei narau haa'i mwani mareho goro rai siri na'i tahi tarau, miraaui nei ra haa'i mwani mareho ta'a'i rai siri na'i mae tarau.”

³⁰ 'Ia Jisas 'a ha'atee o'ani ro'u 'iniraaui, “Inau 'au bwa'i matai haua mwada'u ta maho suriai 'adoma'igu haariau. 'Inau 'au hihiri suriai 'unua ana God tanaau. Naasi na hihiri nau haa 'a odo-odo, suria 'inau ai'a ha'isuriai 'adoma'igu haariau, ma'ata 'au hihiri suriai 'adoma'ina God na ha'ataariau mai.”

Nei Na Ha'arangasia Hura'a Jisas

³¹ “Onaa na 'inau moi wai ha'arangasiau haariau hura'a, na mareho nawai 'unu'i hura'a 'iniau haariau 'ai gere bwara tana'amou 'anai hinihini'i. ³² Ma'ata 'e sae he'ete'i ro'u na ha'arangasiau hura'a tana'amou, ma wai 'unua tana'amou, na mwane mareho na maani'i hura'a 'iniau ra ha'a-momori. ³³ 'I'amou mou bwani ha'ataari'i 'ari tara'i sae 'anai bahurongoa Jon Bwareomaea, mana mareho na maani'i hura'a 'iniau ra ha'a-momori. ³⁴ Ai'a do 'a ororiu tanaau dorai ha'arangasiau hura'a, ma'ata 'au ha'a-'adoma'i aho'isi'amou moi 'iniau heitaroha'i ana Jon nei namoi 'iraraai here namoi daua 'inia i tahi tarau. ³⁵ 'Ia Jon 'a 'onaai raita na ha'amarewai 'adoma'imoo'i. Mi'amou mou wa'ewa'e moi 'inia, suriai gere 'oha. ³⁶ Minau, 'e mareho na ha'ata'inia hura'a ha'a-momori do'ia

God na ha'ataariau mai. Naia naasi tatau'aro nau haua na 'ia Amagu 'a 'irisia dowai haua. Marehosi 'a ha'arangasiau goro hura'a di'u'i ro'u i taha na 'ia Jon 'a maani'i 'iniau. ³⁷ Mia Amagu na ha'ataariau mai 'a bwane 'unu'i hako hura'ai mwane mareho 'iniau. 'T'amou mou ai'a rongoai ringena, mamou ai'a wanara'i maa 'inia, ³⁸ mamou ai'a hinihini'i ha'atee ana'i. 'Au 'iraraa o'asi suria mou ai'a hinihiniau, i nei na 'ia God na ha'ataariau mai. ³⁹ Mou siba suri'i usu-usu na'i Usu-usu Maea, 'inia mou hinihinia do na'i suri'i namoi sadoiai tahi tarau. Na'i 'isi nara ha'arangasiau hura'a suri'i! ⁴⁰ Mia mougou ai'a raba boi beiau mawai haua tana'amoui tahi tarau.

⁴¹ “Au ai'a bonasia domoi ha'a-ta'eta'eau, ⁴² 'inia 'au aidangisia do 'i'amou mou ai'a ta'ahia God suri'i tahingamoo'i. ⁴³ 'Inau 'au boi bei'i ha'atee ana'ia Amagu, mi'amou ai'a ha'amaotoau. Ma 'onaa tanei he'ete'i nai boi hadanga'ini'i mareho 'inia moi haaria, 'i'amou ga'i mwa'emwa'e goro 'anai ha'amaotoa. ⁴⁴ To'oana moi mou bwarai hinihini! Mou 'irisia do'iraaui noni rai ha'a-ta'eta'e'amou, mamougou ai'a 'irisiai ha'a-ta'eta'e baania God. ⁴⁵ Moi abui 'adoma'inia do 'inau nawai ha'ahuni'amou na'i maana Amagu. 'A bwa'i! 'Ia Moses namou 'u'uria gorosi do 'iia nai 'a'auhi'amou, 'iia nai ha'a-huni'amousi. ⁴⁶ Ma 'onaa namou hinihinia mora Moses, 'i'amou ga'i hinihiniau ro'u, 'inia na mareho na usu'i, 'a usu'i 'iniau. ⁴⁷ Ma 'onaa namou ai'a hinihini'i mareho na usu'i, moigui hinihini'i he'uai mareho nau maani'i?”

6

*Jisas 'A Hanganiai Rima Merui Mwane**(Matiu 14:13-21; Mak 6:30-44; Luk 9:10-17)*

¹ Mana'i muri, 'ia Jisas miraau rongoiusuri ana'i rau ta'e horo 'ari na'i nata batarau 'inia kae bwera i Galili, na tara'i 'oha ra 'unua 'inia bwera i Taebirias. ² Ma'e kae ruruhai noni nara susuria tarau 'inia rau 'omesi'i ha'abu'ohu na haa'i na'i 'oha na ha'agorohiraau aho'i nei nara daoha. ³ Mana'i 'oha narau ataha 'ari nata batarau, 'ia Jisas mana rongoiusuri ana'i rau ta'eha ara'a na'i gere hungahunga marau heinagu. ⁴ Mana'i 'ohasi na dangi hauasa adaui Jiu 'anai ha'ato'oai Roho Aharau 'a gaarangi. ⁵ 'Ia Jisas 'a wana 'ari ma 'omesia 'ari goni adaui mai mwane noni beia, ma rihota'i tanaa Pilip ma o'ani 'inia, “Na'i hei nagai matai hori brede arari'i mwane sae 'ini?” ⁶ 'A 'unuai marehosi, do 'a raba ha'imaania moia Pilip, me 'ia Jisas 'a bwane 'iraraai taha nai haua 'anai hanganiraui noni.

⁷ Mia Pilip 'a o'ani 'inia, “Ei! Rei'uaa nagai to'oraa ta kae ha'a* ma bwa'i arari mau ro'u.”

⁸ Ma'e ta'i rongoiusuri ro'u na atana 'ia Andru, 'e do'orana Saemon Pita, na o'ani, ⁹ “Ei! Ni gere gare mwaneni 'e rima huai brede ma'e rua ii'a na beia. Magu 'a bwa'i arariraau hakoi mwane inoni 'ini.”

¹⁰ Mia Jisas 'agu o'ani 'iniraui rongoiusuri, “Moi 'unua tanaraui inoni marai heinagu.” Mana hahaarisi 'a rago na'i dorasi, miraui noni

* **6:7** Kae ha'a: Na'i ha'ateeni Grik ra 'unua “200 denari.” Mana ta'i denari 'a 'onaai horihorinai ta'i sae 'anai ta'i dangi.

raugu heinagu auru hako. Mana goni nara haasi 'a gaarangi 'onaai rima merui mwane. ¹¹ Mia Jisas 'a dauai rima huai bredisi ma ha'atee ha'agorohia God 'ini'i ma haa'i tanaraau noni. Ma haa o'asi ro'u 'ini'i ii'a. Na'i 'ohasi rau ngau, marau masu hako. ¹² Mia Jisas 'agu o'ani 'iniraau rongoiusuri ana'i, “Moi si'o goni'i mareho na 'iraau noni rau ngau tahi'i neina abu ta mahoingau nagai ha'agata'inia.” ¹³ Na'i 'oha narau si'o goni'i dora narau ngau tahi'i baaniai rima huai brede moi na 'ia Jisas na ha'atora'ini'i ani, rau ha'ahonuai ta'i tangahuru mana rua abira.

¹⁴ Na'i 'oha na 'iraau noni rau 'omesiai ha'abu'oahusi, raugu ha'atee o'ani, “Ha'amomori, naia'a naasi rarabea nagau mamasiasi!” ¹⁵ 'Ia Jisas 'a 'omesia do 'iraau noni rai waia 'anai ha'a-'usu'usua do'ai mwaeraha tanaraau. Naasi ma hano ma ta'eha bo ta'eha ro'u na'i hungahunga haaria.

Jisas 'A Hahano Na'i Hunganai Wai
(*Matiu 14:22-33; Mak 6:45-52*)

¹⁶ Na'i su'urahi 'iraau rongoiusuri ana'i rau dio mamasia dioi bobonai bwera. ¹⁷ Ma hano-ria woui kuhi 'ohasi mia Jisas ai'a ataha mau beiraa. Naasi marau ta'e baania ara'a na'i ora, marau haruta 'ari 'anai 'omaai Kapaniam. ¹⁸ Raugu 'asu'a ma diohiraau ro'a raha mana wai 'a taraawa'a abwao. ¹⁹ Na'i 'oha na 'iraau rongoiusuri rau bwane su'ara'i ha'atau hura'a 'onaai rima ma'ua ono kilomita, maraugu 'omesia Jisas hahano ana mai gaarangiraau na'i hunganai wai. Na'i 'ohasi rau kae maaa'u di'u. ²⁰ Mia Jisas 'a

ha'atee 'ari tanaraau o'ani, “Inau moi! Mou abui mamaa'u.” ²¹ Na'i 'ohasi ragu wa'ewa'e do'ai ta'e ara'a beiraaui na'i ora. Raugu 'asu'a marau 'oto siriwou na'i dora narau hano 'ana.

Traaui Noni Rau Siba Surisuria Jisas

²²⁻²³ Na'i haho'oa, 'iraaui noni 'ari nata batarau 'iniaai bwerasi rau goni na'i one 'anai totoria Jisas, 'inia rau 'adoma'inia do 'a awa mau na'i 'isi. Dorasi 'a awa gaarangiai dora narau ngau iei na'i 'oha na 'ia Araha 'a ha'atee ha'agorohia God 'ini'i huai breidi mana ii'a 'ani. Rau 'iraraa do'ia Jisas 'a ai'a hano beiraaui rongoiusuri ana'i, 'inia ta'i ora'a na awa 'isi na 'iraaui rongoiusuri rau bwane ta'e na'iei 'anai 'ari nata batarau. Hoita, na'i 'ohasi, tara'i ora ni Taebirias nara 'oto gaangiraaui. ²⁴ Na'i 'oha na 'iraaui noni hunga rau 'ome 'iraraa do'ia Jisas mana rongoiusuri ana'i raugu ai'a awa'a 'isi, rau ta'e suri'i ora marau 'ari Kapaniam 'anai sibania Jisas.

Jisas Na Breidi Ni Tahi

²⁵ Na'i 'oha narau ataha wou nata batarau, rau sadoia Jisas marau songa'inia o'ani, “Ha'ausuri, 'oha he'ua na'o boi 'ini?”

²⁶ Mia Jisas 'a aramiraaui o'ani, “Ai'a! Wai 'unua ha'a-momori tana'amou, 'i'amou mou raba suriaui 'inia 'au hangani'amou mamou masu, ai'a domou aidangisi'i ha'abu'oahu nau haa'i. ²⁷ Moi abui bona 'iniaai mareho na bwa'i matai awa orea 'onaai mahoingau, ma'ata moi bonasiai mareho nai matai awa tarau na 'inau i Gare'i Inoni nau matai haua tana'amou. 'Inia 'ia Amagu na haua tanaaui mena 'anai haua o'asi.”

²⁸ Miraau ha'atee o'ani 'inia, “Ra'i taha na 'ia God 'a 'irisia domei haa'i?”

²⁹ Mia Jisas 'a aramiraau o'ani, “Naani taha na 'ia God 'a 'irisia domoi haua. Moi hinihiniai nei na 'ia na ha'ataaria mai.”

³⁰⁻³¹ Miraau ha'atee o'ani ro'u 'inia, “Onaa na'o 'irisia domei hinihini'o, ma'oi haua ta ha'ara mamei 'omesia ta. 'Ia Moses 'a hauai ha'abu'oahu tanaraau wauwa agaa'i 'ohabwani na'i madoraa narau hano 'ari suriai dora mangasara. 'A hanganiraau 'iniai mahoingau nara 'unua 'iniai Mana na dio mai baaniai aro! 'Onai usua ada na'i Usu-usu Maea o'ani, 'Ni mahoingau na dio mai baaniai aro, naasi mahoingau na haua tanaraau 'anai ngaa.’† 'E ha'abu'oahu he'ua na'oi haua tana'ameu?”

³² Mia Jisas 'a o'ani 'iniraau, “Inau wai 'unua ha'a-momori tana'amou, 'ia Moses 'a ai'a hauai mahoingau tanaraau wauwa agaa'i dio mai baaniai aro. I Amagu naasi na haua tanaraau. Mana'i 'ohani 'a haua tana'amoui huunai breidi na dio mai ara'ai aro. ³³ Mana huunai breidi ana God naasi 'ia mo'o na dio mai ara'ai aro 'anai hauai huunai tahi tanaraau hakoi noni nai marewana.”

³⁴ Miraau o'ani 'inia Jisas, “Saemaua, 'oi haua tarau tana'ameu i bredisi.”

³⁵ Mia Jisas 'a o'ani 'iniraau, “Inau naasi breidi ni tahi. 'Iatei nai boi beiau, 'agu bwa'i hioro'a ro'u ta'oha. Mia tei na hinihiniau 'agu bwa'i raba gono'a ro'u. ³⁶ 'Onai bwane 'unua agua tana'amou, rei'uaa namou 'omesiau, me mou ai'a hinihini mau ro'u. ³⁷ Ma'ata 'iraui nei na 'ia Amagu na hau'i tanaau, rai boi beiau, mau bwa'i

† 6:30-31 6:31 Eksodas 16:4

'itaraau. ³⁸ 'Inia 'inau 'au dio mai 'anai hauai taha na Amagu 'a ha'ataariau mai 'ana, ai'a 'anai suria moi 'adoma'igu haariau. ³⁹ Ma naani hei'irisina God, do abu ta ta'i nei 'iniraau nei na haa'i mai tanaau nawai ha'a-ai'aa, ma'ata na'i ha'ahakonai dangi wai ha'a-suruta'eraau hako baaniai mae. ⁴⁰ I Amagu 'a 'irisia do 'iraau nei ra 'ome 'iraraai garena marau hinihinia, rai to'oraai tahi tarau. Mana'i hahakonai dangi wai ha'a-suruta'eraau baaniai mae.”

⁴¹ Na'i 'ohasi 'iraau Jiu raugu taraawa'a mangurunguru 'inia 'unua ana do'ia naasi brede na dio mai baaniai aro. ⁴² Marau o'ani ro'u, “Ia moia Jisas garena Josep naasi! 'Igaau mataia amana mia inana. 'A he'ua na 'unua 'inia do 'ia 'a dio mai baaniai aro?”

⁴³ Mia Jisas 'a o'ani 'iniraau, “Ei! Mou abui mangurunguru 'inia marehosi! ⁴⁴ 'A bwa'i nei nai boi beiau 'onaa na 'ia Amagu na ha'ataariau mai 'a bwa'i waia mai tanaau. Mia mo'o nai boi beiau, wai ha'a-suruta'ea baaniai mae na'i ha'ahakonai dangi. ⁴⁵ Na'i buka adaa'i rarabea ra usua o'ani, “Ia God 'ai ha'ausuriraau hako.’[†] Naasi 'iraau nei narau bahurongo marau ha'isuri'i taha na Ama na ha'ausuriraau 'ini'i, naasi narau boi beiau. ⁴⁶ Ai'a do ta nei nai re'iai Ama. Ta'i, 'inau moi na 'ia Ama na ha'ataariau mai nau re'ia. ⁴⁷ Ma wai 'unua ha'a-momori tana'amou, 'iatei na hinihiniau 'a daua'a i tahi tarau. ⁴⁸ 'Inau naasi brede ni tahi! ⁴⁹ 'Iraau na wauwa agaa'i na'i 'oha bwani, rau ngau Mana na'i dora mangasara maraugu buna mae mau. ⁵⁰ Ma'ata 'iraau nei narai ngauai brede na dio

[†] **6:45** 6:45 Aisaea 54:13

mai baaniai aro, rai daua nadaau i tahi tarau. ⁵¹ 'Inau naasi bre di ni tahi nau dio mai baaniai aro. 'Iatei nai ngauai bre di si 'ai awa tarau, mana bre di si naasi abegu nau haua tanaraau i mwane inoni nai marewana hako do 'irau rai tahi 'inia.”

⁵² Miraau i noni raugu heitohe tohe hairiu 'inia i 'ado'ado 'anai mareho na 'unuasi. Marau o'ani, “'Ai he'ua nai haa 'inia tanagaau i abena 'anai ngaua?”

⁵³ Mia Jisas 'agu o'ani 'inirau, “'Inau wai 'unua ha'a-momori tana'amou, 'onaa namou bwa'i ngauai abena mana gonohiai 'abunai Gare i Inoni, mou bwa'i dauai tahi tarau. ⁵⁴ 'Irai nei ra ngauai abegu mara gonohiai 'abugu, rau daua'a i tahi tarau, minau wai ha'a-suruta'eraau na'i ha'ahakonai dangi. ⁵⁵ Suria na abegu naasi huunai mahoingau, mana 'abugu naasi huunai waini gono. ⁵⁶ 'Iraau i nei nara ngauai abegu mara gonohiai 'abugu rau ha'i ta'i beiau minau 'e ta'i beirau. ⁵⁷ 'Ia Ama na tahitahi na ha'ataariau mai, me'ia na haua tanaau i tahi. 'A o'asi ro'u, 'irau i nei nara ngauai abegu wai hauai tahi tanaraau. ⁵⁸ 'Inau naasi bre di na dio mai baaniai aro. 'Iatei nai ngauai bre di naasi, 'ai dauai tahi tarau. 'A bwa'i 'onaairau wauwa agaa'i nara ngauai Mana na'i dora mangasara maraugu mae ro'u mau.”

⁵⁹ Ni mareho 'isi 'ia Jisas 'a maani'i na'i 'oha na ha'ausurirau i noni na'i ruma ni ha'arahesi na'i Kapaniam.

I Ha'ausuringa'i 'Iniai Tahi Tarau

'A Bwara 'Anai Aidangisia

⁶⁰ 'A ragoi nei 'iniraau nei rau araisuria Jisas narau o'ani, "Araha, ni ha'ausuringa'i 'isi ra bwara di'u 'anai aidangisi'i. Bwa'i ta sae naigui mwa'emwa'e 'anai araisuri'i!"

⁶¹ 'Ta Jisas 'a aidangisia do 'iraau rongoiusuri rau mangurunguru hairiu 'inia marehosi, ma o'ani 'iniraau, "A 'ua? Na mamaani nau hau'isi ra ha'awauni'i tahingamoo'i?" ⁶² 'Onaa na o'asi, ma'ai he'ua 'onaa namoi 'omesiau 'i Garei Inoni wai aho'i ara'ai dora na 'inau 'au boi baania? ⁶³ Na Hi'ona Maea moi na matai hauai tahi tarau, inoni 'a bwa'i matai haua. Mana mwane mareho nau hadanga'ini'i tana'amou 'isi, ra boi baaniai Hi'ona Maea mara matai hauai tahi tarau tana'amou. ⁶⁴ Ma'ata rei'uaa na o'asi, me tara'i nei 'ini'amou mou ai'a hinihiniau ro'u mau." 'Ta Jisas 'a bwane aidangisiraau mau na'i na'o i nei narau bwa'i hinihinia mia tei nai usuha'inia tanaraau maerongana. ⁶⁵ Mia Jisas 'a o'ani ro'u 'iniraau, "Namoi mareho nau bwane 'unua 'inia do 'a bwa'i nei nai matai boi beiau 'onaa na 'ia Amagu 'a bwa'i waia mai tanaau."

⁶⁶ Na'i 'ohasi 'a ragoi nei rau suria ga'u a Jisas narau rihota'i aho'i maraugu ai'a raba suria'a ro'u. ⁶⁷ Mia Jisas 'a rihota'i wou tanaraau ta'i tangahuru mana rua rongoiusuri ana ma o'ani 'iniraau, "A 'ua? 'T'amou moi nugasiau o'asi ro'u?"

⁶⁸ Mia Saemon Pita 'a aramia o'ani, "Araha, 'iatei ro'u nameigui suria, 'inia suri'i ha'atee amu'i'a naasi namei matai sadoiai tahi tarau. ⁶⁹ Meu hinihini mameu 'iraraa do i'oe naasi noni maea na'o boi baania God."

⁷⁰ Naasi mia Jisas 'a o'ani 'iniraau, "A ha'a-momori, 'e waira ta'i tangahuru mana rua ron-

goiusuri nau 'ome sigihi'amou. Magu 'e ta'i 'ini'amou 'e adaro.” ⁷¹ Nai 'oha na ha'atee o'asi, 'a hadanga'inia Jiudas garena Saemon Iskariot. 'Ia 'e ta'i 'iniraaui ta'i tangahuru mana rua rongoiusuri nai usuha'inia Jisas tanaraaui maerongana.

7

Jisas Mana Do'orana'i

¹ Ma na'i muri 'ia Jisas 'a awa na'i Provensi Galili, ma 'a'aariha 'ari suri'i 'omaa. 'Ia 'a ai'a raba 'ari na'i Provensi Jiudea suria 'iraaui saema'ua adaa'i Jiu rau bonasiai ngahu ha'amaesia.

² Mana rongo 'anai 'adoma'i aho'isiai 'oha na 'iraaui wauwa adaa'i rau awa suri'i ruma saira na'i dora mangasara 'a gaarangi. ³ Miraau do'orana'i a Jisas rau ha'ata'u'ua 'anai 'ari na'i Jiudea 'anai ha'ato'oai rongosi. Rau o'ani, “Oi hano ma'oi 'ari Jiudea miraau rongoiusuri amu'i rai 'omesi'i ha'abu'oahu na'oi haa'i! ⁴ 'Onaa 'oi awa hatara'i moi 'ini, ma 'a bwa'i taro i atamu. 'Iniai to'oraa amua i mena 'anai hau'i mareho ha'abu'oahu o'asi, ma'oi ha'ata'ini'i tanaraaui mwani noni hako marai 'iraraa!” ⁵ Rau ha'atee o'asi, 'inia rei'uaa na 'iraaui ra'i huunai do'orana'i, me 'iraaui rau ai'a hinihinia.

⁶ Mia Jisas 'agu aramiraaui o'ani, “Na'i 'ohani ai'a huunai madoraa goro tanaau 'anai 'ari Jiudea. 'Tamou rei'uaa namoi 'ari namoiwou ta madoraa, ma bwa'i 'ua tana'amou. ⁷ 'Iraaui noni nai marewanani ra bwa'i 'itamou, me 'inau rai 'itaau suria 'au 'unua tanaraau doni barongadaa'i ra ta'a'i. ⁸ Moi 'ari mamoi ha'ato'oai rongosi. 'Inau 'au bwa'i 'ariwou mau 'inia 'a ai'a tari mau

i madoraa agua.” ⁹ Na'i 'oha na 'ia Jisas 'a 'unu'i hako'i mareho 'isi, 'agu awa suriai taringai dangi na'i Provens i Galili.

Jisas 'A Ha'ausuriraau'i Noni

Na'i Ruma Maea Ana God

¹⁰ Mana'i murinai 'oha na 'iraau'i do'orana'ia Jisas rau 'ari 'anai ha'ato'oai rongosi, 'ia Jisas 'a 'ari ro'u, ma'ata 'iia 'a hano haaria do 'iraau sae rau gasi 'omesia. ¹¹ Miraau na saemaua adaa'i Jiu rau 'ome sibasiba 'inia marau heisosonga'i 'inia.

¹² Mei beiraaui noni hunga, ra ragoi nei nara hadanga'inia Jisas. Tara'i nei rau o'ani, “E sae goro naasi.” Ma tara'i nei rau o'ani, “Ai'a na! 'Ia mo'osi 'a pwari'iraau'i noni.” ¹³ Ma bwara do tanei nai ramoramo 'anai ha'atee ha'a-aneanea Jisas na'i maadaau hako'i noni, suria rau mamaa'usiraaui saemaua adaa'i Jiu.

¹⁴ Murina tara'i dangi, 'oha narau gaarangi tari wou na'i 'ubutanai rongo narau hauasi, 'ia Jisas 'a 'ari na'i Ruma Maea ana God ma ha'ausuriraau'i noni. ¹⁵ Mana'i 'oha na 'iraau'i saemaua adaa'i Jiu rau rongo'i ha'ausuringa'i na haa'i, rau kaeni heimwaota'i di'u marau ha'atee o'ani, “A he'ua na aidangi di'u 'inia, 'inia 'iia ai'a ha'ausuringa'ini'i beigaau'i mareho na 'igaau gau ha'ausuringa'ini'i?”

¹⁶ Mia Jisas 'a o'ani 'iniraau, “Ni taha nau maani'i ai'a mareho na dowai 'adoma'ini'i moi haariau, ma'ata ra'i 'adoma'ina'i a God na ha'ataariau mai. ¹⁷ 'Iatei na mwa'emwa'e 'anai ha'isuriai hei'irisina God nai matai aidangisia 'onaa ha'ausuringa'i nau haa'i 'isi ra boi baania God, ma'uasi ra'i mareho na 'inau 'au 'adoma'ini'i

moi haariau. ¹⁸ 'Iatei na hadanga'ini'i taha na 'adoma'ini'i moi haaria, 'a 'irisia moi do 'iraaui noni rai ha'a-aneanea. Ma'ata 'iatei na haa'i mareho 'anai ha'a-aneanea mo'o na ha'ataaria mai, ni ha'atee ana'i ra ha'a-momori, ma ai'a ta pwari'i na'i beia. ¹⁹ 'Ia Moses 'a haa'i ringeringe tana'amou, magu ai'a ta ta'i nei 'ini'amou na do'ai araisuri'i hako. Naasi, ni 'uaana namou raba ngahu ha'amaesiau 'inia!”

²⁰ Miraau noni raugu o'ani 'inia, “T'oe 'e adaro na bwauni'o gasi! Ai'a ta nei nai 'unua do'a raba ngahu ha'amaesi'o!”

²¹ Mia Jisas 'a o'ani 'iniraaui, “E ta'i ha'abu'oahu moi nau haua na'i dangi ni mamaro namou 'omesia ani, mamou heimwaota'i di'u'a 'inia tau'aro nau hauasi. ²² Me 'i'amou mou haua ro'u i tau'aro na'i dangi ni mamaro na'i 'oha namou suriai ringei aha ha'ara 'onaai 'unua ana Moses. (Na ringesi 'a ai'a huunai boi baania Moses. 'A taraawa'a mau mai na'i madoraa ana Ebrahim.) ²³ 'Onaa na taha mai madoraa 'anai hauai ringei aha ha'ara tanaai gare ma to'o na'i dangi ni mamaro, moi haua'a 'onaai ringe ana Moses na 'unua. Hoita, 'onaa namou hauai ringei aha ha'ara na'i dangi ni mamaro, ma'ua mou haungarimoou 'inia na'i 'oha nau ha'agorohia aho'i noni na'i dangi ni mamaro? ²⁴ 'A ai'a goro 'anai hiiria raurau i noni na'i 'oha namou ai'a aidangisia goroi taha na haua, ma'ata 'a goro domoi sadoia ha'agorohia, neina 'ai odo-odo i hihiri namoi haua.”

Jisas i Nei Na 'Ia God Na 'Ome Sigihia

²⁵ Miraau tara'i saeni Jerusalem rau o'ani, “Naasia mo'o nara raba ngahu ha'amaesiasi?”

26 'Ome, 'iia 'a ha-hadahada hurasu tanaraau noni magu ai'a ta nei 'iniraau na'otara agaa'i naigui heitohetohe beia. Gasi raugu 'iraraa do 'iia naasi Ha'atahi? 27 'A ga'i bwa'i o'asi, 'inia 'igaau hako gau 'iraraai dora na 'ia mo'osi 'a boi baania. 'Inia na Ha'atahi 'ai ha'amaranga moi, ma 'abwa'i tanei nai 'iraraai dora na boi iei."

28 Mia Jisas 'a ha'atee raha ara'a na'i 'oha na ha-hausuri raui noni na'i Ruma Maea ana God, 'a o'ani, "Ha'amomori! Mou 'adoma'inia domou 'iraraau mamou 'iraraai dora nau boi iei. Ma'ata, 'inau 'au ai'a boi suriai 'adoma'igu haariau, 'e nei na ha'ataariau mai me 'iia naasi na ha'amomori tarau. 29 'Inau 'au aidangisia mo'osi suria 'inau 'au boi baania, me 'iia na ha'ataariau mai tana'amou."

30 Miraau tara'i sae rau bonasiai daua 'anai ha'a-mama'aia magu bwara tanaraau suria 'a ai'a tari mau i madoraa. 31 Me 'a ragoi noni nara goni na'i 'isi narau hinihinia'a na'i 'ohasi marau ha'atee o'ani, "'Iia gasi Ha'atahi! 'Inia 'abwa'i ta sae'a ro'u naigui haa'i tara'i mwani ha'abu'oahu di'ua ro'ua mo'osi!"

Ra Bonasiai Daua Jisas

'Anai Ha'amama'aia

32 Na'i 'oha na 'iraau Farisei rau rongoa do 'e mareho o'asi na 'iraau noni rau hahaanata nga'inia 'inia Jisas, 'iraau Farisei beiraui Na'ohadaa'i Piriisi rau ha'a-taariraui hehei'oi narau 'omesuriai Ruma Maea 'anai daua Jisas.

33 Mia Jisas 'a o'ani 'iniraau, "Inau wai awa gere madoraa moi bei'amou mawai 'ari aho'i'a beia mo'o na ha'ataariau maini. 34 Moi towa'i sibaniau mamou bwa'i to'oagu, mana dora nawai

awa iei, mou bwa'i matai taha iei.” ³⁵ Miraau i saemaua adaa'i Jiu ra kakui ahudaau hako marau o'ani, “Na'i hei gasi naigui 'arieisi nai bwara 'inia tanagaau 'anai sadoia? Gasi 'ai 'ari beiraau tara'i ai Jiu ta marau he'ete'i? 'Onaa 'abwa'i, ma'ai hanoriai awa beiraui nei narau ai'a Jiu 'anai ha'ausuriraau! ³⁶ 'E taha gasi 'ado'ado 'anai mareho na 'unuasi, do gai towa'i sibania magau bwa'i matai to'oana, mana dora nai awa iei, gau bwa'i matai taha na'iei?”

Waini Tahī

³⁷ Na'i ha'ahakonai dangi anai rongosi, ma naasi dangi na ororiu di'u, 'ia Jisas 'a ura ara'a ma totoro tanaraui noni o'ani, “Onaa namou raba gono mamoi boi beiau! ³⁸ 'Inia i Usu-usu Maea 'a o'ani, “Iatei nai hinihiniau, na hurahurai waini tahi 'ai hurahura hura'a baania.” ³⁹ (Na'i 'oha na hadanga'iniai waini tahi, 'ia 'a hadanga'iniai Hi'ona Maea narai haua tanaraui nei narau hinihinia. Na Hi'ona Maeasi ra ai'a haua mau tanaraui, suria 'ia Jisas ai'a mae mau ma ai'a suruta'e 'anai ara'a mau i aro.)

Mwane Inoni Ra Ai'a To'oraai

Ta'i 'Ado'ado 'Inia Jisas

⁴⁰ Na'i 'oha na 'iraui noni rau rongoa o'asi, raugu ha'atee o'ani, “Ha'amomori, 'ia mo'osi naasi rarabea nagau mamasia.”* ⁴¹ Tara'i nei rau o'ani, “Iia naasi Ha'atahi.” Ma tara'i nei 'iniraui rau heitohe ro'u mau, marau o'ani, “Mou 'adoma'inia do ni Ha'atahi 'ai hura'a mai baaniai Galili? ⁴² 'Inia na'i Usu-usu Maea ra

* **7:40** 7:40 'Oha'inia Diutronomi 18:15-19

'unu ha'agorohia do ni Ha'atahi 'ai huta mai baaniai burungana Deved i mwaeraha. Mana'i Betlehem naasi 'omaa na 'ia Deved na huta iei.”
⁴³ Mana mwane inoni ra ai'a to'oraai ta'i 'ado'ado 'inia Jisas. ⁴⁴ Ra'i nei rau raba daua 'anai ha'a-mama'aia maraugu ai'a ha'aagauhia.

'Iraau Na'otara Ra 'Utaia Jisas

⁴⁵ Na'i 'oha narau aho'i mai sae hehei'oi na 'iraau Piriisi mana Farisei ra ha'a-taariraau 'ari 'anai daua maia Jisas, ra songa'iniraau sae hehei'oi o'ani, “Ni 'uaana namou ai'a waia mai 'inia?”

⁴⁶ Miraau aramiraau o'ani, “Ei, ai'a ta sae namei rongo mau do'ai mamaani tari o'asi.”

⁴⁷ Miraau haikou o'ani 'iniraau sae hehei'oi, “A 'ua? 'A rihota'ini'i ro'u 'adoma'imoo'i mamou hinihinia'a? ⁴⁸ 'A 'ua? 'E nei 'ini'ameu i na'otara ma'ua Farisei na hinihinia mo'osi? Ai'a na! ⁴⁹ Na kaeni ruruha hako rau hinihinia 'inia rau ai'a huunai aidangisiai ringe ana'ia Moses. Nigaraau mia God 'ai ha'a-mama'airaau!”

⁵⁰ Ma'e ta'i 'iniraau saemaua adaa'i Jiu, naasi 'ia Nikodimas, 'ia mo'o na boi ga'u haaria ani beia Jisas. 'Iia 'a ha'atee o'ani 'iniraau, ⁵¹ “Na ringe agaau 'a 'unua do gau bwa'i matai hiiriai noni na'i 'oha nagau ai'a rongo ha'agorohia mau ta mamaani beia.”

⁵² Miraaugu ha'atee o'ani 'inia, “T'oe 'e ai Galili ro'u? 'Onaa 'oi 'ome riariaa goroi Usu-usu Maea, 'o ga'i 'omesia do ai'a do ta rarabea nai boi baaniai Galili.”

53 Miraaugu hano 'anai aho'i 'ari suri'i ruma adaa'i.†

8

Urao Na Horosiai Ringei Ha'iwai

¹ Mia Jisas 'a 'ari aho'i hungahungai 'Oliv,
² mana'i haho'oa ta'aa na'i nata dangi 'a aho'i 'ari Ruma Maea. Miraaau mwane inoni rau goni hako mai. Mia Jisas 'a heinagu auru ma ha'ausuriraau. ³ Na'i 'oha na ha-hadahada mau, 'iraau'i Ha'ausuri 'anai Ringe ana'ia Moses, miraau'i Farisei rau waia mai urao ha'iwai narau sadoia na'i 'oha na taritari'a beiai sae he'ete'i, marau ha'a-urasia na'i maadaau hako inoni.

⁴ Naasi marau o'ani 'inia Jisas, "Ha'ausuri, na uraoni ra sadoia na'i 'oha na taritari'a beiai sae he'ete'i. ⁵ Na'i ringe ana Moses, 'a 'unua do ra ga'i buta ha'amaesia mo'o nai haua o'asi. I'oe 'o 'adoma'i he'ua?"

⁶ Rau hauai heisonga'isi suria rau raba sadoia ta maho dorai subunia Jisas 'inia. Mia Jisas 'a mwaoro auru ma usu-usu na'i ano 'iniai kaka'una. ⁷ Na'i 'ohasi rau songa'inia wetewete moe'a, mia Jisas 'a ura arasi ara'a ma o'ani, "Hoita, moi buta'ia, ma'ata 'iatei na 'iraraa do 'a ai'a haua ta ta'i ora-ora'a, nai buta'ia 'iniai hau tahamora." ⁸ Mia Jisas 'a mwaoro aho'i auru ma usu-usu ro'u 'iniai kaka'una na'i ano.

⁹ Na'i 'oha na 'iraau'i mwane 'ani raugu rongoa o'asi, marau haihanori hako baaniai dorasi, taraawa'a beiraau'i sae wari. 'Iia moia Jisas mana uraosi nararugu awa 'isi. ¹⁰ 'Ia Jisas 'a ura arasi

† 7:53 7:53-8:11 Tara'i Baebol bwani ra ai'a to'ora'i mwani tatara 'ini.

aho'i ara'a ma o'ani 'iniaia uraosi, “Neiraau hei mwane 'ani? 'A 'ua? Ai'a tanei 'iniraau naigui ha'a-mama'ai'o?”

¹¹ Mana uraosi 'a o'ani, “Agu ai'aa'a Araha.” Mia Jisas 'a o'ani 'inia, “Inau bwa'i ha'a-mama'ai'o ro'u. 'Oi 'ariwou ma'oigu abui ora-ora'a'a ro'u.”

Jisas Na Bewaa 'Anai Marewana

¹² 'Ia Jisas 'a o'ani 'iniraau noni, “Inau naasi bewaa tanaraau saenai marewana. 'Onaa namoi suriau, mou bwa'i matai awa na'i kuhi, suria moi hano na'i bewaa nai wai'amou 'ari 'anai tahi tarau.”

¹³ Miraaui Farisei rau ha'atee o'ani, “Na mwane mareho na'o 'unu'i 'ini'o 'o 'unu'i moi haari'o, naasi meu bwa'i hinihini'o!”

¹⁴ Mia Jisas 'a o'ani 'iniraau, “Rei'uaa na mareho nau 'unu'i 'isi 'au 'unu'i 'iniau haariau, ma'ata na mareho 'isi ra ha'a-momori. 'Inia 'inau 'au aidangisia na'i hei nau boi iei mana'i hei nau hano 'ana. 'T'amou ai'a 'iraraai dora nau boi iei, mana dora nawai 'ariei. ¹⁵ 'T'amou mou hiiriai noni na'i wanawana 'onaai noni ni marewana moi. 'Inau ai'a hihiri o'asi. ¹⁶ Ma 'onaa 'inau wai hihiri, na hihiri agua 'a ga'i ha'a-momori, 'inia 'inau ai'a hiiriai noni haariau, ma'ata 'ia Amagu na ha'ataariau mai 'a awa beiau. ¹⁷ Ni ringeringe amoou 'a o'ani, “Onaa 'e waira rua rarui maaniai ta'i mamaani na'i kooti, ni marehosi 'a mena ma ha'a-momori.’ ¹⁸ 'Inau 'au 'unu'i mareho 'iniau haariau, mana ruana naasi 'i Amagu na ha'ataariau mai.”

¹⁹ Miraaugu songa'inia o'ani, “Nahei'a amamu?”

Mia Jisas 'a aramiraaui o'ani, “Mou ai'a aidangisiau, me mou ai'a aidangisia ro'ua Amagu, 'inia 'onaa namoi aidangisiau, ma naasi moigui aidangisia ro'ua Amagu.”

²⁰ 'Ia Jisas 'a 'unu'i mareho 'isi na'i 'oha na ha-ha'ausuri na'i raronai Ruma Maea ana God, gaarangi'ai dora ra nuga iei bakosi ni nuga ha'a. Ma ai'a tanei nai daua Jisas 'anai ha'amaesia, suria 'a ai'a tari mau i madoraa 'ana.

Jisas 'A Ha'atee Ha'abasuraau

i Saemaua Adaa'i Jiu

²¹ Mia Jisas 'a o'ani ro'u 'iniraaui, “Inau wai hano. 'I'amou moi sibaniau mamou bwa'i sadoiaui mamoi'gui buna mae bei'i ora-ora'a amoo'i. Na dora na 'inau wai 'ariei mou bwa'i matai ataha na'iei.”

²² Miraaui na saemaua adaa'i Jiu raugu o'ani 'iniraaui haariraaui, “A 'ua gasi? 'Ai ngahuia haaria? 'E taha gasi na 'adoma'inia na'i 'oha na 'unua do gau bwa'i matai ataha na'i dora na 'iia 'ai 'ariei.”

²³ Mia Jisas 'a o'ani 'iniraaui, “'I'amou baaniai ano, 'inau baaniai aro. 'I'amou anai marewana, 'inau ai'a anai marewana. ²⁴ Naasi tarana nau 'unua 'inia do 'i'amou moi mae bei'i ora-ora'a amoo'i. 'Onaa namou bwa'i hinihinia do 'inau 'iatei nau 'unua 'iniau, moi mae bei'i ora-ora'a amoo'i.”

²⁵ Miraaui ha'atee o'ani 'inia, “Oi 'unua tana'ameu, i'oe atei?”

Mia Jisas 'a aramiraaui o'ani, “Inaua mo'o nau bwane 'unua tana'amou ani. ²⁶ 'A ragoi mareho na 'inau 'au ga'i 'unu'i 'ini'amou, ma 'anai hiiri'amou 'ini'i, ma'ata 'au bwa'i. 'Inia

'inau wai 'unu'i moi tanaraaui noni i taha nau rongo'i beia mo'o na ha'ataariau mai. Mana taha na 'iia na 'unu'i ra ha'a-momori hako.”

²⁷ Miraaui ai'a aidangisia do'ia Jisas 'a mamaani 'abaiai Amana tanaraau.

²⁸ Mia Jisas 'a o'ani, “Na'i madoraa namoi nugaau ara'a i Gare Inoni na'i dadaahoro mamoi'gui aidangisia do 'inau i nei nau 'unua do 'inau, mamoi'gui aidangisia ro'u do 'inau ai'a ha'isuri'i 'adoma'igu haariau 'ini'i mareho nau haa'i. Mana mareho nau maani'i ra'i mareho na 'ia Amagu na 'unu'i tanaau. ²⁹ Mana nei na ha'ataariau mai 'a awa tarau beiau, 'iia 'a ai'a nugasiau. 'Inia 'inau 'au haa'i tarau i taha na rabasia dowai haa'i.”

³⁰ Mara ragoi nei narau hinihini na'i 'oha narau rongo'i mareho na 'ia Jisas 'a maani'i.

³¹ Mia Jisas 'a o'ani 'iniraau Jiu narau hinihinia, “Onaa namoi ha'isuri'i tarau i ha'ausuringa'i agu'i, 'i'amou ra'i rongoiusuri ha'a-momori agu'i. ³² Moi aidangisiai taha na ha'a-momori, mana taha na ha'a-momori 'ai ha'a-dadara'amou.”

³³ Miraaugu o'ani 'inia Jisas, “'Iameu ra'i warowarona'i a Ebrahim, ma ai'a ta nei na'i marewanani namei ha'i slev tanaa. 'E taha na'o 'adoma'inia na'i 'oha na'o 'unua do'ai ha'a-dadara'ameu?”

³⁴ Mia Jisas 'a aramiraau o'ani, “'Inau wai 'unua ha'a-momori tana'amou, 'iatei na hauai ta'aa, 'iia 'e slev tanaai ora-ora'a. ³⁵ Ni slev ra ai'a 'unua do 'iia 'e huunai gare anai bwauodo, ma'ata ni gare anai sae na bwauodo ra 'unua 'iniiai huunai gare ana tarau'a. ³⁶ Naasi 'onaa ni Garena God 'ai ha'a-dadara'amou, 'i'amou moi dadara'a tarau'a.

³⁷ Ha'amomori! 'Au 'iraraa do rei'uaa na 'i'amou ra'i warowarona'i a Ebrahim, me tara'i abe 'ini'amou mou raba ngahu ha'amaesiau, suria mou ai'a dau'i ha'ausuringa'i agu'i. ³⁸ 'Inau 'au maani'i tana'amou i mareho nau 'omesi'i na'i 'oha nau awa beia Amagu. Mi'amou mou suri'i ha'ausuringa'i ana amamoou.”

³⁹ Miraangu 'unu ha'arangasia hura'a o'ani, “Ia Ebrahim naasi amameeu.”

Mia Jisas 'agu o'ani 'iniraa, “Onaa 'ia Ebrahim naasi amamoou, mou ga'i ha'isuri'i herehere goro ana'i. ⁴⁰ 'Inau 'au 'unu'i tana'amoui mareho nara ha'a-momori nau rongo'i beia Amagu, mamougu raba ngahu ha'amaesiau. 'Ia Ebrahim 'a bwa'i haa'i here o'asi. ⁴¹ Naasi 'a ha'ata'inia domou suria amamoou na'i 'oha namou hau'i here 'isi.”

Miraa ha'atee o'ani 'inia, “Ia God moi naasi huunai amameeu, mi'ameu ra'i huudi gare ana'i.”

⁴² Mia Jisas 'a o'ani 'iniraa, “Onaa 'ia God naasi Amamoou, 'i'amou mou ga'i ta'ahiau, suria na dio mai nau haa bei'amou, 'au boi baania God. 'Inau ai'a boi suriai 'adoma'igu haariau, ma'ata 'ia Ama na ha'ataariau mai. ⁴³ Ni 'uaana namou ai'a aidangisi'i 'ini'i mareho nau hadanga'ini'i? 'A o'asi suria mou ai'a raba ha'isuri'i ha'ausuringa'i agu'i! ⁴⁴ 'T'amou amamoou 'ia Saetan. Na mareho ta'a'i na haa'i, na'isi mareho namou raba haa'i. Taraawa'ana mau mai, 'iia 'e inoni hahingahu ma 'itaai taha na ha'a-momori suria 'iia 'a honu 'iniai pwari'i. Mana'i 'oha nai pwari'i, 'e mareho goro moi tanaa, suria 'iia 'e sae 'anai pwari'i, me 'iia 'e amadaui mwane pwari'i

hako. ⁴⁵ Naasi na'i 'oha nau hadanga'ini'i taha nara ha'a-momori, 'i'amou ai'a hinihiniau, suria 'i'amou ra'i gare ana'i! ⁴⁶ 'Iatei 'ini'amou nai matai ha'ata'inia hura'a do 'inau 'au ora-ora'a? Ma 'onaa nau ha'a-momori, ma 'ua namou ai'a hinihiniau 'inia? ⁴⁷ 'Iatei na ha'i garena God, 'a wa'ewa'e 'anai bahurongo'i ha'atee ana'ia God, mana'i 'oha namou ai'a, 'a ha'ata'inia do 'i'amou ai'a gare ana'ia God.”

Jisas Mea Ebrahim

⁴⁸ Miraau'i saemaua adaa'i Jiu raugu o'ani 'inia, “Agu ai'a 'ome bwara'a! I'oe 'e sae ni Samaria ma'e adaro na bwauni'o!” ⁴⁹ Mia Jisas 'a o'ani 'iniraau, “Inau ai'a adaro nai bwauniau. 'Inau 'au ha'ahoua Amagu me 'i'amou mou ai'a ha'ahouau. ⁵⁰ 'Inau ai'a bonasia dorai ha'ahauasaau, ma'ata 'e nei na raba ha'ahauasaau, mia mo'osi naasia mo'o na hihiri odo-odo. ⁵¹ 'Inau wai 'unua ha'a-momori tana'amou, 'iatei nai ha'isuri'i ha'ausuringa'i agu'i, 'a bwa'i mae!”

⁵² Miraau'i noni raugu o'ani, “Naasi meugu 'iraraa goro do'e adaro mora na bwauni'o. 'Ia Ebrahim miraau'i rarabea rau mae, mi'oe 'o 'unua do tanei nai ha'isuri'i ha'ausuringa'i amu'i, 'a bwa'i mae! ⁵³ 'O 'adoma'inia do i'oe 'o ororiu di'uai wauwa agaaua Ebrahim, miraau'i rarabea narau bwane mae'a? I'oe 'o 'adoma'inia do i'oe atei?”

⁵⁴ Mia Jisas 'a o'ani 'iniraau, “Onaa na 'inau haariau moi nau ha'ahauasaau haariau, ma ni mareho nau hauasi 'e mareho haaria moi. Me 'ia mo'o na ha'ahauasaau naasi Amagu, 'ia mo'o namou 'unua do 'iia naasi God amouu. ⁵⁵ Ma rei'uaa namou 'unua do 'iia naasi God amouu,

me 'i'amou ai'a gere aidangisia moe'a. 'Inau nau aidangisia goro. Ma 'onaa nawai 'unua do 'inau ai'a aidangisia, ma naasi 'inau wai pwari'i 'onaaiamou'a na. Me 'inau 'au aidangisia Amagu, mau araisuri'i ha'atee ana'i. ⁵⁶ I amamoou a Ebrahim 'a wa'ewa'e 'oha na 'adoma'inia 'oha do 'inau wai boi. Mana 'oha na 'omesiai boi agua, 'a wa'ewa'e 'inia.”

⁵⁷ Miraangu o'ani 'inia, “Na harisimu ai'a gere tari moe'a i rima tangahuru ma'o 'unua'asi do muru hairee'i!”

⁵⁸ Mia Jisas 'a o'ani, “Ha'amomori, 'inau wai 'unua tana'amou, 'oha 'ia Ebrahim ai'a awa mau, 'inau bwani awa!”*

⁵⁹ Na'i 'ohasi 'iraau noni raugu si'o hau 'anai buta'ia. Mia Jisas 'a bainihu ta'iniraa, ma kumusi hura'a baaniai Ruma Maea ana God.

9

Jisas 'A Ha'a-wanawanaai Sae Kuru

¹ Na'i 'oha na 'ia Jisas 'a 'ari wou, 'a 'omesiai sae na huta ha'i kuru. ² Miraau rongoiusuri ana'ia Jisas raugu songa'inia o'ani, “Ha'ausuri, ni 'uaana nagu huta ha'i kuru 'inia mo'osi? 'E 'inona haaria nagu o'asi 'iniasi, ma'ua 'e 'inona amana mea inana?”

³ Mia Jisas 'a aramiraa o'ani, “Ni kuru na to'iasi, ai'a do 'a kuru 'inia 'inona, ma'ua 'inona amana mia inana. 'Iia 'a kuru do neina 'ia God

* **8:58** 'Inau bwani awa: 'Oha na 'ia Jisas 'a 'unua do “'inau bwani awa,” 'iraau Jiu rau aidangisia do 'ia 'a 'unua haaria do 'ia naasi God. 'Inia na'i ha'ateeni Jiu, ni atana God na maea di'u, naasi “Iawe.” Mana 'ado'ado 'anai Iawe, naasi “'Inau awa.” Wana na'i Diutronomi 32:39.

'ai ha'ata'iniai mena ana na'i tau'aro goro nai haua tanaa na'i tahitahi ana. ⁴ Na'i 'oha na ai'a rodo mau, gai haa'i tatau'aro ana'ia mo'o na ha'ataariau mai, 'inia na rodo 'a raumwadu na bwa'i sae naigui haa ta tau'aro. ⁵ Na'i 'oha na 'inau awa mau na'i marewanani, 'inau naasi bewaa tanaraaui noni nai marewana.”

⁶ Mana'i 'oha na 'ia Jisas 'a ha'atee o'asi hako, 'a ngisu dioi ano. 'A dorariai mwagiwo beiai ngisungisuna, ma tarohiai maana'i mo'osi 'iniai mwagirosi. ⁷ Naasi ma o'ani 'inia, “Oi 'ari ma'oi aromaa na'i oboi wai ra 'unua 'inia Saeloam.” (Mana 'ado'ado 'ana'i Saeloam naasi “ra ha'ataaria 'ari.”)

Na'i 'oha na 'ia mo'osi 'a 'ari ma aromaa hako na'i oboi waisi, 'agu aho'i mai na'i 'omaa ana ma wanawana'a.

⁸ Miraau nei rau mono gaarangia mo'osi, ma tara'i nei narau 'iraraa do 'iia naasi sae kuru na haha'angoni ha'a ani, raugu heisosonga'i hairiu o'ani, “Naasi sae na kuru na heheinagu 'ana'i ha'angoni ha'a ani?”

⁹ Tara'i nei rau 'unua do 'iia, ma tara'i nei rau o'ani, “Ai'a, 'e sae he'ete'i na, magu 'ome 'onaaia moi!”

Mana nei na haha'angonisi 'agu o'ani, “Inau na, 'inau moi!”

¹⁰ Maraugu songa'inia o'ani, “Ma 'a he'ua na'ogu wanawana 'inia? 'Iatei na ha'a-wanawana'o?”

¹¹ Mia o'ani 'iniraaui, “E sae nara 'unua 'inia Jisas na hauai mwagiwo ma tarohia suri'i maagu, ma 'unua tanaau 'ana'i 'ari arohia maagu na'i oboi wai na'i Saeloam. Hoita, na'i 'oha

nau 'ari naugu aromaa na'i waisi, naasi mau wanawana'asi!"

¹² Miraaugu songa'inia ro'u o'ani, "Ma naheia mo'osi?"

Miagu aramiraaui o'ani, "Inaugu ai'a 'iraraa'a."

Traau Farisei Rau Mamaani Beiai Sae

Na Kuru Ga'u

¹³ Naasi maraugu waia mo'osi 'ari tanaraaui Farisei. ¹⁴ Mana'i dangi na 'ia Jisas 'a ha'agorohiai saesi, 'e dangi ni mamaro. ¹⁵ Miraaui na Farisei raugu sosonga'inia 'inia taha na to'o. Mia o'ani 'iniraaui, "Na'i 'oha na tarohi'i maagu hako 'inia mwagi, 'a 'unua dowai 'ari arohiai maagu na'i oboi wai na'i Saeloam. Na'i 'oha nau 'ariwou mau aromaa hako, mau wanawana'asi."

¹⁶ Ma tara'i Farisei rau o'ani, "Ia mo'osi 'a ai'a boi baania God, suria 'a tau'aro na'i dangi ni mamaro." Ma tara'i nei ra o'ani, "Onaa 'e sae ora-ora'a moi, ma'ua na haua 'inia i ha'abu'oahu o'asi?"

Na'i 'ohasi, 'e kae heihoha na to'o na'i ahoaadaui hairiu. ¹⁷ Miraaugu songa'inia ro'ua mo'o na huta ha'i kurusi o'ani, "I'oe 'o 'unua do 'ia mo'osi na ha'a-wanawana'o. I'oe 'o 'adoma'i he'ua 'inia mo'osi?"

Miagu aramiraaui o'ani, "Inau 'au 'adoma'inia do 'ia 'e rarabea."

¹⁸ Naasi miraaui saemaua adaa'i Jiu raugu ai'a raba hinihini'a ro'u do'ia mo'osi 'a kuru ga'u. Naasi marau soia inana mana amana, ¹⁹ rau songa'inirarua o'ani, "A ha'amori do'e gare amurua na huta ha'i kuru naanisi? Ma'ua nagu wanawana 'inia?"

20 Mia inana mana amana mo'osi raru o'ani, “Miria miri 'iraraa do'e gare amiria na huta ha'i kuru. 21 Mana 'iraraai taha nagu taarai wanawana 'inia, ma'ua 'iatei nagu ha'agorohia, na miri ai'a mataia. 'Iia 'a mwanemaua'a, 'a matai hadahada haaria. Moi songa'inia mai mamaani haaria.” 22 Raru ha'atee o'asi, suria raru mamaa'usiraau saemaua adaa'i Jiu, 'inia 'iraau rau bwani 'unua do 'onaa tanei nai 'unua do'ia Jisas naasi Ha'atahi, rai ha'aabua 'anai siri suri'i ruma ni ha'arahesi 'anai rihunga'i. 23 Tarana naasi nararu 'unua 'inia dorai songa'inia maai mamaani haraaria.

24 Naasi marau 'unua aho'i ro'u siri maia mo'o na huta ha'i kurusi marau o'ani 'inia, “Oi duruduru na'i maana God doni mareho na'oi 'unu'i rai ha'a-momori, 'inia 'iameu meu 'iraraa do 'ia Jisas 'e inoni ora-ora'a.”

25 Mia o'ani 'iniraau, “Inau ai'a 'iraraa gasi 'e inoni ora-ora'a ma'ua ai'a. Ni mareho moi nau 'iraraa naasi, 'inau 'au huta ha'i kuru, mana'i 'ohani 'au matai wanawana'a!”

26 Miraau o'ani 'inia, “E taha na haua, ma here he'ua 'oha na ha'agorohi'o?”

27 Mia mo'osi 'a o'ani 'iniraau, “Mou ai'a bwane rongoai 'unua agua ani? Ni 'uaana namougu raba rongoa ro'u 'inia? 'A 'ua? Mou raba ha'i rongoiusuri ana ro'u?”

28 Naasi marau ha'atee ha'ata'aia mo'osi, marau o'ani, “Toe naasi rongoiusuri ana, 'iameu ai'a! 'Tameu ra'i rongoiusuri ana'ia Moses. 29 'Tameu 'iraraa do'ia Moses naasia mo'o na 'ia God na hadahada beia, me 'ia mo'osi, ai'a ta ta'i maho namei 'iraraa 'inia. Rei'uaa dora na boi baania, meu ai'a 'iraraa ro'u.”

³⁰ Mana saesi 'a ha'atee o'ani, “Ini 'uaana? 'Au kaeni heimwaota'i di'u 'ini'amou! 'Iia na ha'a-wanawanaausi, mamougu 'unua domou ai'a 'iraraai dora na boi baania! ³¹ 'Igaau gau 'iraraa do'ia God 'a bwai matai arami'i ha'arahesi adaa'i noni ora-ora'a, ma'ata 'a wa'ewa'e 'anai aramiraau nei ra ha'ahoua marau ha'isuriai hei'irisina. ³² Na'i taraawa'a na haua mai marewana, ai'a do ta sae nagai rongoa do'ai ha'a-wanawanaa aho'i tanei nai huta ha'i kuru. ³³ Naasi 'ia mo'osi 'a bwai matai haua o'asi 'onaa na ai'a boi baania God.”

³⁴ Miraaugu o'ani 'inia, “Taraawa'a mau mai 'oha na'o huta 'o honu 'ini ora-ora'a, ma'ogu raba ha'ausuri'ameu aho'i!” Naasi rau asihura marau taaria hura'a baaniai ruma ni ha'arahesi.

Kuru Ha'i Hi'ona

³⁵ 'Oha na 'ia Jisas 'a rongoai mareho na to'osi, 'a heisadoi beia mo'osi ma songa'inia o'ani, “A 'ua? 'O hinihiniai Gare'i Inoni?”

³⁶ Mia mo'osi 'agu o'ani 'inia, “Saemaua, 'oi ha'a-aidangisiau 'inia mo'osi mawai hinihinia.”

³⁷ Mia Jisas 'agu o'ani 'inia, “Iia na'o 'omesia'asi, 'iia namuru ta'i ha-hadahada na'i 'ohanisi.”

³⁸ Na'i mau 'ohasi mana saesi 'a topira'i ruru auru tanaa Jisas ma o'ani, “Araha, 'inau hinihini'a!”

³⁹ Mia Jisas 'a o'ani 'inia, “Inau 'au boi 'anai hi-iriai marewana. 'Iraaui nei ra kuru rai 'ome'ome, miraaui nei narau 'adoma'inia dorau 'ome'ome, raigui aidangisia do 'iraaui rau kuru.”

⁴⁰ Miraaui Farisei narau ura 'isi na'i 'ohasi raugu o'ani 'inia, “A 'ua? 'Ioe 'o 'unua do 'i'ameu meu kuru ro'u?”

41 Mia Jisas 'a o'ani 'iniraau, “Onaa namou ga'i kuru, mou ga'i bwa'i haai ora-ora'a namou hauasi.* Mana 'unua amou domou 'ome'ome nagu ha'ata'inia 'inia doni ora-ora'a amoo'i ra awa mau bei'amou.”

10

Na 'Omesuri Siip Bei'i Siip Ana'i

1 Mia Jisas 'a ha'atee o'ani, “Inau wai 'unua ha'a-momori tana'amou, 'iatei nai hane aharau na'i barai siip, ma ai'a siri na'i maanai bara, 'iia 'e sae beriberi! 2 'Inia na nei na huunai 'omesuri siip, 'ai siri ma'ata'a na'i maanai bara. 3 Na nei na 'omesuriai bara 'ai tahangiai maanai bara tanaa, miraaui siip rau rongo 'iraraai ringena marau boi beia. 'A 'unu'i atadi siip ana'i ma wairaaui hura'a. 4 Na'i 'oha na soi goniraaui hakoi siip ana'i, 'a na'otaradaau, miraaui suria 'inia rau rongo 'iraraai ringena. 5 Me 'onaa ta sae he'ete'i nai 'unuraui mai, rai horata'inia. 'Inia rau bwa'i taraa to'o suria moi sae he'ete'i narau ai'a matanga'i rongoai ringena.”

6 'Ia Jisas 'a hauai heiha'auusi tanaraui, miraaui noni rau ai'a aidangisiai taha na bonasiai ha'ausuriraaui 'inia.

7 Naasi magu ha'atee o'ani ro'u, “Inau wai 'unua ha'a-momori tana'amou, 'inau naasi maanai barai siip. 8 Tara'i nei nara boi na'o 'iniau rau 'onaai sae beriberi, 'iniau rau here ha'a-ta'airaaui noni 'ini'i ha'ausuringa'i pwapwaaui adaa'i. Me ni siip agu'i rau ai'a araisuriraaui.

* **9:41** Ora-ora'a namou haasi: Ni ora-ora'a narau haua, naasi 'anai kakawata'i hinihinia Jisas.

9 'Inau naasi maanai barai siip. 'Iatei nai boi beiau 'anai siri na'i raronai bara wai ha'atahia. 'Iia 'ai dadara'a 'onaai siip na matai hano hairiu 'anai siba 'ana mahoingau. 10 Na sae beriberi 'a boi moi 'anai beri, heingahu, ma 'anai hereta'aa. 'Inau 'au boi 'anai hauai huunai tahi tanaraaui noni, tahitahi na honu 'ini'i mwane mareho goro.

11 “Inau naasi 'omesuri siip goro. 'I nei na 'omesuri siip goro 'a mwa'emwa'e 'anai mae 'ini'i siip. 12 Na nei nara horia moi 'anai 'omesuri, 'a matai hora moi na'i 'oha nai 'omesiai misu tari na boi 'anai ngaa'i siip. 'Iia 'a matai hora moi baani'i, suria 'iia ai'a to'ora'i siip 'isi, me 'iia 'a ai'a huunai sae 'omesuri siip. Mana'i 'oha nai hora, na misu tari 'ai tariha'ini'i siip, mana siip rai 'adarara. 13 Na nei nara horia 'anai 'omesuri 'a hora suria 'iia ra horia moi 'anai 'omesuri, ai'a do 'a huunai 'adoma'i ororiu 'ini'i siip.

14-15 “Inau naasi 'omesuri siip goro minau mwa'emwa'e 'anai mae 'ini'i siip agu'i. 'Inau 'au 'irara'i siip agu'i, mana siip agu'i ra 'iraraau ro'u. 'A 'onaai 'iraraau ana Amagu, minau 'iraraa ro'u a Ama. 16 Na'i raronai bara, ra'i siip agu'i ra ai'a awa mau na'iei na 'inau wai wairaaui ro'u mau mai. 'Iraau rai rongo 'iraraai ringegu. Rai ha'i ta'i ruruhai siip, marai to'oraai ta'i 'omesuri.

17 “Ia Amagu 'a huunai ta'ahiau suria 'au mwa'emwa'e 'anai wateai tahingagu 'anai mae. 'Au wateai tahingagu neina 'inau wai matai tahi aho'i ro'u. 18 'A bwa'i nei nai matai ha'amaesiau 'onaa 'inau 'au bwa'i wateau. 'Inau 'au wateai tahingagu dadara'a. 'Inau nau to'oraai mena 'anai watea, mau to'oraai mena 'anai tahi aho'i, 'inia naasi taha na 'ia Amagu 'a ha'atoraaui 'inia.”

19 Na'i 'oha na 'unu'i mareho 'isi, 'iraau Jiu 'a heiruarua'a i 'ado'adodaa'i 'ini'i. 20 Tara'i nei 'iniraaui rau o'ani, "Ia mo'osi 'e adaro na bwaunia ma bweu'asi. Moi abui bahurongo'i mareho na maani'i."

21 Ma tara'i nei 'iniraaui rau o'ani, "Ra ai'a rongo o'asi sae ra bwaunira i adaro. Ni adaro 'a bwa'i matai ha'a-'ome'omeai sae na huta ha'i kuru!"

'Iraui Jiu Rau Bonasiai

Ngahu Ha'amaesia Jisas

22 Ma tari mai madoraa ni wanusi. 'Ia Jisas 'a awa na'i Jerusalem na'i 'oha nara hauai rongo 'anai 'adoma'i aho'isiai 'oha nara tahangiai Ruma Maea ana God. 23 Mana'i raronai Ruma Maea, 'ia Jisas 'a 'ariwou na'i dora nara 'unua 'inia Abai-hare ana Solomon. 24 Miraau saemaua adaa'i Jiu rau goni wou hunia marau o'ani 'inia, "I'ameu 'a kakui ahumeeu orea'a mai 'ini'o. 'Onaa i'oe naasi Ha'atahi, ma'oi 'unua ha'a-momori tana'ameu."

25 Mia Jisas 'a o'ani 'iniraaui, "Inau bwane 'unua tana'amou memou ai'a hinihiniau. Ni mwane mareho nau hau'i beiai mena ana Amagu naasi nara ha'ata'inia hura'a do 'inaua tei. 26 Mou ai'a hinihiniau suria mou ai'a aba 'ini'i siip agu'i. 27 Na siip agu'i ra rongo 'iraraai ringegu. 'Inau 'irararaau, miraau rau suriau. 28 'Inau 'au hauai tahi tarau tanaraau, miraau rau bwa'i siri na'i mae tarau. 'A bwa'i nei nai hasuiraaui baaniau, 29 'inia 'ia Amagu na wateraau mai tanaau, me 'iia 'a wetewete ma mena di'u'i mwane mareho hako. Naasi, 'a bwa'i nei nai matai hasuiraaui hura'a baania Amagu. 30 'Inau mea Amagu 'e ta'i."

³¹ Na'i 'ohasi, 'iraau saemaau adaa'i Jiu rau si'o hau ro'u dorai buta ha'amaesia. ³² Mia Jisas 'a o'ani 'iniraa, “Inau 'au hau'i mwane mareho goro na 'ia Amagu na 'unu'i tanaau. 'E nei he'ua 'ini'i tatau'aro goro 'isi namou raba ha'amaesia 'inia?”

³³ Miraau o'ani 'inia, “T'ameu ai'a raba buta'i'o 'ini'i mareho goro na'o haa'i, me 'o hadahada ha'ata'aia God. I'oe 'e taraani noni moi ma'ogu 'unua haari'o do i'oe God!”

³⁴ Mia Jisas 'a o'ani ro'u 'iniraa, “Na'i Usu-usu Maea agaau ra usua dio do'ia God 'a o'ani 'iniraa tara'i na'otara, “T'amou ra'i god.”* ³⁵ Mana mareho na awa dio na'i Usu-usu Maea 'a ha'a-momori tarau. Naasi, 'onaa 'iraau nei narau dau'i ha'atee ana'ia God ra 'unu god 'iniraa, ³⁶ ni 'uaana namou 'unua 'inia do'au ha'atee ha'ata'aia God na'i 'oha na 'inau 'au 'unua do 'inau 'e gare ana moi? 'Inia 'inau naasi nei na 'ia God na 'ome sigihiau ma ha'ataariau mai na'i marewana. ³⁷ 'Onaa na 'inau ai'a hau'i taha na 'ia Amagu na haa'i, mamoi abui hinihiniau. ³⁸ Ma 'onaa nau haa'i taha 'ia Amagu na hau'i, rei'uaa namou ai'a hinihini'i ha'atee agu'i, me moi hinihini'i taha nau haa'i mamoi tano aidangisia do 'ia Ama 'e ta'i beiau, me 'inau 'e ta'i beiai Ama.”

³⁹ Na'i 'ohasi rau raba daua ro'u 'anai hiiria magu bwara, 'ia Jisas 'a hano moi baaniraa.

⁴⁰ Mia Jisas 'a aho'i 'ari nata batarau wai rahai Jodan, ma awa na'i dora na 'ia Jon na bwa-bwareomaearaa ga'u i sae. ⁴¹ Ma ra ragoi noni ra boi beia. Miraangu o'ani 'iniraa hairiu, “Ia

* **10:34** 10:34 Psalm 82:6

Jon 'a ai'a haa'i tara'i ha'abu'oahu, ma'ata na mwane mareho na 'unu'i 'inia mo'oni ra ha'a-momori hako.” ⁴² Mana'i 'ohasi, rau ragoi nei narau hinihinia.

11

Lasarus 'A Mae

¹ Ma'e sae na atana 'ia Lasarus 'a daoha. 'Iia 'a awa na'i Betani beiraruai rua asina, 'ia Meri mea Maata. ² 'Iiasi a Meri, naasi Meri na erisiai bei rumu na si'ini goro na'i uwana'ia Jisas, ma ha'amaha'i 'iniai warihuna. ³ Mia Meri mea Maata raru ha'ataari hadahada 'ari tanaa Jisas o'ani, “Araha, na nei na'o ta'ahia di'u 'a daoha.”

⁴ Na'i 'oha na'ia Jisas 'a rongoa, 'a o'ani, “Ni daoha na to'ia Lasarus 'a bwa'i maesia. 'Iia 'a daoha neina mena ana God 'ai ha'ata'i marai ha'a-aneaneai Garena 'inia.” ⁵ Ma rei'uaa na 'ia Jisas 'a ta'ahia Maata mea Meri mea Lasarus, ⁶ 'iia 'a awa ro'u mau suriai rua dangi na'i dora na awa 'ieisi. ⁷ Ma o'ani 'iniraui rongoiusuri ana'i, “Gau magai aho'i 'ari Jiudea.”

⁸ Miraui rongoiusuri ana'i rau ha'atee ha'abwarasia o'ani, “Ha'ausuri, na'i moi dangi ani narau raba buta ha'amaesi'o i saemaua adaa'i Jiu, ma'o 'unua'a do gai 'ari aho'i ro'usi?”

⁹ Mia Jisas 'a o'ani 'iniraui, “Na dangi 'a marewa suriai ta'i tangahuru mana rua 'aoa. Naasi 'onaa 'iatei nai hahano na'i dangi, 'a bwa'i tora'i, 'inia na sina 'a bewaasia. ¹⁰ Me 'onaa nai hano na'i rodo, 'iia 'a matai tora'i suria 'a ai'a

marewa.”* ¹¹ Naasi ma ha'atee o'ani, “I geresae agaaua Lasarus 'a mauru'a, ma'ata 'inau wai 'ari mawai ha'araia.”

¹² Miraau'i rongoiusuri ana'i rau o'ani 'inia, “Araha, 'onaa na mauru moi, me 'a ha'ata'inia do 'iia 'ai goro moi.”

¹³ Rau ha'atee o'asi suria rau 'adoma'inia do 'ia Lasarus 'a mauru mora moi, ma'ata 'ia Jisas 'a 'iraraa do'a mae'a. ¹⁴ Naasi magu 'unu ha'agorohia o'ani tanaraau, “Ia Lasarus 'a mae'a. ¹⁵ Me 'ini'amou, 'a goro do'au ai'a awa 'oha na mae, 'inia naani'a i madoraa goro tana'amou 'anai nugaai hinihinimoou beiau. Boi, magari 'ari 'omesia.”

¹⁶ Mia Tomas, 'ia mo'o nara 'unua 'inia 'Iu, 'a o'ani 'inirauu hakoi rongoiusuri, “Gau magari 'ari, magari mae ro'u beia Jisas.”

¹⁷ Na'i 'oha na 'ia Jisas 'a ataha woui Betani, rau 'unua tanaa do'e hai dangi na hako'a murinai aoraa ada Lasarus na'i wabwa. ¹⁸ I Betani 'a ga'i 'onaai oru kilomita moi baaniai Jerusalem. ¹⁹ Ma naasi ra ragoi Jiu nara boi 'anai ada'ima'e mara bonasiai ha'a-aro'i ahudaru'i a Meri mea Maata 'inia koadarua na mae.

²⁰ Na'i 'oha na 'ia Maata 'a 'iraraa do'ia Jisas 'a gaarangi ataha, 'a hura'a 'anai heisadoi beia. Na'i 'ohasi 'ia Meri 'a awa moi siri na'i ruma. ²¹ Mia Maata 'a o'ani 'inia Jisas, “Araha, 'onaa na'o ga'i bwane awa 'ini, ni koagua Lasarus 'a ga'i bwa'i

* **11:10** 11:9-10 Ni 'ado'ado 'anai dorasi, 'iia God 'a sigihiai madoraa na 'ia Jisas 'ai mae. Ma na'i 'oha na ai'a tari mau madoraasi, 'a bwa'i maho nai ha'ata'aia Jisas. 'A 'onaai nei na hahano na'i dangi na bwa'i maara, 'inia 'a bwa'i tora'i.

mae. ²² Ma'ata rei'uua na'i 'ohani, 'au 'iraraa do'ia God 'ai matai haua tana'o i taha na'oi ha'angonia 'inia.”

²³ Mia Jisas 'a o'ani 'inia Maata, “Ia koamu 'ai suruta'e aho'i.”

²⁴ Mia Maata 'a o'ani 'inia, “Io, 'au 'iraraa do'ai suruta'e aho'i beiraaui nei narai suruta'e aho'i na'i ha'ahakonai dangi.”

²⁵ Mia Jisas 'a 'unua tanaa, 'a o'ani, “Inau naasi nei 'anai ha'a-suruta'eraau aho'i noni ma 'anai haua tanaraau i tahi tarau. 'Iatei nai hinihiniau, rei'uua nai mae, 'iia 'ai tahi mau. ²⁶ Mia tei na tahi ma hinihiniau, 'ai dauai tahi tarau. 'O hinihiniai mareho nau 'unuasi Maata?”

²⁷ Mia Maata 'a o'ani 'inia Jisas, “Io Araha, 'inau 'au hinihini do i'oe naasi Ha'atahi, 'i garena God nameu 'adoma'inia do'ai boi marewana.”

Jisas 'A Angi

²⁸ Naasi mia Maata 'a hano baania Jisas, ma aho'i 'ari beia Meri. 'A siriwou na'i ruma ma waia beira'i a Meri ma o'ani 'inia, “Na ha'ausuri 'a ada'a magu raba re'i'o.” ²⁹⁻³⁰ Na'i 'ohasi 'ia Jisas 'a awa mau bohura'a 'iniai 'omaa na'i dora na 'ia Maata 'a heisadoi beia ei. Hoita, 'ia Meri 'a suruta'e raharaha moi ma hura'a 'anai 'ari heisadoi beia Jisas. ³¹ Na'i 'oha narau re'ia o'asi, 'iraaui sae narau awa beia 'anai bonasiai ha'a-aroahuna, rau suruta'e ro'u marau suria hura'a, 'inia rau 'adoma'inia do 'ai 'ari hera 'anai angi na'iei.

³² 'Ia Meri 'a hura'a ma 'ari odo-odo na'i dora na 'ia Jisas 'a awaiei. Mana'i 'oha na 'omesia Jisas, 'a 'ariwou ma topiruru auru tanaa ma o'ani, “Araha, 'onaa na'o ga'i bwane awa 'ini, ni koagua Lasarus 'a ga'i bwa'i mae!”

³³ Mia Jisas 'a re'iai 'omehana Meri 'oha na angiangi, miraaui ro'u i sae narau suria rau angi ro'u. 'Ia Jisas 'a ahutotou di'u, ma ta'aa tahingana, ³⁴ ma o'ani, "Na'i hei namou nugaa ieia Lasarus?"

Miraaui o'ani 'inia, "Araha, gai 'ari ma'oi 'omesia."

³⁵ Mia Jisas 'a angi. ³⁶ Miraaui nei narau ura gaarangi rau o'ani, "Moisu 'omesiai ta'ahia na haua."

³⁷ Ma tara'i nei ra o'ani, "Ia mo'osi 'a ha'a-'ome'omeai sae kuru. Ni 'uaana na ai'a boi 'inia 'anai ha'agorohia aho'i a Lasarus neina 'ai abui mae?"

Jisas 'A Ha'asuruta'ea Lasarus Baaniai Mae

³⁸ Mia Jisas 'a ataha na'i dora nara toringia iei abena Lasarus ma ahutotou di'u. Mana dorasi, 'e wabwa nara ha'abwarasiai maana 'inia hau.

³⁹ Mia Jisas 'a o'ani 'iniraaui, "Moi rahia baira'i hausi baaniai maanai wabwa."

Mia Maata, asina mo'o na maesi, 'a ha'atee o'ani, "Araha, 'ai si'ini ta'aa di'u'a, 'inia 'e hai dangi na hako'a murinai mae ana."

⁴⁰ Mia Jisas 'a o'ani 'inia, "Nau bwane 'unua tana'o do'oi 'omesiai mena ana God, 'onaa na'oi hinihini!" ⁴¹ Naasi maraugu rahia baira'i hau baaniai maanai wabwa. Mia Jisas 'a wana ara'ai aro ma o'ani, "Ama, 'au ha'atee ha'agorohi'o 'ini rongoau amua. ⁴² Mau 'iraraa do 'ado 'oha 'o rongoau. Ma'ata 'iniraaui mwane inoni 'ini, nau ha'atee raha 'inia hura'a, marai hinihini do i'oe na'o ha'ataariau mai." ⁴³ Mia Jisas 'agu totoro o'ani, "Lasarus, 'oi hura'a mai!" ⁴⁴ Mia Lasarus 'a hura'a mai bei'i mau i bwana ra ho'ua 'ini'i

rima mana uwana'i mana bwana nara kukuhaia 'iniaia bwauna. Mia Jisas 'a o'ani 'iniraaui, “Moi rahi'i baania i bwana ra ho'ua 'ini'i maai hahano a'ora!”

'E Ha'aradorado 'Anai

Ngahu Ha'amaesia Jisas

(Matiu 26:1-5; Mak 14:1-2; Luk 22:1-2)

⁴⁵ 'A ragoi nei 'iniraaui Jiu nara boi beia Meri narau hinihinia Jisas 'oha narau re'ia do 'a ha'a-suruta'ea Lasarus baaniai mae. ⁴⁶ Ma tara'i nei he'ete'i, rau 'ari ataha beiraaui Farisei marau rangasia tanaraaui taha na 'ia Jisas 'a haua. ⁴⁷ Miraauui Na'otara adaa'i Piriisi, miraauui Farisei rau soiraaui goni ruruha adaaui nara 'unuua 'iniaia Kansol 'anai hadanga'iniaia marehosi. Rau songa'iniraaui hairiu o'ani, “'E taha nagai haua? Ra'i mwane ha'abu'oahu na bwane haa'i a mo'osi. ⁴⁸ Ma 'onaa nagai nugasia moi o'asi, mana mwane inoni hako rai suria. 'Aigu 'ariwou miraauui bwauodo anai Gaumani anai Rom rai matai boi 'anai here ha'ata'aiiai Ruma Maea ana God mana inoni agaa'i!”

⁴⁹⁻⁵⁰ Ma'e ta'i 'iniraaui na atana 'ia Kaeafas 'a o'ani, “Oru bweu! Ai'a goro do rai uru-mota'iniraaui hakoi noni. Nigasia mo'osi mai mae dingadaau hako.” Na'i harisisi, 'ia Kaeafas na Na'ohadaaui Piriisi. ⁵¹ 'Ia Kaeafas ai'a do 'a 'unuai marehosi suriaia 'adoma'ina haaria. Na'i tatau'aro ana 'onaa Na'ohadaaui Piriisi, 'ia God na tau'aro na'i 'adoma'ina 'anai ha'arangasia hura'a do'ia Jisas 'a ga'i mae dingadaau hakoi noni. ⁵² Mana ha'atee duruduru naasi, ai'a do'ia Jisas 'ai mae 'iniraaui moi garenai Israel. Me 'ai mae ro'u 'iniraaui nei ana'ia God nara awa

'adarara 'ari suriai marewana marai boi goni beiraaui Jiu marai awa 'onaai ta'i ruruha.

⁵³ Taraawa'a na'i dangisi 'iraaui saemaua adaa'i Jiu rau taraawa'a ha'aradorado 'anai ha'amaesia Jisas. ⁵⁴ Naasi suriai o'asi ana, 'ia Jisas 'a mamaro 'anai haai tau'aro ana beiraaui Jiu ma hura'a baaniai Jerusalem. 'A hano beiraaui rongoiusuri ana'i marau 'ari awa na'i Efrem, 'e 'omaa gaarangiai kae dora mangasara.

⁵⁵ Mana madoraa 'anai 'adoma'i aho'isiai Roho Aharau 'a gaarangi'a. Ra ragoi noni baani'i mwane 'omaa he'ete'i hairiu nara 'ari Jerusalem 'anai hauai ringe 'anai ha'a-arariraaui na'i maana God maigui taraawa'a i rongosi. ⁵⁶ 'Iraaui noni 'isi rau wanawana sibasiba 'inia Jisas. Ma na'i 'oha ra goni mai na'i Ruma Maea rau songa'i hairiu o'ani, "Mou 'adoma'i he'ua? Mou 'adoma'inia do 'a ga'i boi na'i 'oha nagai ha'ato'oa i Roho Aharau?" ⁵⁷ Rau 'unua o'asi suria 'iraaui Na'ohadaa'i Piriisi, rau bwane 'unua tanaraaui noni do 'onaa tanei 'iniraaui nai 'ome sadoia Jisas, 'ai 'unua raurau tanaraaui marai daua.

12

Meri 'A Ringisiai Rumu

Na'i Uwana'i a Jisas

(Matiu 26:6-13; Mak 14:3-9)

¹ 'E ono dangi namau maraigui ha'ato'oai rongo 'anai 'adoma'i aho'isiai Roho Aharau. 'Ia Jisas 'a aho'i 'ari na'i Betani, i 'omaa na 'ia Lasarus na awaiei, 'ia mo'o na 'ia Jisas 'a ha'a-suruta'ea aho'i baaniai mae. ² Miraau ha'aagauai mahoingau tanaa Jisas na'isi, 'ia Maata naasi na 'a'au 'anai

ha'atora'iniai mahoi ngau tanaraau. Mia Lasarus naasi ta'i 'iniraau nei narau heinagu na'i dora ngaungau. ³ Mia Meri 'a siri mai beiai gere bei na honu 'ini rumu na hori bwara di'u.* 'A ringisia na'i uwana'i a Jisas 'anai ha'ahoua, magu ha'amaha'i 'iniai warihuna. Mana si'inihanai rumusi 'a adaahusia hako i rumasi. ⁴ Mia Jiudas Iskariot, 'e ta'i 'iniraau rongoiusuri ana'i na awa ro'u 'isi. 'Ia Jiudas naasia mo'o nai usuha'inia Jisas tanaraau maerongana. Mia Jiudas 'a ha'atee o'ani, ⁵ “‘Ei, 'a ga'i raonga'iniai rumusi, mana ha'a 'ana 'a ga'i 'a'auhiraaui 'iniai pohara. Na rumusi ra ga'i horia 'iniai oru 'arangi korai ha'a.”† ⁶ Rei'uaa na ha'atee o'asi a Jiudas, ai'a do'a huunai ta'aabena 'iniraau pohara, me suria 'iia 'e sae beri. 'Ia naasi na 'omesuriai ha'a adaau rongoiusuri, magu tara'i 'oha 'a rahi ha'a moi nana haaria.

⁷ Mia Jisas 'agu ha'atee o'ani, “Nigaa! 'Ia Meri 'a haua o'asi 'anai ha'aagauau 'anai 'oha narai toringiau. ⁸ 'Iraau nei pohara rai awa tarau moi bei'amou. 'Inau na bwa'i.”

⁹ Na'i 'oha na 'iraau noni rau 'iraraa do'ia Jisas 'a ataha, rau goni hako mai 'anai 'omesia, ma 'anai 'omesia ro'ua Lasarus, mo'o na 'ia Jisas 'a ha'a-suruta'ea aho'i baaniai mae. ¹⁰⁻¹¹ Na'i 'ohasi 'a ragoi Jiu naraugu ai'a raba suriraau'a i Na'ohadaa'i Piriisi marau hinihinia Jisas 'iniai maho na to'o beia Lasarus. Naasi miraaui Na'ohadaa'i Piriisi rau hauai ha'aradorado 'anai ha'amaesia ro'ua Lasarus.

* **12:3** 12:3 Ni beisi, 'e ta'i abai lita na awai raronu. † **12:5** 12:5 Oru 'arangi korai ha'a 'a ta'isada beiai horihorinai ta'i sae na tagora suriai ta'i harisi.

*Jisas 'A Ha'ata'inia Do 'Tia Na Mwaeraha
(Matiu 21:1-11; Mak 11:1-11; Luk 19:28-40)*

¹² Mana'i nata dangi, 'iraaui noni nara boi 'anai ha'ato'oai Roho Aharau na'i Jerusalem rau rongoa do'ia Jisas 'a boi'a 'anai Jerusalem. ¹³ Naasi rau hano marau haa'i hahaa'i niu, marau 'ari suri tara 'anai heisadoi beia Jisas. Na'i 'oha narau 'ariwou suri tara, rau totoro o'ani,

“Ha'aasaa God!

Araha God, 'oi ha'agorohia mo'o na'o ha'ataaria mai!

'Oi ha'agorohiai mwaeraha ameeui Israel!”[†]

¹⁴ Jisas 'a hauai dongki ma heinagu na'i hungana, 'a 'onaai taha na Usu-usu Maea na 'unua na o'ani,

¹⁵ “Mou abui maaa'u i noni nai Jerusalem.§

'Ome, na mwaeraha amouu 'a ta'e mai

na'i hunganai garei dongki.”*

¹⁶ Na'i 'ohasi 'iraaui rongoiusuri ana'i rau ai'a aidangisia do ni mareho 'isi ra'i mareho na 'iraaui rarabea rau bwane 'unu'i na'i Usu-usu Maea. Mana'i 'oha na 'ia Jisas 'a suruta'e aho'i ma ara'ai aro, naraugu aidangisia doni mareho nara usu'i dio na'i Usu-usu Maea ra to'o ha'a-momori.

¹⁷ 'Iraaui nei narau 'omesia Jisas 'oha na ha'a-suruta'ea Lasarus baaniai mae, rau taroha'inia ro'u tanaraau tara'i noni. ¹⁸ Ma ragoi noni narau 'ariwou 'anai heisadoi beia Jisas 'inia'i rongoa ada i ha'abu'oahu na hauasi. ¹⁹ Miraau'i Farisei raugu ha'atee o'ani hairiu, “Ome, gau heho'a! 'A bwa'i

[†] **12:13** 12:13 Psalm 118:25-26 § **12:15** 12:15 Na'i ha'ateeni Grik ra usuai Saeon, ai'a Jerusalem. Ma'ata raru ta'isada moi.

* **12:15** 12:15 Sakaraea 9:9

maho na gaigui haua. 'Inia 'a 'ome 'onaa doni mwane inoni hako rau suria'a!"

Jisas 'A Hadanga'iniai Mae Nai Haa

²⁰ Ma tara'i ai Grik narau boi 'anai ha'ato'oai Roho Aharau na'i Jerusalem, ²¹ rau 'ari ataha beia Pilip, 'e rongoiusuri na boi baania 'omaai Betsaeda na'i Galili. Rau o'ani 'inia, "Saemaua, meu raba 'omesia Jisas." ²² Mia Pilip 'a 'unua tanaa Andru mararu 'ari 'anai 'unua tanaa Jisas.

²³ Na'i 'oha nararu 'unua tanaa, 'ia Jisas 'a ha'atee o'ani, "Ohani 'a tari'a i madoraa 'anai Gare'i Inoni 'anai mae, neina 'ai ara'ai aro 'anai ha'ahoua. ²⁴ Ha'amomori, wai 'unua ha'amomori tana'amou, ni korai wiit 'ai ahoda aurui ano maai mae ma'ata'a, ma ta wiit haoru nai raboa ara'a maigui haa'i mwane kora haoru. Ma 'onaa na bwa'i mae, na korai wiitisi 'ai tara tata'isada moi. ²⁵ 'Iatei nai ta'ahia di'u haariai tahingana na'i marewanani, 'ai ha'ai'aa'i huunai tahi. Mia mo'o na ai'a ta'ahia di'ui tahingana na'i marewanani, 'ai daua nana haariai tahi na bwa'i hako. ²⁶ 'Iatei na raba ha'i noni tatau'aro agua, 'ai boi suriau, 'inia na inoni tatau'aro agua 'ai awa tarau na'i dora na 'inau wai awaiei. Ma 'onaa narai suriau, 'ia Amagu 'ai ha'ahouraa."

²⁷ Maagu o'ani ro'u, "Na 'adoma'igu 'a ha'a-arungata'aiau di'u. Wai 'ua? Wai ha'arahesi o'ani gasi? 'Ama, 'oi abui watea dowai rongomaata'i o'asi!' Ma'ata naasi taranai taha nau boi 'inia! ²⁸ Wai ha'arahesi o'ani. 'Ama, 'oi hauai taha narai ha'aasaa 'inia i atamu.' "

Ma'e ringe na ao dio mai baaniai aro, 'a o'ani, “Au bwane hauai taha narai ha'aasaa 'inia i atagu, mawai haua ro'u mau.”

²⁹ Na'i 'oha 'iraau noni rau rongoai ringe, tara'i nei rau 'adoma'inia do'e hita, ma tara'i nei rau 'unua hura'a do'e enjel na ha'atee tanaa.

³⁰ Mia Jisas 'agu o'ani 'iniraa, “Na ringe nagau rongoa, ai'a do 'anai 'a'auhiau, me 'anai 'a'auhi'amou 'anai hinihiniau. ³¹ Na'i 'ohani 'ia God 'ai hiiriraa hako noni nai marewana, mai ha'ah Hoa Saetan na marungiai marewanani.

³² Mana'i 'oha narai nugaau ara'a, wai tarag-
oni'i mwane inoni hako tanaa.” ³³ 'A ha'atee o'asi 'anai ha'a-aidangisiraa 'iniai here narai ha'amaesia 'inia na'i dadaahoro.

³⁴ Miraau noni rau o'ani, “'I'ameu meu 'omesia na'i Usu-usu Maea doni Ha'atahi 'a bwa'i mae. Ni 'uaana na'o 'unua 'inia dorai nugaa ara'ai Gare'i Inoni? 'Iatei Gare'i Inoni na'o hadanga'iniasi?”

³⁵ Mia Jisas 'a o'ani 'iniraa, “Ni bewaa 'ai awa bei'amou ta gere madoraa moi. Naasi moi hahano na'iei na'i 'oha na awa mau bei'amou, neina mou bwa'i suapou, mana kuhi 'a bwa'i kuhisi'amou. 'Inia 'onaa namoi awa na'i kuhi, mou bwa'i aidangisiai dora namou hahano 'ana.

³⁶ Moi hinihiniai bewaa na'i madoraa na awa mau bei'amou, naasi mamougui ha'i gare ni bewaa.” Na'i 'oha na ha'atee o'asi hako tanaraau, 'ia Jisas 'a hano ma awa baira'i baaniraa.

'Traau Jiu Rau Ai'a Hinihinia Jisas

³⁷ Ma rei'uaa na 'ia Jisas 'a hau'i mwane ha'abu'oahu na'i maadaui noni, me 'a ragoi nei narau ai'a hinihinia ro'u mau. ³⁸ Ma naasi taha

na 'ia Rarabea Aisaea 'a bwane 'unua do'ai to'o.
'A o'ani,

“Araha God, 'e taringai sae moi nara hinihiniai
taroha nameu maania.

Ma ai'a ragoi nei nara 'ome 'iraraai mena amua
na'o ha'ata'inia!”†

³⁹ Mana taranai taha narau ai'a hinihini 'inia,
'ia Aisaea 'a 'unua hura'a o'ani,

⁴⁰ “Ia Araha God 'a ha'akuru'i maadaa'i,
ma ha'ababau'i 'adoma'idaa'i.

'Onaa 'a ga'i bwa'i o'asi, rau ga'i 'ome 'irara'i
mareho 'ini'i maadaa'i,

marau ga'i aidangisi'i mareho 'ini'i
'adoma'idaa'i,

marau ga'i rihota'i tanaau

mawai ha'agorohiraau baaniai taha na
to'iraau.”‡

⁴¹ Na ha'atee duruduru na 'ia Aisaea na hauasi, 'a
haua 'abaiai Ha'atahi, 'inia 'ia Aisaea 'a 'omesia
na'i na'o i ha'ahou na 'ia Jisas 'ai daua 'oha nai
tahi aho'i baaniai mae.

⁴² Hoita, rei'uaa rau ragoi nei narau ai'a
hinihinia Jisas, me rau rago ro'u i nei narau hini-
hinia. Tara'i saemaua adaa'i Jiu rau hinihinia
ro'u, maraugu ai'a ha'arangasia hura'a 'inia
mamaa'usiraau ada i Farisei, dora gasigu ha'a-
aburaau 'anai siri suri'i rumani ha'arahesi 'anai
rihunga'i. ⁴³ Rau ta'ahia di'u i ha'atee ha'a-ta'eta'e
baaniraau noni, marau ai'a ta'ahiai ha'atee ha'a-
ta'eta'e baania God.

⁴⁴ Mia Jisas 'a totoro o'ani tanaraau noni,
“Onaa namou hinihiniau, mou ai'a hinihiniau
moi, memou hinihinia ro'ua God na ha'ataariau

† 12:38 12:38 Aisaea 53:1 ‡ 12:40 12:40 Aisaea 6:10

mai. ⁴⁵ Na'i 'oha namou re'iau, 'i'amou re'ia ro'u a mo'o na ha'ataariau mai. ⁴⁶ 'Inau 'au boi 'onaai raita na marewa na'i marewanani, neina 'iraaui nei ra hinihiniau rai abui taraa awa-awa na'i kuhi. ⁴⁷ 'Onaa 'iatei na rongo'i ha'atee agu'i ma bwa'i ha'isuri'i, 'inau 'au bwa'i hiiria. 'Inia 'inau ai'a boi 'ana'i hiirirai noni nai marewana me 'au boi 'ana'i ha'atahiraau. ⁴⁸ Me 'iraaui nei nara 'itaau bei'i ha'atee agu'i, ni ha'a-momori nara haa'i ha'atee agu'i naasi narai hiiriraau na'i ha'ahakonai dangi. ⁴⁹ Na mareho na 'inau 'au maani'i, ai'a do ra'i 'ado'adogu haariau, me ra'i ha'ausuringa'i baania mo'o na ha'ataariau 'ana'i 'unu'i tana'amou. ⁵⁰ Mau 'iraraa doni ha'ausuringa'i ana'i rai wai'amou 'ana'i tahi tarau. Naasi, nau maani'i moi mwane mareho na 'ia Amagu na 'unu'i tanaau 'ana'i maani'i.”

13

Jisas 'A Wasi'i Uwadaa'i Rongoiusuri

¹ Na'i na'o magu to'o i rongo 'ana'i 'adoma'i aho'isiai Roho Aharau, 'ia Jisas 'a 'iraraa do madoraa ana 'a gaarangi 'ana'i hano baaniai marewanani 'ana'i aho'i 'ari beia Amana. Mana heita'ahi ana tanaraaui nei narau suria na'i marewanani, 'a 'ari tari na'i mae ana.*

² Ma tari madoraa 'ana'i ngau su'urahi. Na'i 'ohasi 'ia Saetan 'a bwane tau'aro na'i 'ado'adona Jiudas, garena Saemon Iskariot, 'ana'i ha'ato'oai 'ado'adona 'ana'i usuha'inia Jisas tanaraaui

* **13:1** 13:1 'E nata herehere 'ana'i orisiai tatarani 'a o'ani. “Taraawa'a mau mai, 'ia Jisas 'a ta'ahiraau nei narau suria na'i marewanani. Ma na'i 'ohani, 'a ha'ata'inia tanaraaui raha na hau i heita'ahi ana tanaraau.”

maerongana. ³ 'Ia Jisas 'a 'iraraa do ni Ama 'a hau'i hako tanaai mena 'anai marungi'i mwane mareho hako, ma 'iraraa do'ia 'a boi baania God, ma'ai aho'i ro'u 'ari beia God. ⁴ Naasi mia Jisas 'a ura ara'a na'i 'oha narau ngau ma rahiai to'oni bohura'a ana. 'A daai mamango ma hiri'ia na'i wa'ana. ⁵ Naasi ma ringisiai wai auru na'i raronai rabo'o magu taraawa'a dori'i uwadaa'i rongoiusuri ana'i, ma ha'amamaha 'iniai mamango na hiri'ia na'i wa'ana. ⁶ Na'i 'oha na tari mai beia Saemon Pita, 'ia Pita 'a o'ani 'inia, "Araha, ni 'uaana na'oigui dori'i 'iniai uwagu?"

⁷ Mia Jisas 'a o'ani 'inia, "Na'i 'ohani 'o ai'a aidangisia mau taranai taha naugu haa o'asi 'inia, ma'ata ta 'oha 'oigui aidangisia mau."

⁸ Mia Pita 'agu ha'atee ha'abwarasia o'ani, "Ai'a, 'inau 'o bwa'i dori'i uwagu!"

Mia Jisas 'a o'ani 'inia, "Onaa 'au bwa'i dori'i uwamu, i'oe ai'a ta'i 'iniraau noni agu'i."

⁹ Mia Saemon Pita 'a o'ani, "Araha, na'oi abui dori'i moi uwagu'i, 'oi dori'i ro'u i rimagu, mana bwaugu ro'u."

¹⁰ Mia Jisas 'agu o'ani 'inia, "Ia mo'o na bwane mwa'anau wadiwadi'a, ai'a ta'isada do'aigui mwa'anau aho'i ro'u, ma'ata ni uwana'i moi naigu dori'i. 'T'amou mou wadiwadi, ma ai'a do 'i'amou hako." ¹¹ 'A ha'atee o'asi, suria 'a 'iraraa do'e ta'i 'iniraau nai usuha'inia tanaraau maerongana. Naasi taranai taha na o'ani 'inia, "Ai'a do 'i'amou hako namou wadiwadi."

¹² Na'i 'oha na wasi'i hakoi uwadaa'i, 'a siri aho'i na'i to'oni ana ma heinagu auru, magu songa'iniraau o'ani, "Mou aidangisiai

mareho nau hauasi? ¹³⁻¹⁴ 'I'amou mou 'un-uau 'inia ha'ausuri mana Araha. Ma ha'a-momori, 'inia 'inau naasi Araha mana ha'ausuri amou. Tarana naasi, 'i'amou moi wasi'i hairiu i uwamoo'i haari'amou, suria 'inau 'au wasi'i uwamoo'i. ¹⁵ 'Inau 'au ha'ata'inia tana'amoui heiha'auu 'anai suria. Moi haua 'onaa haua agua tana'amou. ¹⁶ Wai 'unua ha'a-momori tana'amou, 'a bwa'i sae tatau'aro do'ai ororiu di'uai bwauodo ana, ma bwa'i sae heheitaroha'i nai ororiu di'ua mo'o na ha'ataaria hura'a. ¹⁷ Na mareho 'isi mou bwane aidangisi'i hako. Naasi 'ia God 'ai ha'agorohi'amou 'onaa namoi ha'isuri'i.

¹⁸ “Na mareho nau 'unu'i 'isi, ai'a do'au hadanga'ini'amou hako. 'Inau 'au aidangisi'amoui nei nau 'ome sigihi'amou. Na Ususu Maea 'a ha'arangasia hura'a o'ani, ‘Na nei na ngau hasura'i beiau, 'iia nagu ha'imaie beiau.’†
¹⁹ 'Inau 'au 'unua agau tana'amou do neina 'oha nai to'o, moigu 'iraraa do 'inau naasi Ha'atahi.
²⁰ 'Inau wai 'unua ha'a-momori tana'amou, 'iatei na ha'amaotoraui noni heheitaroha'i agu'i, 'a ha'amaotoau ro'u. Ma 'onaa 'iatei na ha'amaotoau, 'iia 'a ha'amaotoa ro'u a mo'o na ha'ataariau mai.”

Jisas 'A Ha'arangasia Hura'a Do 'Ia Juidas

'Ai Usuha'inia Tanaraaui Maerongana

(Matiu 26:20-25; Mak 14:17-21; Luk 22:21-23)

²¹ 'Ia Jisas 'a ha'atee o'asi, mana 'adoma'ina 'a ha'a-arungata'aia di'u ma ha'atee hura'a o'ani, “'Inau wai 'unua ha'a-momori tana'amou, 'e

† **13:18** 13:18 Psalm 41:9

ta'i 'ini'amou nai usuha'iniau tanaraau maerongagu!”

²² Miraau rongoiusuri rau wanasirau hairiu marau 'ado'ado sibasiba 'inia tei 'inirau gasi na 'ia Jisas na 'unuasi. ²³ Ma'e ta'i 'inirau rongoiusuri na 'ia Jisas 'a ta'ahia di'u.† Mana rongoiusurisi 'a heinagu na'i bobona Jisas na'i dora ngaungau. ²⁴ Mia Saemon Pita 'a hauai ha'ara 'iniai rimana tanaai rongoiusurisi do'ai songa'inia Jisas 'inia tei nai hauai heresi.

²⁵ Mana rongoiusurisi 'a abesua wou beia Jisas ma o'ani 'inia, “Araha, 'iatei nai hauai heresi?”

²⁶ Mia Jisas 'a aramia o'ani, “Ia mo'o na wai hua tanaai dorai bredi nawai toha'inia dio na'i rabo'o, naasia mo'o nai usuha'iniau tanaraau maerongagu.” Mia Jisas 'a dauai dorai bredi ma toha'inia dio na'i rabo'o, magu hua tanaa Jiudas garena Saemon Iskariot. ²⁷ Na'i 'oha na 'ia Jiudas 'agu dauai bredisi, 'ia Saetan 'a rabe'a beia. Mia Jisas 'a o'ani 'inia, “Oi raurau beiai taha na'o 'adoma'iniasi.” ²⁸ Na'i 'oha na 'unua o'asi, ai'a ta ta'i 'inirau nei narau awa 'isi nai 'iraraai tarana taha nagu ha'atee o'asi 'inia tanaa Jiudas. ²⁹ Tara'i nei 'inirau rau 'adoma'inia do'ia Jisas 'a 'unua tanaa Jiudas 'anai 'ari hori'i ro'u tara'i mahoingau, ma'ua 'anai ha'i ha'a tanaraau pohara. 'Inia 'ia Jiudas naasi na 'omesuriai ha'a adaau. ³⁰ Na'i 'oha na ngaua hakoi bredi, 'ia Jiudas 'a hasi suruta'e ma hura'a baanirau. 'Ohasi 'a rodo'a.

† **13:23** 13:23 Na'i Jon 21:24 'a 'unua do ni rongoiusuri na 'ia Jisas na ta'ahia di'u, naasi a mo'o na usuai bukani, ma rago i nei ra 'unua do 'ia naasi St. Jon.

Ha'atora Haoru

³¹ Murina moi hura'a na haa Jiudas baaniraa, 'ia Jisas 'a o'ani 'iniraa, “Naasi 'a tari'a i madora, narai ha'ahauasaau 'i Gare'i Inoni, mia God rai ha'ahauasaa 'ini'i mwane mareho nara to'o tanaau. ³² Ma na'i 'oha narai ha'ahauasaa God 'inia garena, 'ia God 'a bwa'i mamasi orea 'anai ha'ahauasaa o'asi ro'u i garena.” ³³ Magu o'ani ro'u 'iniraa, “Arai garegu, 'inau bwa'i awa orea bei'amou. Moi sibaniau mamou bwa'i to'oagu. 'Onaai bwane 'unua agua tanaraui Jiu, mawai 'unua tana'amou ro'u. Na dora nawai 'ariei, mou bwa'i matai taha na'iei. ³⁴ Naasi 'au haa tana'amou i ha'atora haoru. Moi ta'ahi'amou hairiu. 'Onaai ta'ahi'amou agua, 'i'amou mou ga'i ta'ahi'amou hairiu o'asi ro'u. ³⁵ Na heita'ahi namou haa tana'amou hairiu, 'ai ha'ata'inia tanaraui mwane inoni nai marewana hako do 'i'amou ra'i rongoiusuri agu'i.”

Jisas 'A 'Unua Tanaa Pita Do 'Ai Tohea

(Matiu 26:31-35; Mak 14:27-31; Luk 22:31-34)

³⁶ 'Ia Saemon Pita 'a songa'inia Jisas o'ani, “Araha, na'i hei na'oi 'ariei?”

Mia Jisas 'a aramia o'ani, “Na'i 'ohani 'o bwa'i matai suriau na'i dora na 'inau wai 'ari na'iei, ma'ata 'oigui haisuri mau na'i muri.”

³⁷ Mia Pita 'a ha'atee o'ani, “Ni 'uaana na'o 'unua 'inia do'au bwa'i suri'o 'ohani? 'Inau 'au ha'aagau 'ohani 'anai mae taramu!”

³⁸ Mia Jisas 'a o'ani 'inia, “Nii? 'Oi mae mora taragu? Wai 'unua ha'a-momori tana'o, na kua 'a bwa'i tataraoke mau na'i de'eni wa'aria mi'oe 'oi bwane tohe ha'a-oru do'o ai'a 'iraraau.”

14

Jisas Na Tara 'Anai Ama

¹ Mia Jisas 'a o'ani ro'u, “Mou abui ahutotou mai abui ta'aabemoou, ma'ata moi 'u'uria God, mamoi 'u'uriau. ² Na'i raronai ruma ana Amagu ra ragoi ahii, minau wai 'ari 'anai ha'aagau'i dora taramoou. 'Onaa na ga'i bwa'i o'asi, 'au ga'i bwa'i 'unua o'asi tana'amou. ³ Na'i 'oha na mwane mareho rai agau, 'inau wai boi 'anai wai'amou 'ari neina moi awa tarau beiau na'i dora na 'inau awaiei. ⁴ T'amou 'iraraai dora na 'inau wai 'ari na'iei, mana tara he'ua namou ga'i ataha 'inia na'iei.”

⁵ Mia Tomas 'a o'ani, “Ai'a Araha, 'i'ameu ai'a aidangisiai dora na'oi 'ariei! 'Ai he'uaigu 'iraraa ameeui tara?”

⁶ Mia Jisas 'a o'ani, “'Inau na tara, 'i ha'a-momori, mana tahi. 'A bwa'i nei nai taha beiai Ama 'onaa na bwa'i suriaiu. ⁷ Tari 'ohani, mou ai'a aidangisia Amagu, 'inia mou ai'a huunai aidangisiau. Me taraawa'a na'i 'ohani ma 'ari'a, mou aidangisia mamou 'omesia'a.”

⁸ Mia Pilip 'a o'ani 'inia, “Araha, 'oi ha'ata'inia tana'ameu i Ama, maigu aro i ahumee'i.”

⁹ Mia Jisas 'a o'ani, “Pilip, 'inau 'au awa orea'a bei'amou, ma'o ai'a aidangisiau mau? 'Iatei na 'omesiau, 'iia 'a 'omesiai Ama! Hoita, ni 'uaana na'o 'unua 'inia do wai ha'ata'inia tana'amou?

¹⁰ Ma 'ua Pilip? 'O ai'a hinihini do 'inau mia Amagu 'e ta'i? Taha nau maani'i tana'amou, ai'a do ra'i 'ado'adogu haariau, ma'ata ra'i 'adoma'ina'i a Amagu na awa beiau. ¹¹ Mou ga'i hinihiniaiu na'i 'oha nau 'unua do 'inau 'e ta'i be'inia Ama, mia Ama 'e ta'i beiau. 'Onaa

bwa'i, mamoi hinihini 'ini'i mareho nau haa'i.
¹² Wai 'unua ha'a-momori tana'amou, na nei na hinihiniau, 'ai matai hau'i mareho na 'inau haa'i, maai matai haa'i maho raha di'u'i ro'u wou, 'inia 'inau wai 'ari 'anai awa beia Ama.
¹³ 'Iniai suriau amou, 'inau wai 'a'auhi'amou 'anai haua ta mareho namoi ha'anongia, neina 'iraaui noni rai ha'ahauasaa Ama 'iniai tatau'aro anai garena. ¹⁴ Ha'amomori, 'iniai suriau amou, 'inau wai 'a'auhi'amou 'anai haua ta mareho namoi ha'anongia.”

Jisas 'A Duruduru 'Iniai Hi'ona Maea

¹⁵ “Onaa mou ta'ahiau, mamoi araisuri'i ha'atora agu'i. ¹⁶ Minau wai ha'anongia Ama mai haua tana'amou ta hei'a'auhi nai awa tarau bei'amou. ¹⁷ 'Iia naasi Hi'ona Maea, 'ia mo'o na ha'ata'ini'i hura'ai mwane mareho ha'a-momori. 'Iraaui nei nara ai'a hinihiniau rau bwa'i dauai Hi'ona Maea, suria rau ai'a 'ome 'iraraa marau ai'a aidangisia. Mi'amou mou aidangisia. 'Ohani, 'iia 'a awa'a bei'amou, ma 'ai mono na'i raro-mou tarau.

¹⁸ “'Inau bwa'i nugasi'amou mamoi awa 'onaai gare a'osi, 'inia 'inau wai 'ari mawai aho'i ro'u mau mai bei'amou. ¹⁹ 'A bwa'i orea miraaui nei narau ai'a hinihiniau ra bwa'i 'omesiau'a, ma'ata 'i'amou moi 'omesiau, suria 'inau wai tahi aho'i. Mi'amou moi tahi aho'i ro'u. ²⁰ Na'i 'oha nawai suruta'e aho'i baaniai mae, namoigui 'iraraa do 'inau 'e ta'i be'inia Ama. Mamoigui 'iraraa ro'u do 'inau 'e ta'i bei'amou, mi'amou ta'i beiau.

²¹ “'Iraaui nei narau ha'isuri'i ha'atora agu'i, naasi narau ta'ahiau, ma suria rau ta'ahiau, 'ia Amagu 'ai ta'ahiraau ro'u. 'Inau wai ta'ahiraau, mawai ha'a-aidangisiraau 'iniau.”

²² Mia Jiudas, ai'a Jiudas Iskariot, ma'ata 'i nata Jiudas 'a o'ani, “Araha, ni 'uaana na 'i'ameu moi na 'oi ha'a-aidangisi'ameu 'ini'o, ma bwa'i tanaraaui noni nai marewana hako?”

²³ Mia Jisas 'a o'ani, “'Iatei na ta'ahiau, 'ai araisuri'i ha'atee agu'i. Mia Amagu 'ai ta'ahia, me 'imiria miri boi 'anai awa beia. ²⁴ Miraau nei narau ai'a ta'ahiau, rau bwa'i raba araisuri'i ha'atee agu'i. Mamoi 'iraraa do ni mareho nau 'unu'i ai'a ha'atee agu'i haariau. Ni mareho nau maani'i ra boi baania Ama na ha'ataariau mai.

²⁵ “Nau 'unu'i tana'amoui mareho 'isi na'i 'oha nau awa mau bei'amou. ²⁶ Ma'ata na'i 'oha nawai hano baani'amou, ni Hei'a'auhi 'ai boi 'anai ha'a-aidangisi'amou 'ini'i mwane maho, mai ha'a 'adoma'i aho'isi'amou tarau 'ini'i taha nau 'unu'i tana'amou. Mana Hei'a'auhisi naasi 'i Hi'ona Maea na 'ia Amagu 'ai ha'ataaria mai 'anai ura 'iniau. ²⁷ 'Ai abui ta'aabemoou ma'ua moi abu mamaa'u. 'Inia 'inau wai ha'apapaku'i 'adoma'imoo'i nara torakoke. 'Iraui noni nai marewana ra bwa'i matai ha'apapaku'i o'asi 'adoma'imoo'i. ²⁸ Moi 'adoma'i aho'isiai taha nau 'unua tana'amou do 'inau wai 'ari baani'amou, ma'ata wai aho'i ro'u mau mai bei'amou. 'Onaa namou huunai ta'ahiau mou ga'i wa'ewa'e 'inia hano nawai haua 'ari beia Ama, 'inia 'iia 'a ororiu di'u ro'u baaniau. ²⁹ 'Inau 'unu'i agau tana'amou i mareho 'isi, do nei namoi hinihini na'i 'oha narai to'o. ³⁰ 'Augu ai'a to'oraa'a ro'u ta madoraa tewa 'anai 'unu'i tara'i mareho ro'u tana'amou, 'inia na mwaeraha ta'aa anai marewanani 'a gaarangi'a. 'Iia ai'a to'o mena 'anai marungiau, ³¹ ma'ata 'inau wai hauai mareho na 'ia Amagu 'a 'irisia dowai haua, miraui noni rai aidangisia

do 'inau 'au ta'ahia. Hoita, moi suruta'e magari hano.”

15

Jisas Na Huunai Abe Odonai Hasi'ei

¹ Mia Jisas 'a ha'atee o'ani ro'u tanaraau ron-goiusuri ana'i, “Inau naasi huunai abe odonai hasi'ei nara 'unua 'iniaai grep, me 'ia Amagu naasi na odora'iniaai mou. ² 'Iia 'a ruhuusi'i raraa nara ai'a hungu ma taapuru orima'ini'i raraa nara matai hungu marai hungu goro ro'u wou. ³ 'T'amou, ni tahingamoo'i ra wadiwadi hako'a 'iniaai dau'i amouu i ha'atee agu'i. ⁴ Moi hasi tarau beiau, minau wai hasi tarau bei'amou. 'Inia na raraai hasi'ei 'a bwa'i matai hungu haaria 'onaa na bwa'i hasi wou na'i abe odo. 'A matai hungu moi 'oha na hasi wou na'i abena. Hoita, 'i'amou bwa'i matai hungu ro'u 'onaa namou bwa'i hasi mai beiau.

⁵ “'Io, 'inau naasi abe odonai hasi'ei, me 'i'amou naasi raraa. 'Iatei na hasi beiau minau hasi beia, 'ai hungu rago goro. 'Inia 'a bwa'i maho namoi matai haua ta'iniau. ⁶ 'Onaa 'iatei na ai'a hasi beiau, 'iia 'a 'onaai raraa nara taba gata'inia ma maria'a. 'Inia na raraa o'asi, rai gaasi goni'i na'i robo 'anai suu gata'ini'i. ⁷ Ma 'onaa na'oi hasi tarau beiau, mana ha'atee agu'i rai awa tarau bei'o, 'ia God 'a matai haua tana'o ta maho na i'oe 'oi ha'anongia. ⁸ 'Onaa moi hungu goro, rai ha'ahauasaa i Amagu marai aidangisia do 'i'amou ra'i huudi rongoiusuri agu'i.

⁹ “Inau 'au ta'ahi'amou 'onaai ta'ahiau na haa Amagu. Naasi moi hasi tarau beiau neina

moi awa tarau na'i heita'ahi agua. ¹⁰ 'Inau 'au araisuri'i ha'atora ana'ia Amagu, mana heita'ahi ana 'a awa tarau beiau. 'A o'asi ro'u, 'onaa namoi araisuri'i ha'atora agu'i, na heita'ahi agua 'ai awa tarau ro'u bei'amou.

¹¹ “'Inau 'au 'unua o'asi tana'amou, do neina moi honu 'inia wa'ewa'e 'onaaiau, mana wa'ewa'e amou 'ai honu aharau. ¹² Naani ha'atora agua tana'amou —moi ta'ahi'amou hairiu 'onaa ta'ahi'amou agua. ¹³ 'Oha na 'e sae na mae dingadi geresae ana'i, ai'a ta here'a ro'u naigui goro di'uai heresi 'anai ha'ata'iniai heita'ahi ana tanaraau! ¹⁴ 'T'amou ra'i geresae agu'i 'onaa namoi araisuri'i ha'atora agu'i. ¹⁵ 'Ohani 'au bwa'i 'unu noni tatau'aro agu'i 'ini'amou. 'Inia na bwauodo 'a bwa'i ha'a-aidangisiraau noni tatau'aro ana'i 'ini'i mwani mareho na haa'i. Naasi 'inau wai 'unu'amou 'ini'i geresae agu'i, 'inia ni mareho na 'ia Amagu 'a 'unu'i tanaau, 'au ha'a-aidangisi'amou hako 'ini'i. ¹⁶ 'T'amou ai'a 'ome sigihiau. 'Inau nau 'ome sigihi'amou, mau haua tana'amou i tau'aro domoi hura'a 'anai hungu 'ini'i hua narai awa tarau. Naasi 'ia Amagu 'aigui haua tana'amou taha namoi ha'anongia, 'iniai suriau amou. ¹⁷ Naani ha'atora agua tana'amou—moi ta'ahi'amou hairiu.”

Jisas 'A Ha'abasuraau Rongoiusuri Ana'i

¹⁸ “'Onaa 'iraau nei narau ai'a hinihiniau ra 'utai'amou, moi 'iraraa do 'inau naasi nara 'utai'au na'i na'o maragu 'utai'amou ro'u na'i muri. ¹⁹ 'Onaa namoi awa moi 'onaa'irausi, rau ga'i ta'ahi'amou, magu ai'a. 'Inau 'au

sigihi'amou 'anai sigi baaniraau, neina moi abui awa 'onaairaau. Naasi tarana narau 'utai'amou 'inia. ²⁰ Moi aidangisiai taha nau bwane 'unua tana'amou. Na inoni tatau'aro 'a ai'a ororiu di'uai bwauodo ana. Naasi 'onaa namou 'iraraa do ra norata'aiau, 'ai o'asi ro'u tana'amou. Ma 'onaa nara araisuri'i ha'ausuringa'i agu'i, 'ai o'asi ro'u tana'amou! ²¹ 'Iraaui nei narau ai'a hinihiniau rai haua o'asi, suria 'i'amou ra'i noni agu'i, miraau ai'a aidangisia God na ha'ataariau mai. ²² 'Onaa nau ga'i bwa'i boi 'anai hadahada tanaraau ani, 'iraaui rau ga'i bwa'i arunga 'ino'a na'i maana God 'inia'i 'utaiau narau haa. Me na'i 'ohani rau 'utaiau'a, maigu bwara tanaraau 'anai 'unua do rau ai'a taritari'a. ²³ 'Iatei na 'utaiau, 'iia 'a 'utaia ro'ua Amagu. ²⁴ 'Onaa nau ga'i bwa'i hau'i ha'abu'oahu na ai'a tanei'a ro'u nai haa'i, rau ga'i bwa'i arunga 'ino'a ro'u. Me na'i 'ohani, rei'uaa narau 'omesi'i ha'abu'oahu nau hau'i, miraau 'utaimiria moe'a mau i Amagu. ²⁵ Ma'ata 'a o'asi do neina 'ai to'o ha'a-momori Usu-usu Maea na o'ani, 'Ra to'o 'utaiau moi.* ²⁶ 'Inau wai ha'ataaria mai hei'a'auhi baaniai Ama. 'Iia naasi Hi'ona Maea, 'ia mo'o na ha'ata'ini'i hura'ai mwane mareho ha'a-momori. Mana'i 'oha nai boi, 'ai 'unu'i tana'amou i mwane mareho 'iniau. ²⁷ Mi'amou moigui hura'a 'anai taroha'iniau ro'u tanaraaui noni, 'inia 'i'amou namou awa mau mai beiau 'oha nau taraawa'a hauai tatau'aro aqua tari mau na'i 'ohani.”

16

¹ “Inau 'au 'unu'i mareho 'isi tana'amou, do neina 'i'amou moi abui 'adoma'i wanusi 'iniau

* **15:25** 15:25 Psalm 35:19; 69:4

na'i 'oha narai here ha'a-ta'ai'amou. ² 'Iraaui noni rai ha'a-abu'amou 'anai siri suri'i rumani ha'arahesi 'anai ha'arahesi, mana'i 'oha nai boi mau, 'iraaui nei narai ngahu ha'amaesi'amou rai 'adoma'inia do here narau hauasi rau haa tanaa God. ³ Rai haa o'asi, suria rau ai'a aidangisia Ama, marau ai'a aidangisiau. ⁴ 'Inau 'au 'unu'i tana'amoui mareho 'isi, do na'i 'oha naraigui to'o, moigui aidangisia do 'inau 'au bwane ha'abasu'amou 'ini'i. Nau ai'a bwane 'unu'i tana'amou mau na'i na'o, 'inia ai'a awa agua orema mau bei'amou.”

Na Tatau'aro Anai Hi'ona Maea

⁵ “Mana'i 'ohani, wai 'ari aho'i'a beia mo'o na ha'ataariau mai, ma ai'a ta ta'i abe 'ini'amou nai songa'iniau 'inia ai'a dora na 'inau wai 'ariei. ⁶ 'Au 'iraraa do mou ahutotou di'u 'ini'i mareho nau 'unu'i tana'amoui. ⁷ Ma'ata 'a goro di'u do 'inau wai hano, 'inia 'onaa nau bwa'i hano, na Hi'ona Maea 'a bwa'i boi 'anai 'a'auhi'amou. Me 'onaa nawai hano, naasi nawai ha'ataaria mai. ⁸ Mana'i 'oha nai boi, 'ai ha'a-'ome 'irararaaui noni nai marewana 'ini'i ora-ora'a adaa'i, ma he'ua i awaha na odo-odo ma 'inia hihiri nai boi ta'oha. ⁹ 'Ai ha'a-'ome 'irararaau 'ini'i ora-ora'a adaa'i suria rau ai'a hinihiniau. ¹⁰ 'Ai ha'a-aidangisiraau 'inia awaha na odo-odo, 'inia 'inau wai 'ari beia Ama mamougu bwa'i 'omesiau'a ro'u. ¹¹ Ma'ai ha'a-aidangisiraau 'inia hihiri, 'inia 'ia God 'a bwani hiiria Saetan na heimarungi na'i marewanani.

¹² “A rago di'u i mareho 'anai maani'i tana'amou, maigui bwara tana'amou 'anai aidangisi'i hako. ¹³ Ma'ata, na'i 'oha na Hi'ona Maea ni ha'a-momori 'ai boi, 'ia 'ai ha'a-aidangisi'amou

'ini'i mwane mareho nara ha'a-momori. 'Iia 'a bwa'i maani'i mareho moi suriai 'adoma'ina, ma'ata 'ai maani'i taha na rongo'i beia God. 'Iia 'ai maani'i tana'amoui taha naraigui to'o mau. ¹⁴ 'Iia 'ai ha'ahauasaau, 'inia 'iia 'ai maani'i tana'amoui taha na 'inau 'au maani'i tanaa. ¹⁵ Na mwane mareho na 'ia Ama na to'ora'i, 'iia agu'i. Naasi mareho nau 'unua 'inia do ni Hi'ona Maea 'ai maani'i tana'amoui taha na 'inau 'au maani'i."

Ahutotou 'Ai Aho'ita'i Wa'ewa'e

¹⁶ Mia Jisas 'a o'ani ro'u 'iniraaui rongoiusuri ana'i, "A bwa'i orea mamou bwa'i 'omesiau ga'u, ma bwa'i orea mamoi 'omesiau aho'i ro'u."

¹⁷ Ma tara'i nei 'iniraaui rongoiusuri ana'i raugu heisosonga'i hairiu o'ani, "Ini 'uaana na 'unua 'inia do ta gere madoraa gau bwa'i 'omesia ga'u, ma na'i muri gaigui 'omesia aho'i ro'u? Ma'ua na 'unua 'inia do 'iia 'ai 'ari beia Amana? ¹⁸ 'Igaau gau ai'a aidangisiai 'ado'ado 'anai gere madoraasi."

¹⁹ 'Ia Jisas 'a 'iraraa do 'iraaui rau raba songa'inia, magu o'ani 'iniraaui, "A 'ua, 'a kakui ahumoou 'ini 'unua agua do 'a bwa'i orea mamou bwa'i 'omesiau ga'u, ma bwa'i orea mamoi 'omesiau ro'u aho'i? ²⁰ Wai 'unua ha'a-momori tana'amou, 'i'amou moi angi mamoi ahutotou di'u 'inia here narai haua gugua, ma'ata 'iraaui noni nara ai'a hinihiniau rai wa'ewa'e 'inia. Moi ahutotou, ma'ata ni ahutotou namoi haa 'ai aho'ita'i wa'ewa'e 'ini 'omesia amoou i boi aho'i agua. ²¹ 'Ai 'onaai urao na maesi ahu 'anai ha'ahutaai gare. Mana'i 'oha na gare ana 'a huta, 'a kaku'aai mata'i, ma wa'ewa'e, 'inia i gare 'a huta mai na'i marewana. ²² 'Ai o'asi ro'uta

tana'amou. Na'i 'ohani mou ahutotou. Ma'ata na'i 'oha nagai hairee'i ro'u, 'i'amou moigui wa'ewa'e di'u ro'u wou, mana wa'ewa'e namoi to'oraa 'a bwa'i tanei nai ha'a-ai'aa baani'amou. ²³ Na'i 'ohasi, 'a bwa'i mareho namoi ha'anongia beiau. Wai 'unua ha'a-momori tana'amou, 'ia Ama 'ai haua tana'amou taha namoi ha'angonia, 'inia 'i'amou ra'i rongoiusuri agu'i. ²⁴ Tari mai 'ohani, ai'a ta mareho mau namoi ha'anongia mau 'onaai rongoiusuri agu'i. Moi ha'anongi, naasi mamoiigui dauai taha namoi ha'anongia, mamoiigui honu 'iniai wa'ewa'e.”

Jisas 'A Ha'aheho'i Hakoi Mwane Mena

Anai Marewanani

²⁵ Mia Jisas 'a o'ani ro'u 'iniraau'i rongoiusuri ana'i, “Inau 'au maani'i mareho 'isi tana'amou 'ini'i heiha'auu. Ma 'e 'oha nai boi mau 'au bwa'i hau'i heiha'auu, ma'ata wai mamaani odo-odo moi tana'amou 'iniai Ama. ²⁶ Naasi mamoiigui ha'anongia haarimoou 'iniai hagu amoou beiau. 'Inau 'augu bwa'i ha'anongi'a tana'amou, ²⁷ 'inia 'ia Ama 'a ta'ahi'amou suria 'i'amou mou ta'ahiau mamou hinihinia do'inau 'au boi baania God. ²⁸ 'Inau 'au boi baania Ama mau boi na'i marewana, mana'i 'ohani wai hano baaniai marewana mawai aho'i 'ari beia Ama.”

²⁹ Miraau'i rongoiusuri ana'i rau o'ani 'inia, “Na'i 'ohani meugu aidangisi'i goro i mareho na'o 'unu'i, 'inia 'o ai'a haa'i ha'atee heiha'auu suri'i mamaani amu'i. ³⁰ Naasi meu 'iraraa do i'oe 'o aidangisi'i mwane mareho hako, ma rei'uaa nameu ai'a songa'ini'o mau 'inia ta maho, me i'oe 'o bwane aidangisi'i 'adoma'imee'i. Naasi meugu hinihini do i'oe 'o boi baania God.”

31 'Ia Jisas 'agu songa'iniraau i o'ani, "Nii? Naasi mougu hinihiniau ha'a-momori'a? 32 'E madoraa nai boi, mana madoraaasi naani'a na 'i'amou hako moi 'adarara, 'e nei ma hano baaniau 'ari 'omaa ana. Ma'ata 'inau bwa'i awa haraariau, 'inia 'ia Ama na awa beiau. 33 'Inau 'au 'unu'i o'asi tana'amou mareho 'isi, neina 'inia i hagu amou beiau, rai abui torakoke 'adoma'imoo'i. Na'i marewanani moi to'oadi mwane mareho bwara. Ma'ata moi ura baabau! Suria 'inau bwane ha'ahehoai mena anai marewanani."

17

Jisas 'A Ha'arahesi 'Iniraau Noni Hinihini

1 'Oha 'ia Jisas 'a 'unu'i hako i mareho 'isi, 'a wana ara'ai Aro ma ha'atee o'ani,
 "Ama, ni madoraa naani'a. 'Oi ha'ahauasaai Garemu, neina 'inau, 'i Garemu, waigui ha'ahauasa'o ro'u. 2 I'oe na'o ha'awateau 'anai marungiraau hako i noni neina wai hauai tahi tarau tanaraau noni na'o hauraaui mai tanaau. 3 Mana tahi tarau naani, do 'iraau noni rai aidangisi'o, 'i ta'i huunai God ha'a-momori, marai aidangisiau ro'ua Jisas Kraest na'o ha'ataariau mai. 4 'Inau 'au ha'ahauasa'o na'i marewanani, 'inia 'au haa'i'a i tatau'aro na'o ha'ataariau mai 'anai haa'i. 5 Ama, na'i 'oha nawai awa aho'i bei'o, 'au 'irisia do'oi ha'ahauasaau 'onaai ha'ahauasaau ga'u amua na'i 'oha na 'inau awa ga'u bei'o mau mai maagu pwa'ara i marewana. 6 'Inau 'au ha'ata'ini'o tanaraau mwane 'ini. Rau awa ga'u 'onaairaaui noni nai marewanani, ma'o hauraaui mai tanaau. 'Iraau ra'i noni amu'i ma'o hau'i mai tanaau. 'Iraau rau araisuri'i ha'atee amu'i. 7 Naasi rau aidangisia do ni

mwane mareho hako nau 'unu'i mau haa'i, ra boi baani'o. ⁸ Ni mwane ha'ausuringa'i na'o hau'i mai tanaau 'au hau'i hako tanaraau, marau dau'i. Rau aidangisia goro do 'inau 'au boi baani'o, me i'oe na'o ha'ataariau mai.

⁹ Ni ha'arahesi aguani, 'au ai'a haa'u 'iniraau noni nara ai'a hinihiniau. Me 'au ha'arahesi 'iniraau nei na'o hau'i mai tanaau, suria 'iraau rai nei amu'i. ¹⁰ Miraau nei amu'i 'iia agu'i, mana nei agu'i 'iia amu'i. Mei suri'i tahingadaa'i, na mena mana gorohagu ra ha'ata'inia hura'a tanaraau noni. ¹¹ Naani wai hano'a baaniai marewana maugu bwa'i awa'a ro'u na'iei. Wai aho'i 'ariwou bei'o miraau nei amu'i rai awa mau. Ama Maea, 'oi taatahi bwarasiraau ma'oi 'omesuriraau 'inia mena amua, 'i ta'i mena na'o haa'u mai tanaau. 'Oi haa'u o'asi neina rai ha'i ta'i 'onaigaraa. ¹² Na'i oha na 'inau 'au awa beiraau, 'au taatahi bwarasiraau 'inia mena amua. 'Au 'omesuriraau goro ma 'e ta'i nei moi 'iniraau na ai'aa baaniau. Naasia mo'o na ta'aasi* na ta'isada do'ai siri na'i mae tarau, do neina 'i Usu-usu Maea 'ai to'o ha'a-momori.

¹³ Naani wai 'ari'a wou bei'o. 'Inau 'unu'i mwane mareho 'ini tanaraau na'i oha nau awa mau beiraau, do neina rai honu 'inia wa'ewa'e 'onaai wa'ewa'e nau haa. ¹⁴ 'Au hau'i tanaraau ha'ausuringa'i amu'i, miraau nei narau ai'a hinihiniau ra 'itaraau suria 'iraau ai'a ha'isuri'i barongadaa'i, 'onaiaiu nau ai'a ha'isuri'i ro'u. ¹⁵ Nau ai'a ha'anongia do'oi wairaa baaniai marewana, ma'ata 'au ha'angoni'o do'oi 'omesuriraau baania mo'o na ta'aa di'usi, 'ia Saetan. ¹⁶ 'Iraau ai'a anai

* **17:12** Mo'o na ta'aasi: 'Ia Jiudas Iskariot

marewanani, 'onaai nau ai'a anai marewanani. ¹⁷ 'Oi ha'amaearaau 'ini'i ha'ausuringa'i amu'i neina rai hauai tau'aro amua. 'Inia na ha'ausuringa'i amu'i ra ha'ata'inia'i taha na ha'a-momori. ¹⁸ 'Inau 'au ha'a-taariraau hura'a na'i marewana hako 'onaai ha'ataariau amua mai na'i marewanani. ¹⁹ 'Inau 'au wateau haariau tana'o 'anai 'a'auhiraau, do neina 'iraau rai wateraau haraariraau hako tana'o 'anai hauai tau'aro amua.

²⁰ Hoita. Nau ai'a ha'arahesi 'iniraau moi rongoiusuri 'ini, me 'iniraau ro'u i nei narai hinihiniau na'i 'oha rai maaniai tarohagu tanaraau.

²¹ Ama! 'Au ha'arahesi do 'iraau hako'i nei narai hinihiniau rai ta'i, 'onaa 'inau mi'oe gara ta'i, i'oe na'i beiau minau na'i bei'o. Mau ha'arahesi do'iraau rai ha'i ta'i beigaraa, neina inoni nai marewana hako raigui hinihinia do i'oe na'o ha'ataariau. ²² 'Au hua tanaraau mena mana goroha na'o hua tanaau. 'Au hua tanaraau do neina rai ha'i ta'i, 'onaai ha'i ta'i agaraa. ²³ 'Inau na'i beiraau, mi'oe na'i beiau, neina 'iraau rai ha'i ta'i ha'a-momori. Naasi na mwane inoni nai marewana hako rai aidangisia do i'oe na'o ha'ataariau mai, ma'o ta'ahiraau noni hinihini ta'isada moi 'onaai ta'ahiau na'o haa.

²⁴ Ama. 'Au 'irisia do 'iraau nei na'o hau'i mai tanaau rai awa beiau na'i dora na wai awa iei, neina rai 'omesiai rarahagu mana hauasa nau hua, ni raraha mana hauasa na'o hua tanaau 'inia'i ta'ahiau mai mau amua maagu pwa'ara i marewana. ²⁵ Ama! I'oe 'o odo-odo. 'Iraau noni narau ai'a hinihiniau, rau ai'a aidangisi'o. Ma'ata 'inau 'au aidangisi'o, miraaui nei agu'i rau 'iraraa do i'oe na'o ha'ataariau mai. ²⁶ 'Inau

'au ha'a-aidangiraau 'ini'o, mau bwa'i agohe 'anai haua o'asi, neina heita'ahi amua tanaau 'ai awa beiraau, minau ro'u beiraau.”

18

Jisas Ra Daua

(Matiu 26:47-56; Mak 14:43-50; Luk 22:47-53)

¹ 'Oha na 'ia Jisas 'a ha'arahesi hako, 'a wairaaui rongoiusuri ana'i 'ari na'i nata batarau 'inia marawai Kidron. Marau 'ariwou awa na'i dora ra hasi 'ana hasi'ei 'oliv. ² Mia Jiudas, 'ia mo'o na hano ani 'anai usuha'inia Jisas tanaraaui maerongana, 'a 'iraraai dorasi, suria na'i dorasi 'ia Jisas 'a wairaaui tarau 'ariei rongoiusuri ana'i.

³ Hoita, na'i 'ohasi 'ia Jiudas 'a wairaaui mai ruruhai hehei'oi ni Rom beiraau ro'u tara'i sae hehei'oi narau 'omesuriai Ruma Maea na 'iraau Na'ohadaa'i Piriisi mana Farisei rau ha'ataari'i. Rau waa'i mareho hehei'oi adaa'i, mana mareho ni ha'amarewa, marau ataha wou na'i dorasi.

⁴ Jisas 'a bwane aidangisi'i hako'i taha narai to'o tanaa. Naasi ma 'ariwou 'anai heisadoi beiraau, ma o'ani, “Iatei namou sibania?”

⁵ Miraau o'ani, “Ia Jisas ni Nasaret.”

Mia Jisas 'a o'ani, “Nei nauni.”

Mana'i 'ohasi, 'ia Jiudas 'a ura ro'u moi beiraau sae hehei'oi. ⁶ Hoita, mana'i 'oha na o'ani 'iniraaui, “Nei nauni,” rau su'a marau ahurenga hako aurui ano! ⁷ Magu songa'iniraaui ro'u o'ani, “Iatei namou sibania?”

Miraau o'ani ro'u 'inia, “Ia Jisas ni Nasaret.”

⁸ Mia Jisas 'agu o'ani 'iniraaui, “Au bwane 'unua tana'amou niani do neinauni. Ma 'onaa na 'inau namou sibaniau, mamoi nugasiraaui

rongoiusuri agu'i 'ini marai hano.”⁹ 'A haua o'asi neina 'ai to'o ha'a-momori mareho na 'unua na'i 'oha na o'ani, “Ai'a ta ta'i 'iniraaui nei na'o hau'i tanaau nai ai'aa.”*

¹⁰ Mia Saemon Pita na awa beiai naihi. 'A rahia hura'a ma taba taahiai karinga odonai sae tatau'aro anai Na'ohadaaui Piriisi. Na atana 'ia Malkas. ¹¹ Mia Jisas 'a o'ani 'inia Pita, “Oi nugaa aho'i naihi amua na'i dora 'ana! 'O ai'a 'iraraa do 'inau wai rongomaata'i 'onaai 'irisia ana Amagu?”

Jisas Ra Waia 'Ari Tanaa 'Anas

¹² Naasi miraau hehei'oi mana bwauodo adaa'i, beiraaui sae hehei'oi narau 'omesuriai Ruma Maea ana God, rau daua Jisas marau ho'o goni'i rimana'i. ¹³ Na'i na'o rau waia ga'u tanaa 'Anas, i amana urao ana Kaeafas. 'Ia Kaeafas naasi Na'ohadaaui Piriisi 'anai harisi naasi mia 'Anas na Na'ohadaaui Piriisi ga'u na'i na'o. ¹⁴ Mia Kaeafas naasia mo'o na bwane 'unua tanaraaui saemaua adaa'i Jiu do 'a ga'i goro do 'onaa ta ta'i nei 'ai mae dingadaaui mwane inoni hako.

'Etanai Tohe Na Haua Pita

(Matiu 26:69-70; Mak 14:66-68; Luk 22:55-57)

¹⁵ 'Ia Pita beiai ta'i rongoiusuri ro'u raru hano suria Jisas. Mana nata rongoiusurisi, raru haimatai'i Na'ohadaaui Piriisi naasi. Na tarana naasi 'iia ra ha'awatea 'anai siri na'i dora a'ora na'i maanai ruma anai Na'ohadaaui Piriisi nara waia siri eia Jisas. ¹⁶ Mia Pita 'a ura moi hura'a na'i maanai bara. Mana nata rongoiusurisi 'a siri ma aho'i hura'a ma hadahada beiai gere urao na

* **18:9** Ai'aa: Wanasiai koment na'i Jon 17:12

'omesuriai maanai barasi magu waia siri a Pita.
 17 'Oha nararu siri, na uraosi 'a wanasia Pita ma o'ani 'inia, “Ni'oe ro'usi ta'i rongoiusuri ana Jisas gasi!”

Mia Pita 'a tohe ma o'ani 'inia, “Ai'a, 'inau ai'a.”

18 Miraau noni tatau'aro na'i rumasi, miraau sae hehei'oi narau 'omesuriai Ruma Maea ana God rau ura garigariai 'eu narau togaa na'isi 'anai waari'u, 'inia na'i 'ohasi 'e madoraa na rodo 'a wanusi. Mia Pita 'a 'ariwou 'anai waari'u ro'u beiraau.

Ta 'Anas 'A Sosonga'inia Jisas

(Matiu 26:59-66; Mak 14:55-64; Luk 22:66-71)

19 Mia 'Anas 'agu songa'inia Jisas 'iniraau rongoiusuri ana'i, ma 'ini'i ro'u i ha'ausuringa'i ana'i. 20 Mia Jisas 'a aramia o'ani, “Ni mareho nau maani'i 'au maani'i hako hura'a tanaraau noni. Suria 'ado 'oha 'au mamaani suri'i dora ni rurugoni agaa'i 'onaai ruma ni ha'arahesi, mana'i Ruma Maea ana God. Ai'a ta ta'i maho nawai girua ta'iniraau. 21 Ni 'uaana na'ogu hau'i 'iniai heisonga'i 'isi tanaau? 'Oi songa'iniraau nei narau rongo'i taha nau maani'i. 'Iraau narau 'irara'i mareho nau maani'i.”

22 Ma'e ta'i 'iniraau sae hehei'oi na 'omesuriai Ruma Maea ana God 'a boi ma hidariai babana Jisas ma o'ani, “T'oe 'o ga'i bwa'i hadahada o'asi tanaai Na'ohadaau Piriisi!”

23 Mia Jisas 'a o'ani, “Onaa 'e maho ta'aa nau 'unua hura'a ma'oi 'unua hura'a magai rongoa. Ma 'onaa 'a odo-odo i mareho nau 'unua, ma 'e taranai taha na'o hidariau 'inia?”

24 Mia 'Anas 'a ha'ataaria Jisas 'ari tanaa Kaeafas bei'i mau i ho'oho'o na'i rimana'i.

*Ruana Mana Orunai Tohe Na Haua Pita
(Matiu 26:71-75; Mak 14:69-72; Luk 22:58-62)*

²⁵ 'Oha na 'ia Pita 'a ura mau 'isi 'anai waari'u, 'e ta'i 'iniraaui sae 'isi na o'ani 'inia, “A 'ua? I'oe ro'u ta'i 'iniraaui rongoiusuri ana'ia mo'osi?”

Mia Pita 'a tohe, 'a o'ani, “Ai'a, 'inau ai'a.”

²⁶ Ma'e ta'i 'ini'i noni tatau'aro anai Na'ohadaaui Piriisi, 'e sae na heito'oranga'i beia mo'o na 'ia Pita na taba taahiai karingana ani, 'a o'ani, “Inau 'au 'omesi'o ro'u beia mo'osi na'i 'oha nara daua 'ari moui hasi'ei ani.”

²⁷ Mia Pita 'a tohe ro'u mau. Raugu rongo mana kua 'a tataraoke'a.

Jisas Ra Waia 'Ari Tanaa Paelat

(Matiu 27:1-2, 11-31; Mak 15:1-20; Luk 23:1-25)

²⁸ Na heisonga'i narau haa'i tanaa Jisas na'i ruma ana Kaeafas 'a wairaaui tari 'ari na'i haho'oa ta'aa. Naasi maraugu waia 'ari na'i kae ruma raha anai ai Rom na Primia 'anai Provensi naasi. Miraau ai Jiu 'isi rau ai'a siri na'i rumasi, 'inia 'onaa narai siri na'i ruma anai nei na ai'a Jiu, rau 'adoma'inia dorai do'o'a na'i maana God marau bwa'igui ha'i ta'i'a beiraaui noni 'oha rai ha'ato'oai rongo ni Roho Aharau. ²⁹ Mana Primia, 'ia Paelat, 'a hura'a wou na'i abau 'omaa beiraaui ma o'ani 'iniraaui, “E taha namou ha'ahunia 'inia mo'oni?”

³⁰ Naasi marau aramia o'ani, “Tameu ga'i bwa'i waia mai tana'o 'onaa na ga'i bwa'i ha'i sae hehere ta'aa!”

³¹ Mia Paelat 'agu o'ani 'iniraaui, “Namoi waia mamoi hiiria suriai ringe amou.”

Miraaugu aramia Paelat o'ani, “T'amoui Rom mou ai'a ha'awatea domei ngahu ha'amaesia ta

sae.” ³² Naasi 'a to'o ha'a-momori'a 'i mareho 'ia Jisas na 'unua 'inia he'uai mae nai haa.

³³ Mia Paelat 'a siri aho'i ruma ma 'unua dorai waia siri a Jisas, ma o'ani 'inia, “A 'ua? I'oe naasi Mwaeraha adaui Jiu?”

³⁴ Mia Jisas 'a aramia o'ani, “A 'ua? I'oe na'o 'adoma'inia haari'o i heisonga'i na'o haua tanaausi, ma'ua 'e sae moi na 'unua tana'o?”

³⁵ Mia Paelat 'a o'ani, “Eii, 'inau ai'a ai Jiu! 'Iraau haariraui nei amu'i narau wai'o maini nara raba 'iraraai mahosi. 'E taha na'o ha'atari'aa?”

³⁶ Mia Jisas 'agu aramia o'ani, “Inau ai'a mwaeraha anai marewanani. 'Onaa nawai mwaeraha anai marewana, 'iraui nei agu'i rau ga'i heingahui beiraui saemaua adaa'i Jiu narau boi 'anai dauau. Ma'ata ni dora ni heimarungi agua ai'a na'i marewanani.”

³⁷ 'Ia Paelat 'a o'ani 'inia Jisas, “Naasi, i'oe 'e mwaeraha? Nita?”

Mia Jisas 'agu aramia o'ani, “I'oe na'o 'unua do 'inau 'e mwaeraha, ma'o ha'a-momori. Naasi tarana nau huta mai 'inia. 'Au boi na'i marewana 'anai taroha'inia taha na ha'a-momori, miraui nei narau ta'ahiai taha na ha'a-momori, rau araisuriau.”

³⁸ Mia Paelat 'a songa'inia ro'u o'ani, “E taha naasi ha'a-momori?”

Magu aho'i ro'u hura'ai abau 'omaa beiraui Jiu ma o'ani 'inirau, “Inau ai'a to'oana ta mareho taritari'a nai haua. ³⁹ Ma'ata 'i'amou mou to'oraai ringe 'anai ha'anongiau 'anai ha'ahura'ahia ta sae baaniai rumaniho'o 'ado harisi na'i madoraa ni Roho Aharau. Ma 'ua?”

Mou 'irisia dowai ruhasiai Mwaeraha amou i Jiu?"

⁴⁰ Miraau kae awara aho'i tanaa o'ani, "Ia mo'osi 'oi abui ruhasia, ma'ata 'ia Barabas nameu 'irisia!" ('Iasia Barabas 'e sae hehere ta'aa na awa na'i rumaniho'o).

19

¹ Mia Paelat 'a 'unua tanaraau noni hehei'oi dorai waia Jisas marai rohoa 'iniai hasiwaro baabau. ² 'Oha narau rohoa hako, rau tau'aronai hihiri bwau waroraraki marau darasia na'i bwauna. Naasi marau ha'asirihia 'iniai bwana ni mwaeraha. Bwanasi 'a tewa magu raba 'ome wangawanga. ³ Naasi marau boi gaarangia marau haikou 'inia, rau o'ani, "Ha'aasai Mwaeraha adaui Jiu!" Maraugu awanga'i hidaria.

⁴ Mia Paelat 'a hura'a ro'u i abau 'omaa ma o'ani 'iniraau noni, "Na'i 'ohani wai waia hura'a mai tana'amou, ma'ata moi aidangisia do 'inau ai'a to'oana ta mareho nai ha'atari'aa." ⁵ Mia Jisas a hura'a mai beiai hihiri bwau waroraraki na'i bwauna, mei beiai bwana tewa nara ha'asirihia 'inia. Mia Paelat 'a o'ani, "Naani'a mo'o ani!"

⁶ Mana'i 'oha na 'iraau Na'ohadaui Piriisi miraui sae hehei'oi nara 'omesuriai Ruma Maea ana God rau 'omesia, raugu tooro ara'a o'ani, "Rabu ahita'inia na'i dadaahoro! Rabu ahita'inia na'i dadaahoro!"

Mia Paelat 'a o'ani, "T'amou namoi waia mamoi rabu ahita'inia na'i dadaahoro, 'inia 'inau ai'a to'oana ta maho nai ha'atari'aa."

⁷ Miraui saemaua ada'i Jiu raugu ha'atee o'ani, "Na'i ringeringe ameeu, 'iia 'a ta'isada do'ai mae, suria 'a 'unua haaria do'iia garena God."

⁸ Na'i 'oha nagu rongoa o'asi ro'ua Paelat, 'agu mamaa'u ro'u di'u wou baaniai na'o. ⁹ Naasi ma waia Jisas aho'i siri na'i ruma ma o'ani 'inia, “Na'i dora he'ua na'o boi baania?” Mia Jisas 'a ai'a aramia. ¹⁰ Mia Paelat 'a ha'atee wetewete o'ani, “Oi aramia! 'A 'ua? 'O ai'a 'iraraa do'inau nau to'o mena 'ini'o 'anai ruhasi'o ma 'anai rabu ahita'ini'o na'i dadaahoro?”

¹¹ Mia Jisas 'agu ha'atee o'ani 'inia, “Ni mena moi na'o to'oraa 'iniau naasi mena na 'ia God na haua tana'o. Naasi 'ia mo'o na waiiau mai tana'osi, 'a haai ora-ora'a na raha di'u baaniai ora-ora'a amua.”

¹² Na'i 'oha na 'ia Paelat 'a rongoa o'asi, 'a bonasia do'ai sibania ta here nai ruhasia 'inia Jisas mai hura'a dadara'a. Miraau saemaua adaa'i Jiu raugu tooro raha ro'u o'ani, “Onaa na'oi ruhasia mo'osi mai hura'a dadara'a, ma ha'ata'inia do'i'oe 'o ai'a aba beiai mwaeraha anai Rom. 'Inia 'iatei na 'unua hura'a haaria do'ia 'e mwaeraha, 'a ha'ima'e beiai mwaeraha anai Rom.”

¹³ Na'i 'oha na 'ia Paelat 'a rongoi 'unu o'asi adaa'u, 'a waia aho'i hura'a maia Jisas, ma heinagu auru na'i dorani heihiiri nara 'unua 'iniai dorani hau bubuu. (Na'i ha'atee ni Jiu ra 'unua 'iniai Gabata.) ¹⁴ Ma 'ariwou'a 'anai atoaa na'i dangi 'anai ha'aagau 'anai rongoi ni Roho Aharau. Mia Paelat 'a o'ani 'iniraui Jiu, “Naani mwaeraha amou!”

¹⁵ Miraaugu awara aho'i wou tanaa o'ani, “Waia beira'i! Waia beira'i! Rabu ahita'inia na'i dadaahoro!”

Mia Paelat 'a o'ani, “'A 'ua? Mei rabu ahita'iniai mwaeraha amou?”

Miraa na Na'ohadaaui Piriisi raugu totoro aho'i ro'u o'ani tanaa, "Ai'a ta mwaeraha he'ete'i'a ro'u nameigui to'oraa, 'iia moi 'etea Mwaeraha anai Rom."

¹⁶ Mia Paelat 'agu watea Jisas tanaraaui hehei'oi 'anai rabua na'i dadaahoro.

Jisas Ra Rabu Ahita'inia Na'i Dadaahoro

(Matiu 27:32-44; Mak 15:21-32; Luk 23:26-43)

Miraa waia Jisas marau hano beira'i beia.

¹⁷ Na'i 'ohasi 'ia Jisas 'a suru'ia haariai dadaahoro ana, marau ta'eha ara'a na'i gere hungahunga nara 'unua 'iniai dora ni Korai Bwau Sae. (Na'i ha'ateeni Jiu, ra 'unua 'iniai Golgota.) ¹⁸ Na'i 'isi naraugu rabu ahita'inia iei na'i dadaahoro. Ma'e wairarua nara raburarua ro'u na'i dadaahoro adaru'i. Raru 'ado bobo 'inia Jisas.

¹⁹ Mia Paelat 'a 'unua dorai usuai usu-usu na'i baba 'anai nugaa ara'a na'i bwaunai dadaahoro ana Jisas. 'A o'ani,

JISAS NI NASARET, MWAERAHA ADAUI JIU

²⁰ Mana usu-usu naasi 'a usua 'iniai ha'atee ni Jiu, Rom, mana Grik. Ma ragoi Jiu narau 'oha'iniai usu-ususi, 'inia ni dorasi 'a gaarangia moi 'omaa rahai Jerusalem. ²¹ Mana 'oha na Na'ohadaaui Piriisi 'a 'omesia o'asi, 'a o'ani 'inia Paelat, "'Oi orisia ma'oi usu 'oniaa, "Iia 'a 'unua do 'iiani 'e mwaeraha adaui Jiu.'" ²² Mia Paelat 'a o'ani, "Ni taha nau usua dio, ragu bwa'i matai orisia'a."

²³ 'E waira hai hehei'oi nara rabu ahita'inia Jisas na'i dadaahoro. 'Oha rau rabua hako, rau 'adodi bwana ana'i. Marau rahia ro'u i to'oni tewa ana nara tagoraa 'inia ta'i kae tahangai bwana. ²⁴ Marau o'ani, "Gai abui karia. Ma'ata

gai gaasi ha'ara 'ana, magai 'omesia tei nai to'oraa.” Naasi ma to'o ha'a-momori'a i taha na Usu-usu Maea na 'unu 'oniaa, “Ra hatora'ini'i bwana agu'i, mana to'oni tewa agua ra gaasi ha'ara 'ana.”* Naasi taha na 'iraau noni hehei'oi rau haua.

²⁵ Hoita, neiraauni nei narau ura gaarangiai dadaahoro ana Jisas. Ni inana, mana do'orana inana, mea Meri urao ana Klopas, mea Meri ni Magdala. ²⁶ 'Oha na 'ia Jisas 'a 'omesia inana mana rongoiusuri ana na ta'ahia 'a o'ani 'inia inana, “Iiasi 'a 'onaa do 'e garemu.” ²⁷ Magu o'asi ro'u 'iniai rongoiusurisi, “Iiasi 'a 'onaa do 'e inamu.” Ma taraawa'a na'i 'ohasi, na rongoiusuri naasi 'agu ha'a-awahia inana Jisas na'i ruma ana.

Na Mae Ana Jisas

(Matiu 27:45-56; Mak 15:33-41; Luk 23:44-49)

²⁸ 'Ia Jisas 'a aidangisia do ni mwane mareho na boi 'anai haa'i 'a ha'a-arotaha'i goro hako, me ma'ata 'anai ha'a-ha'a-momoriai taha na Usu-usu Maea na 'unua, 'ia Jisas 'a o'ani, “Inau raba gono.”†

²⁹ Ma'e bei wai na honu 'iniai waen mahai na awa na'isi. Rau hauai mareho na matai omiai wai marau ha'ahonua 'iniai waen. Naasi maraugu ha'ababaua na'i raraai hasi'ei nara 'unua 'iniai Hisop, marau taranga'inia ara'a tanaai ngoona Jisas do'ai gono. ³⁰ Na'i 'oha na gono hako, 'a o'ani, “A agaau'a!” Na'i 'oha na ha'atee o'asi hako, 'a arabwau auru ma nuga manawa.

* **19:24** 19:24 Psalm 22:18 † **19:28** 19:28 Psalm 22:15; 69:21

³¹ Miraau i saemaua adaa'i Jiu rau ai'a rabasia doni abedaa'i waira orusi do raigui awa ro'u mau hunganai dadaahoro tari nata dangi, 'inia ni nata dangi naasi dangi ni mamaro. (Na dangi ni mamarosi 'a ororiu di'u suria 'a to'o na'i sade nara 'adoma'i aho'isiai Roho Aharau.) Naasi rau ha'angonia Paelat do'ai 'unua tanaraau hehei'oi 'anai raesi'i uwadaa'i marai rahi'i dioi abedaa'i baani'i dadaahoro. ³² Miraau hehei'oi rau 'ariwou marau raesi'i uwadaru'i rua mwane nararu 'ado bobo 'iniasi a Jisas. ³³ Mana'i 'oha naraugu boi beia Jisas, rau sadoia do'ia 'a bwani mae, naasi marau ai'a raesi'i uwana'i. ³⁴ Ma'ata 'e ta'i 'iniraau hehei'oi na 'ariwou ma rubu'iai rageragena 'iniaai oo'o, mana 'abu mana wai ra ahe hura'a. ³⁵ Ni mareho na to'osi 'a ha'a-momori, 'inia 'ia mo'o na 'ome'ome haraaria 'inia maana na taroha'inia hura'a do neina moi hinihini. ³⁶ Ni mareho 'isi ra to'o neina 'ai ha'a-ha'a-momiaai Usu-usu Maea na o'ani, “A bwa'i ta ta'i susuri na'i abena nai bwaro,” † ³⁷ “marau bore suria mo'o nara rubu'ia 'iniaai oo'o.” §

Jisas Ra Toringia

(Matiu 27:56-61; Mak 15:42-47; Luk 23:50-56)

³⁸ Na'i muri 'ia Josep ni 'Arimatea 'a taha beia Paelat ma songa'inia 'onaa 'a ga'i wateai abena Jisas 'anai rahia dio baaniai dadaahoro. ('Iasia Josep 'e ta'i sae na suria Jisas, magu ai'a raba ha'ata'inia haaria, suria 'a maaa'usiraau saemaua adaa'i Jiu.) 'Ia Paelat 'a watea, mia Josep 'a 'ari ma rahia dioi abena Jisas ma waia. ³⁹ Mia Nikodimas, 'ia mo'o na ataha ga'u beia ani

† **19:36** 19:36 Eksodas 12:46; Nambas 9:12; Psalm 34:20

§ **19:37** 19:37 Sakaraea 12:10

a Jisas na'i rodo, 'a hano ro'u beia Josep. Mia 'a waai bibii nara awaiei merisini nara 'unua 'iniaia "Myrrh" mana "Alos" 'anai nuga'i na'i abena Jisas na'i 'oha rai ha'aagauai abena 'anai toringia. Mana hih'i'adi mareho 'isi ra ga'i 'onaai oru tangahurui kilo. ⁴⁰ Miraruai rua mwanesi raru haa'i tahangai bwana mamaahui mararu ho'u'i 'iniaia abena bei'i merisini 'isi. Naasi here adaui Jiu 'anai ha'aagau'i abedi sae adaai nara mae 'anai toringi'i. ⁴¹ Ni dora nara rabua eisia Jisas na'i dadaahoro 'a awa gaarangi'ai moui hasi'ei. Mana'i moui hasi'eisi, 'e wabwa na awa 'isi, mana wabwasi ai'a ta sae mau narai aoraa ei. ⁴² Hoita, me suria ra ha'a-osaosa 'iniaia tari'a ana i 'oha 'anai ha'aagau 'anai dangi ni mamaro ma naasi'a i wabwa na gaarangi'ai dorasi, rau waiai abena Jisas marau aoraa na'i wabwasi.

20

Na Suruta'e Aho'i Ana Jisas

(Matiu 28:1-8; Mak 16:1-8; Luk 24:1-12)

¹ Mana'i 'oha na kuhi mau na'i haho'oai Sade, 'ia Meri ni Magdala 'a ho'orai 'ari hera, ma 'omesia do ni hau nara ha'abwarasia 'iniaia maanai wabwa ra bwane nigaa baira'i. ² Naasi ma 'eba aho'i ma sadoia Saemon Pita mana nata rongoiusuri na 'ia Jisas 'a ta'ahia. Mia Meri 'a o'ani 'inirarua, "Ei, ra rahiai abena Araha baaniai wabwa, maugu ai'a 'iraraai dora ra nugaa iei!"

³ Na'i 'oha nararugu rongo o'asi, mararu 'eba moe'a 'anai 'ari 'omesiai wabwa. ⁴ Na'i 'oha raru 'eba mau wou, mana nata rongoiusurisi 'a 'eba di'ua Pita ma ataha 'ari na'i na'o na'i

wabwa. ⁵ 'Oha na 'ariwou na'i maanai wabwa 'a mwaoro dio magu wana siri na'i dora ra ha'adaohia eia Jisas. 'A 'omesi'i bwana ra ho'ua 'ini'i, ma'ata 'a ai'a siri. ⁶ Na'i 'oha na 'ia Saemon Pita 'agu ataha, 'a siri daara'i ma re'i'i dadao ada'i bwana, ⁷ ma 'omesia doni bwana ra bibiia 'iniai bwauna 'a awa sigi haaria, ma 'ome 'onaa dora roku taguma'inia goro. ⁸ Naasi mana nata rongoiusurisi na ada na'i na'o 'inia Pita 'agu siri ro'u haisuri. Na'i 'ohasi 'a 'ome ma hinihini do 'ia Jisas 'a suruta'e'a aho'i. ⁹ Rei'uaa tari mai 'ohasi raru ai'a aidangi tarihanai Usu-usu Maea na 'unua hura'a do'ia Jisas 'ai suruta'e aho'i baaniai mae. ¹⁰ Naasi ma rarugu aho'i 'ari ruma.

*Jisas 'A Ha'ata'i Tanaa Meri Ni Magdala
(Matiu 28:9-10; Mak 16:9-11)*

¹¹ Mia Meri 'a awa mau hura'ai maanai wabwa, magu angiangi. Mana'i mau i 'oha na angiangisi 'a mwaoro auru do'ai wana siri raronai wabwa. ¹² Na'i 'oha nagu wana siriwou na'i dora ra nuga iei abena Jisas, 'a 'omesiai heheinagu adaruai rua enjel nararu siri suri'i to'oni mamaahui, 'e ta'i tanaai dora na awai bwauna, ma'e ta'i tanaai dora ra awaiei uwana. ¹³ Mana rua enjelisi raru songa'inia Meri o'ani, “E taha na'o angi 'inia?”

Mia Meri 'a o'ani, “Ra waiiai abena Araha agua, maugu ai'a 'iraraai dora ra nugaa iei.”

¹⁴ Na'i 'oha nagu agario aho'i, ma re'iai sae na ura na'i murina. Na saesi 'ia Jisas, ma'ata 'a ai'a 'ome 'iraraa do'ia Jisas. ¹⁵ Mia Jisas 'a ha'atee o'ani 'inia, “E taha 'o angi 'inia? 'Iatei na'o sibania?”

'Ia Meri 'a 'adoma'inia do'ia mo'o na 'omesuriai moui hasi'eisi, magu o'ani 'inia, “Saemaua, 'onaa i'oe na'o waia, ma'oi 'unua tanaau dora na'o nugaa iei, mawai 'arihia.”

¹⁶ Mia Jisas 'agu o'ani, “Meri!”

Mia Meri 'a rihota'i wou tanaa ma o'ani, “Raboni!” Ni 'ado'ado 'anai ha'ateesi naasi, “Ha'ausuri.”

¹⁷ Mia Jisas 'a o'ani 'inia, “Oi abui dau mai beiau, suriai 'inau ai'a ara'a mau beia Amagu. Ma'ata 'oi 'ari beiraaui rongoiusuri agu'i ma'oi 'unua tanaraau do 'inau wai ara'a beia Amagu, 'e Amamoou ro'u, i God agua, ma'e God amou ro'u.”

¹⁸ Mia Meri ni Magdala 'a aho'i 'ari ma o'ani 'iniraaui rongoiusuri, “Inau 'omesia Arahā!” Ma maani'i hako'i mwane mareho na 'unu'ia Jisas.

Jisas 'A Ha'ata'i Tanaraau

Rongoiusuri Ana'i

(Matiu 28:16-20; Mak 16:14-18; Luk 24:36-49)

¹⁹ Mwane mareho 'isi ra to'o na'i dangi sade. Mana'i mau su'urahinai dangisi, 'iraaui rongoiusuri rau awa na'i raronai ruma narau honohono ha'ababaua, suria rau maaa'usiraaui saemaua adaa'i Jiu. Raugu 'asu'a mia Jisas 'a ura beiraaui ma o'ani 'iniraaui, “Na gooroha ana God 'ai awa bei'amou!” ²⁰ 'Oha na ha'atee o'asi, 'a taranga'ini'i hura'ai rimana'i dorai 'omesi'i, ma ha'ata'inia tanaraau rageragena. 'Oha na 'iraaui rongoiusuri rau 'ome 'iraraai Arahā adaaui, rau honu 'iniai wa'ewa'e. ²¹ Magu ha'atee aho'i ro'u o'ani 'iniraaui, “Na gooroha ana God 'ai awa bei'amou. 'Onaai ha'ataariau mai ana Ama, 'inau

'au ha'ataari'amou ro'u.” ²² Ma manawasiraau magu o'ani, “Moi dauai Hi'ona Maea. ²³ 'Onaa namoi 'unua tanaa tanei domou 'adoma'i nugasi'i ora-ora'a ana'i, 'ia God 'ai 'adoma'i nugasi'i ma'ata'a. Ma 'onaa namou bwa'i 'unua, 'ia God a bwa'i 'adoma'i nugasi'i.”

Jisas 'A Ha'ata'inia Haaria Tanaa Tomas

²⁴ Ma'e ta'i 'iniraau rongoiusuri na atana 'ia Tomas nara 'unua ro'u 'inia 'Iu, na ai'a awa na'i 'oha na 'ia Jisas 'a ha'ata'i tanaraau. ²⁵ Na'i 'oha nagu boi aho'i, 'iraau rongoiusuri rau o'ani 'inia, “'Iameu meu 'omesia Araha!”

Mia Tomas 'a o'ani 'iniraau, “Inau ai'a hinihinimoou. Wai hinihini 'onaa wai re'i'i ma'ua karohi'i dora ra maara na'i rimana'i, ma 'onaa wai karo siri na'i dora na maara na'i ragera-gena.”

²⁶ Mana'i nata sade haisuri, 'iraau rongoiusuri ana'ia Jisas rau goni na'i ta'i ruma ro'u mausi, mia Tomas 'a awa ro'u beiraau na'i 'ohasi, mana maraaruma rau honohono ha'ababau'i goro. Raugu 'asu'a mia Jisas 'a ura ro'u na'i beiraau ma o'ani 'iniraau, “Na gooroha ana God 'ai awa bei'amou.” ²⁷ Naasi ma o'ani 'inia Tomas, “Oi nugaai kaka'umu na'i 'ini, ma'oi 'omesi'i rimagu. 'Oi karo siri na'i dora na maara na'i rageragegu. 'Oi hinihini, ma'oi abui 'adoma'i heiruarua'a!”

²⁸ Mia Tomas 'a o'ani, “'Ioe Araha agua, mana God agua!”

²⁹ Mia Jisas 'agu o'ani 'inia, “'Ioe 'o hinihini suria 'o re'iau. Ma'ata ha'amwaniraau di'u i nei ra hinihini ha'i ai'a 'omesiau.”

'Ado'adona Jon Nagu Taarai

Usua 'Inia i Bukani

³⁰ Ra rago di'ui ha'abu'oahu na 'ia Jisas na haa'i na 'iraau rongoiusuri rau 'omesi'i, maragu ai'a nuga'i dio na'i bukani. ³¹ Ma'ata ni mareho nara nuga'i dio 'isi, ra nuga'i dio do neina moi hinihini do'ia Jisas naasi Ha'atahi, me 'iia naasi Garena God. Ma 'onaa moi hinihini o'asi, moi daua namooui tahi tarau.

21*Jisas 'A Ha'ata'i Tanaraaui**Biu Rongoiusuri*

¹ Na'i muri, 'ia Jisas 'a ha'ata'i ro'u tanaraaui rongoiusuri ana'i na'i bobonai kae bwera i Galili.* Ma to'o o'ani. ² Ra'i nei 'ini'i rongoiusuri ana'i narau awa 'ohasi. 'Ia Saemon Pita, 'ia Tomas nara 'unua ro'u 'inia 'Iu, 'ia Nataniel baaniai 'omaai Kena na'i Provensi Galili, mana rua garena Sebedi, beiai nata rua rongoiusuri ro'u. ³ Mia Pita 'a o'ani 'iniraaui, "Inau wai hanoriai ahuasi."

Miraaui hako raugu o'ani 'inia, "Gai ta'i hano." Rau hano marau ta'e hura'a na'i ora. Na'i rodo bubusi ai'a ta ta'i ii'a narai ngahuia. ⁴ Mana'i 'oha na dangi 'a hane mai, rau 'omesia Jisas ura-ura ana na'i one, ma'ata rau ai'a 'ome 'iraraa do'ia Jisas. ⁵ Mia Jisas 'agu awara hura'a o'ani 'iniraaui, "Mwane geresae, ra'i ii'a namou ngahui'i?"

Miraaui o'ani 'inia, "Ai'a."

⁶ Miagu o'ani ro'u 'iniraaui, "Moi gaasia aurui hu'o na'i aba odo 'inia ora mamoi to'i'i tara'i nei!"

* **21:1** Galili: Tara'i 'oha ra 'unua Galili 'inia Taebiras.

Na'i 'oha naraugu gaasia auru 'onaai 'unua ana, ma naasi ma bwara'a tanaraaui raua aho'i 'iniaai honu'a ana 'iniaai ii'a.

⁷ Naasi mana rongoiusuri na 'ia Jisas na ta'ahia 'a o'ani 'inia Pita, “Ia Araha naasi!” 'Oha na rongoa o'asi a Pita, 'a hasi siri aho'i na'i bwana bo hura'a ana ma rege dioi wai, ma arasi siri one. ⁸ Miraau haru rongoiusuri rau awa moi na'i ora 'anai ogea siri one 'i hu'o na honu 'iniaai ii'a. Mana'i dora narau awaieisi ai'a taraa ha'atau, 'a ga'i 'onaa moi ta'i 'arangi mita baaniai one. ⁹ Na'i 'oha narau ataha siriwou, rau 'omesiai ii'a matota na awa na'i hunganai mwagaraha na'i 'eu. Ma ra'i breidi ra awa ro'u. ¹⁰ Mia Jisas 'a o'ani 'iniraaui, “Moi waa'i mai tara'i ii'a namougu bura'i ngahui'i 'isi.”

¹¹ Mia Saemon Pita 'a ta'eha na'i ora ma 'a'auhiraau 'anai ogea siri one 'i hu'o na honu 'iniaai ii'a. Rau ngahui'ai ta'i 'arangi rima tangahuru mana oru kae ii'a, mana hu'o ai'a do'ai ohogao. ¹² Mia Jisas 'a o'ani 'iniraaui, “Mou boi mamoi ngau.” Ma ai'a do ta ta'i 'iniraaui naigui songa'inia o'ani, “Iatei nei'oesi?” Suria rau bwane aidangisia hako do 'ia Araha. ¹³ Jisas 'a haua tanaraaui breidi 'anai ngaa, ma haua ro'u i ii'a tanaraaui.

¹⁴ Naasi orunai 'oha na 'ia Jisas 'a ha'ata'i tanaraaui rongoiusuri ana'i murinai suruta'e aho'i ana baaniai mae.

Jisas 'A Ha'atee Wetewete Tanaa Pita

¹⁵ Na'i 'oha narau ngau hako, 'ia Jisas 'a ha'atee o'ani 'inia Pita, “Saemon, garena Jon. 'A 'ua?”

I heita'ahi amua tanaau 'a raha di'uai heita'ahi narau haua i mwane 'ini tanaau?"

Mia Pita 'a aramia o'ani, "Io Araha, 'o 'iraraa do'au ta'ahi'o."

Mia Jisas 'a o'ani 'inia, "Oi hangani'i garei siip agu'i."

¹⁶ Mia Jisas 'a songa'inia ro'u aho'i a Pita o'ani, "Saemon, garena Jon. 'A 'ua? 'O ta'ahiau?"

Mia Pita 'a aramia ro'u o'ani, "Io Araha, 'o 'iraraa do'au ta'ahi'o."

Mia Jisas 'a o'ani 'inia, "Oi 'omesuri ha'agorohi'i siip agu'i."

¹⁷ Mia Jisas 'a songa'inia aho'i ro'ua Pita o'ani, "Saemon, garena Jon. 'A 'ua? 'O ta'ahiau?"

Na'i 'ohasi mia Pita 'a arunga ta'aa'a, suria 'ia Jisas 'a songa'inia ha'a-oru 'inia ta'i heisonga'i moi. Mia Pita 'agu o'ani 'inia, "Araha, ni mwane mareho 'o aidangisi'i hako'a, 'o 'iraraa do 'inau 'au ta'ahi'o."

Mia Jisas 'a o'ani 'inia, "Oi hangani'i siip agu'i. ¹⁸ Wai 'unua ha'a-momori tana'o, na'i 'oha 'o haoru, 'o matai ho'osia haari'o i bwana amua, ma'o matai 'ari na'i dora na'oi raba 'ari na'iei. Ma'ata na'i 'oha 'oi wari, 'oi taranga'ini'i rimamu'i hura'a ma ra'i sae he'ete'i narai tosi'o marai wai'o 'ari na'i dora na'o bwa'i raba 'ari na'iei." ¹⁹ 'Ia Jisas 'a hadahada o'asi 'inia Pita, do neina 'ia Pita 'ai aidangisiai mae he'ua nai haua 'anai ha'ahauasaa God. Mia Jisas 'agu o'ani 'inia, "Oi suriau tarau."

Na Rongoiusuri Na 'Ia Jisas

Na Ta'ahia Di'u

²⁰ 'Ia Pita 'a rihota'i ma 'omesiai haisuri anai rongoiusuri na 'ia Jisas na ta'ahia. (Naasi ni

rongoiusuri na abesua wou beia Jisas na'i 'oha narau ngau ani ma songa'inia 'inia mo'o nai usuha'inia tanaraaui maerongana.) ²¹ Hoita, mia Pita 'a songa'inia Jisas o'ani, “Mia mo'osi 'ai 'ua Araha?”

²² Mia Jisas 'a aramia o'ani, “Onaa na wai 'irisia do'ai tahi tari na'i 'oha nawai aho'i mai, 'e taha na ta'aabemu 'inia? I'oe 'oi suriau.”

²³ Na maho na 'unuasi 'a 'adarara 'ari tanaraaui noni hinihini marau 'adoma'inia doni rongoiusurisi 'agu bwa'i mae'a. Ma'ata 'ia Jisas 'a ai'a 'unua o'asi. Ni mareho na 'unua Jisas 'a o'ani, “Onaa nawai 'irisia do'ai tahi tari na'i 'oha nawai aho'i mai, 'e taha na ta'aabemu 'inia?”

Ha'ahakona

²⁴ 'Inau naasi rongoiusuri nau re'i'i mwane mareho nau usu'i dio 'ini. Mi'ameu hako meu 'iraraa doni mareho nau usu'isi ra ha'a-momori.

²⁵ 'A rago di'u i mareho na haa'ia Jisas nau ai'a usu'i dio na'i bukani. Ma 'onaa nawai usu'i hako dio, 'au 'adoma'inia do ni marewana hako 'a bwa'i 'ohadi buka nawai usu'i 'ini'i mwane mareho 'isi.

Taroha Goro mana Usuusu Maea
The New Testament in the Arosi language of the
Solomon Islands
Niu Testament long langguis Arosi

copyright © 2005 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Arosi

Translation by: SITAG

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2017-11-09

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 30 Nov 2021

444a3934-0a25-5ce9-b53e-5049851eb3b5